

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland

Datum 3 september 2024

Colofon

Versienummer	1.0
Plaats	Den-Haag

Inhoud

	Colofon	3
	Inleiding	7
1	Algemene situatie statushouders	9
1.1	Binnenlandse politieke situatie	9
1.2	Griekenland als transitland	10
1.3	Twee stelsels voor bescherming	11
2	Bestuurlijke procedures	12
2.1	Verblijfsrecht en ADET	12
2.1.1	Wettelijke aanspraak eerste verblijfsvergunning	12
2.1.1.1	Procedure eerste aanvraag	13
2.1.1.2	Realisatie: procedurele obstakels bij de eerste afgifte	14
2.1.2	Verlenging verblijfsdocument / ADET	15
2.1.2.1	Procedure verlenging	16
2.1.2.2	Realisatie: procedurele obstakels bij de verlenging	16
2.1.2.3	Bewijs van rechtmatig verblijf hangende de verlengingsaanvraag	18
2.2	Fiscaal nummer (AFM)	19
2.2.1	Procedure	19
2.2.2	Realisatie	20
2.3	Sociale zekerheidsnummer (AMKA)	20
2.3.1	AMKA-verordening december 2023	20
2.3.2	Procedure	21
2.3.3	Realisatie	21
2.4	Bankrekeningen	22
3	Aanspraken	23
3.1	Integratie in het algemeen	23
3.2	Toegang tot sociale voorzieningen en uitkeringen	25
3.2.1	Inkomensvervangende uitkering, GMI	25
3.2.1.1	Wettelijke aanspraak	25
3.2.1.2	Procedureel	27
3.2.2	Realisatie	27
3.2.3	Uitkering voor mensen met een beperking of ziekte	28
3.3	Toegang tot huisvesting	29
3.3.1	Overgang van asielopvang naar Griekse woningmarkt	30
3.3.2	Afsluiten huurcontract	32
3.3.3	HELIOS (huisvesting)	32
3.3.3.1	Procedureel	33
3.3.3.2	Capaciteit HELIOS	33
3.3.3.3	Beperkingen in de toegang tot huursubsidie via HELIOS	34
3.3.3.4	Tijdelijkheid van HELIOS huursubsidie	35
3.3.4	Sociale huisvestingsprogramma's	35
3.3.5	Daklozenopvang	36
3.3.6	Informele huisvesting en risico op uitbuiting	37
3.4	Toegang tot de arbeidsmarkt	37
3.4.1	Wettelijke aanspraak	37
3.4.2	Procedure	37
3.4.3	Realisatie	38

3.4.3.1	Bureaucratie	39
3.4.3.2	Hoge vraag arbeidskrachten en focus naar integratie arbeidsmarkt.....	39
3.4.3.3	Ngo's / organisaties.....	40
3.4.4	Informele arbeidsmarkt en risico op uitbuiting	41
3.5	Het recht op onderwijs in de Griekse taal en/of verkrijgen van andere kennis en vaardigheden met het oog op integratie in de Griekse samenleving	42
3.5.1	Wettelijke aanspraak	42
3.5.2	Huidige beschikbare programma's	42
3.5.2.1	HELIOS	42
3.5.2.2	Migrant Integration Centers (KEM)	44
3.5.2.3	Ngo's.....	44
3.5.3	Realisatie	44
3.6	Het recht op onderwijs (primair, secundair, tertiair).....	46
3.6.1	Wettelijke aanspraak	46
3.6.1.1	Kleuterscholen	46
3.6.1.2	Basis- en middelbaar onderwijs.....	47
3.6.1.3	Volwassenenonderwijs	47
3.6.2	Realisatie	48
3.7	Toegang tot de gezondheidszorg / sociale verzekering tegen ziektekosten en/of de verstrekking in natura van gezondheidszorg	49
3.7.1	Wettelijke aanspraak	49
3.7.2	Procedureel	49
3.7.3	Realisatie	50
3.8	Kwetsbare statushouders	51
3.8.1	De diaspora	52
4	Alleenstaande minderjarige statushouders	53
4.1	Leerplicht en meerderjarigheid.....	53
4.2	Opvang	54
4.2.1	Procedure - NERM	54
4.2.2	Soorten opvang.....	55
4.2.3	Opvangcapaciteit.....	55
4.2.4	Monitoring kwaliteit opvang	57
4.3	Pleegzorg	58
4.4	Voogdijschap	58
4.5	Overgang naar meerderjarigheid: Jongvolwassenen	60
4.5.1	Opvang voor jongvolwassenen – ngo's.....	61
4.5.2	Opvang voor jongvolwassenen – HELIOS Junior	61
5	Terugkerende statushouders.....	62
5.1	Algemene situatie na terugkeer.....	62
5.2	Ontvangst op Athene-airport.....	63
5.3	Bestuurlijke procedures op afstand	63
5.4	Terugkerende kwetsbare statushouders	64
6	Toekomstige wetwijzigingen	65
7	Hulporganisaties	66
7.1	Gefinancierde rechtsbijstand.....	66
7.2	Hulp bij het verkrijgen van sociale voorzieningen	66
7.3	Hulp bij toegang tot onderwijs	67
7.4	Hulp bij het verkrijgen van gezondheidszorg.....	67
7.5	Hulp bij het verkrijgen van toegang tot de arbeidsmarkt	67
7.6	Hulp bij integratie.....	68

7.7	Hulp bij het verkrijgen van huisvesting	68
7.8	Hulp bij het verkrijgen van noodvoorzieningen voor daklozen	68
8	Literatuurlijst	70
9	Afkortingen	75

Inleiding

Dit verslag is opgesteld naar aanleiding van een feitenonderzoek. Het onderzoek vond plaats op basis van de door het Ministerie van Justitie en Veiligheid gestelde vragen en genoemde aandachtspunten in de Terms of Reference (ToR). Deze ToR is vastgesteld op 30 mei 2024. De ToR is tezamen met dit verslag gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid.

In dit verslag wordt de actuele situatie in Griekenland beschreven voor zover deze van belang is voor de besluitvorming over terugkeer naar dat land van personen die reeds internationale dan wel subsidiaire bescherming genieten in Griekenland. Dit verslag is een actualisatie van het verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland uit juni 2022. Relevante ontwikkelingen van belang voor de beantwoording van de gestelde ToR-vragen worden op hoofdlijnen meegenomen tot aan de publicatiedatum. Dit verslag betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode en biedt geen beleidsaanbevelingen.

Dit verslag is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij het opstellen is onder meer gebruik gemaakt van informatie van relevante overheidsinstanties, internationale organisaties, niet gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur, en berichtgeving in de media. De passages in dit feitenonderzoek berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen bekende en onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de literatuurlijst bij dit verslag.

Een deel van de gebruikte vertrouwelijke informatie is ingewonnen tijdens interviews met de Griekse overheid, ngo's en internationale organisaties ter plaatse. Daarnaast is gebruik gemaakt van vertrouwelijke informatie afkomstig van de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland. De op vertrouwelijke basis ingewonnen informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning en aanvulling van passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. De vertrouwelijke bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum.

Ontbreken van kwantitatieve gegevens

Kwantitatieve gegevens ontbreken grotendeels als het gaat om de situatie van statushouders in Griekenland. Zo zijn er geen cijfers beschikbaar over hoeveel statushouders zich op dit moment in Griekenland bevinden, en hoeveel van hen aanspraken kunnen realiseren.¹ Ter indicatie kunnen enquêtes van ngo's en onderzoeksinstituten dienen. Bij de cijfers van ngo's dient de kanttekening gemaakt te worden dat door ngo's onderzochte gevallen slechts een klein deel van alle statushouders betreffen. Of de cijfers representatief zijn is onduidelijk: enerzijds betreffen de onderzochte gevallen volgens ngo's alleen mondige statushouders omdat zij zich tot een ngo wenden voor hulp; daardoor blijven gevallen van minder mondige statushouders buiten beeld. Anderzijds wenden statushouders die geen problemen ondervinden in de procedure zich ook niet tot ngo's. De situatie zou dus anders kunnen zijn dan weergegeven. Ook ontbreken er officiële cijfers over de situatie van Griekse staatsburgers als het gaat om dakloosheid, waardoor de

¹ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

vergelijking met de situatie van Griekse onderdanen slechts in grote lijnen gemaakt kan worden.

Door het ontbreken van betrouwbare kwantitatieve informatie wordt in dit onderzoek de situatie van statushouders in Griekenland vooral kwalitatief en in veel mindere mate kwantitatief in kaart gebracht. Dat wil zeggen dat hun rechten en praktische toegang daartoe worden omschreven, maar dat slechts indicatief kan worden vastgesteld hoe groot de groep is die problemen in de praktische toegang heeft.

Hoofdstuk 1 beschrijft de algemene situatie van statushouders in Griekenland, inclusief de binnenlandse politieke situatie. Hoofdstuk 2 gaat in op de administratieve procedures voor de verkrijging van een verblijfsvergunning (ADET), een sociale zekerheidsnummer (AMKA), een fiscaal nummer (AFM), een bankrekening, en openstaande bezwaarprocedures. Hoofdstuk 3 beschrijft de wettelijke aanspraken van statushouders, te volgen procedures en mogelijkheden tot realisatie van die aanspraken. Het betreft de aanspraak op sociale uitkeringen, op huisvesting, het recht op ziektekostenverzekering en gezondheidszorg, toegang tot de arbeidsmarkt, het recht op onderwijs en op integratieonderwijs, en het recht op noodvoorzieningen voor daklozen. Hoofdstuk 4 beschrijft de situatie van alleenstaande minderjarige statushouders in Griekenland. Hoofdstuk 5 en 6 gaan respectievelijk in op naar Griekenland terugkerende statushouders en toekomstige wetswijzigingen. Hoofdstuk 7 biedt een niet-uitputtende lijst van hulporganisaties.

1 Algemene situatie statushouders

1.1 Binnenlandse politieke situatie

Griekenland is een parlementaire republiek, waarin de uitvoerende macht wordt uitgeoefend door de regering. De president is het staatshoofd welke grotendeels een ceremoniële functie vervult.² Kyriakos Mitsotakis is de huidige minister-president van Griekenland. Zijn partij, de Néa Dimokratía (ND), behaalde bij de landelijke verkiezingen in 2019 de meerderheid van de stemmen. Bij de verkiezingen in mei 2023 werd zijn partij weer de grootste partij, maar behaalde de partij niet de absolute meerderheid. Daarop kondigde Mitsotakis een tweede ronde verkiezingen aan. Op 25 juni 2023 behaalde zijn partij wel een absolute meerderheid van de zetels, die hij nodig heeft voor de aangekondigde “ambitieuze hervormingen”.³

De regering van Mitsotakis zou een restrictiever migratie- en asielbeleid uitvoeren dan de voorgaande regering onder Syriza. Zie het vorige verslag feitenonderzoek voor een uitgebreide omschrijving van het beleid.⁴ Tijdens deze verslagperiode zijn geen significante wetswijzigingen doorgevoerd die leidden tot een verbetering of verslechtering van de positie van statushouders.⁵ Zoals ook vermeld in het vorige verslag verschoof de focus de laatste jaren meer naar de langetermijneffecten van de instroom en de integratie van statushouders in plaats van de opvang van asielzoekers, zie paragraaf 3.4 Toegang tot de arbeidsmarkt.⁶

Bronnen meldden dat zowel het publieke als politieke narratief over vluchtelingen en migranten in het algemeen minder negatief zou zijn geworden. De eerdere negatieve uitingen tegenover migranten waren voornamelijk gebaseerd op zorgen dat migranten de werkloosheid en de begrotingsproblemen zouden verergeren, de onzekerheid doen toenemen, de openbare orde en veiligheid verstoren en de culturele identiteit bedreigen.⁷ Zowel een minder hoge asielinstroom (in vergelijking met 2015/16), de corona pandemie, als de grote behoefte aan nieuwe arbeidskrachten zouden dit narratief hebben beïnvloed.⁸

Statushouders bleven in Griekenland slachtoffer van discriminatie en *hate speech*, soms geuit door politici en overheidsfunctionarissen, en van geweld.⁹ In augustus 2023 publiceerde het *Racist Violence Recording Network* RVRN¹⁰ een artikel waarin het zorgen uitte over het toegenomen geweld tegen vluchtelingen en migranten.¹¹

² Europese Unie, *Griekenland – profiel van een EU-land*, geraadpleegd op 7 mei 2024.

³ NOS, *Griekse premier Mitsotakis verplettert oppositie bij parlementsverkiezingen*, 25 juni 2023.

⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*, juni 2022, p. 7. Zie ook Politico, *Greece toughens asylum rules as migrant arrivals rise*, 31 oktober 2019.

⁵ Vertrouwelijke bron, 4 juni 2024.

⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*, juni 2022, p. 41-42; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁷ ODI, Anna Bailey-Morley and Christina Lowe, *Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants: Greece country profile*, april 2023.

⁸ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁹ ECRI (European Commission against Racism and Intolerance), *Report on Greece*, 22 september 2022; US Department of State, *2022 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 20 maart 2023; Freedom House, *Freedom in the World 2023 - Greece*, 2023; UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW), *Concluding observations on the combined eighth and ninth periodic reports of Greece*, 19 februari 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

¹⁰ Het Racist Violence Recording Network (RVRN) is een initiatief van de Griekse Nationale Commissie voor de Mensenrechten (GNCHR) en het Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor Vluchtelingen in Griekenland (UNHCR).

¹¹ RVRN, *Racist Violence Recording Network expresses serious concern over escalating targeting of refugees and migrants*, 25 augustus 2023.

Uit een survey van UNHCR tussen juli 2022 en juni 2023 kwam naar voren dat dertig procent van de statushouders het afgelopen jaar te maken had gehad met discriminatie om hun nationaliteit of etnische groep, vluchtelingenstatus of huidskleur.¹²

Daarnaast ervoeren met name de maatschappelijke organisaties die zich bezighielden met asielzoekers en migranten moeilijkheden in het uitvoeren van hun werk en wantrouwen vanuit de Griekse samenleving.¹³ Zo werden ze bijvoorbeeld onderworpen aan bespotting en ervoeren ze veel bureaucratische obstakels in de uitvoering van hun werk.¹⁴

In vergelijking met 2022 had Griekenland in 2023 te maken met een toename van instroom van asielzoekers en migranten. Zo kende 2022 een geregistreerd instroomcijfer¹⁵ van 18.780 personen en 2023 een instroomcijfer van 48.721 personen. In de eerste zes maanden van 2024 lag het instroomcijfer bij 20.628. Dit aantal komt echter niet in de buurt van de pieken in 2015 (861.630) en 2016 (177.234).¹⁶ De aanvragen van asielzoekers die Griekenland binnen kwamen via een door de Griekse autoriteiten aangemerkt 'veilig land', werden pas na een verblijf van twaalf maanden in Griekenland inhoudelijk in behandeling genomen. In de tussentijd konden zij nergens aanspraak op maken en waren zij op zichzelf aangewezen. Dit speelde met name voor asielzoekers van vijf bij ministerieel besluit bepaalde nationaliteiten die Griekenland binnenkwamen via Turkije, namelijk Syriërs, Afghanen, Pakistanen, Bengalen en Somaliërs.¹⁷

1.2 Griekenland als transitland

Griekenland was tot nu toe in de perceptie van zowel een groot deel van de asielzoekers en statushouders als ook een deel van de Griekse bevolking en autoriteiten meer een transitland dan een land van bestemming voor statushouders.¹⁸ Voor een succesvolle integratie in de Griekse samenleving is de wil om in Griekenland te blijven essentieel.¹⁹ Veel statushouders kozen er echter voor om Griekenland te verlaten om verschillende redenen, met name het gebrek aan perspectief op werk en woonruimte zou een belangrijke push-factor zijn.²⁰ Andere genoemde factoren zijn moeilijke en langdurige procedures bij gezinshereniging²¹, het hebben van familieleden in andere Europese landen, beperkte integratie-mogelijkheden in Griekenland, slechte levensomstandigheden, het vereiste van

¹² UNHCR, *Key Findings: July 2022 – June 2023, Protection Monitoring of Refugees in Greece*, augustus 2023.

¹³ Médecins Sans Frontières (MSF), *In plain sight; The Human Cost of Migration Policies and Violent Practices at Greek Sea Borders*, 2023, p. 30; US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 22; Racist Violence Recording Network (RVRN), *Annual report 2022, 2024*; US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, pp. 17-8; US Department of State, *2022 Report on International Religious Freedom Greece*, 15 mei 2023; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

¹⁴ UN Human Rights Council, *Country Visit Report: Greece*, 2 maart 2023; European Commission, *2023 Rule of Law Report*, 5 juli 2023; Human Rights Watch (HRW), *World Report 2024 - Greece*, 11 januari 2024.

¹⁵ Dit aantal ziet op binnengekomen mensen, niet op asielaanvragen. In 2022 heerste de corona pandemie, hetgeen mogelijk invloed had op de instroom.

¹⁶ UNHCR Data, *Mediterranean Situation – Greece*, geraadpleegd op 15 maart 2024.

¹⁷ Diáneosis, *Τι πιστεύουν οι Έλληνες - Μέρος Α: Σύγχρονες προκλήσεις, πλαίσιο αξιών, θεσμοί και ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος*, april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; ODI, Anna Bailey-Morley and Christina Lowe, *Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants: Greece country profile*, april 2023; vertrouwelijke bron d.d. 23 april 2024; vertrouwelijke bron d.d. 22 juli 2024.

¹⁸ Equal Legal Aid, *Planned Homelessness: The Ending Of The ESTIA II Programme In Greece*, 26 januari 2023; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

¹⁹ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²⁰ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²¹ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

goede Griekse taalbeheersing en gebrek aan sociale ondersteunings-structuren, en/of angst om te worden uitgezet (zelfs als ze in het bezit waren van documenten).²² Personen met bepaalde nationaliteiten zouden, door de aanwezigheid van een al bestaand netwerk of familieleden, vaker beslissen om in Griekenland te blijven.²³

In tegenstelling tot deze perceptie als transitland ontstond in de verslagperiode het bovengenoemde politieke narratief van statushouders als waardevolle toevoeging op de arbeidsmarkt. De effecten van de daaruit voortvloeiende integratiebevordering zijn echter nog moeilijk meetbaar. Het aantal statushouders dat in Griekenland verblijft is onbekend, evenals het aantal statushouders dat door wil reizen dan wel al doorgereisd is. Niet alle statushouders zijn immers geregistreerd op een adres, en doorreis van statushouders naar een ander land binnen de EU wordt niet geregistreerd. Schattingen liggen dan ook ver uit elkaar.²⁴ Volgens geschatte cijfers van UNHCR bevonden zich eind 2022 87.000 statushouders en asielzoekers in Griekenland, onder wie 61.000 statushouders.²⁵

1.3 Twee stelsels voor bescherming

Griekenland kent twee gescheiden beschermingsstelsels, te weten het beschermingsstelsel voor asielzoekers, en het nationale sociale zekerheidsprogramma waar statushouders – evenals Grieken – in theorie ook onder vallen. De transitie van het eerste naar het tweede stelsel vormt de grootste moeilijkheid voor statushouders. Statushouders in Griekenland hebben het moeilijker dan asielzoekers in Griekenland, omdat hun *cash assistance*, onderdak en voedselverstrekking stopt. Wanneer het statushouders niet lukt om na verkrijging van hun verblijfsrecht zelf in hun inkomen te voorzien, of aanspraak te maken op voorzieningen onder het nationale sociale zekerheidsstelsel, geraken zij juist in een nadeligere positie dan waarin ze waren als asielzoekers.²⁶

Het HELIOS-programma voor statushouders moet deze transitie van het ene naar het andere stelsel vergemakkelijken en biedt ondersteuning op het gebied van integratie en huisvesting. Hierin slaagt het programma ten dele (zie paragraaf [3.3.3](#) en [3.5.2.1](#)). In hoeverre statushouders aanspraak kunnen maken op de voorzieningen onder het sociale zekerheidsstelsel, wordt in hoofdstuk [3](#) gedetailleerd beschreven. Hoewel de Griekse regelgeving integratie grotendeels faciliteert en statushouders op papier dezelfde voorzieningen toekent als Grieken, doen de voornaamste problemen zich voor in de praktijk: ontoegankelijke bureaucratie, de hoge werkloosheid en de krappe woningmarkt.²⁷

²² Equal Legal Aid, *Planned Homelessness: The Ending Of The ESTIA II Programme In Greece*, 26 januari 2023; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²³ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²⁴ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

²⁵ UNHCR, [2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece](#), 12 oktober 2023.

²⁶ INTERSOS Hellas, *HIAS, en de Greek Council for Refugees, Being Hungry in Europe*, mei 2023, p. 9; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024;

²⁷ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

2 Bestuurlijke procedures

Statushouders in Griekenland hebben in hun dagelijkse leven en om te werken het volgende nodig: een verblijfsvergunning (ADET), een fiscaal nummer (AFM), een sociale zekerheidsnummer (AMKA), een sociaal verzekeringsnummer voor werk / sociale afdrachten (AMA) en een bankrekening. Uit een survey uitgevoerd door UNHCR onder 424 statushouders tussen juli 2022 en juni 2023 kwam naar voren dat 60 procent van de ondervraagden over een ADET en AMKA beschikte, 73 procent een AFM had, en dat 42 procent een bankrekening bezat.²⁸ Hieronder zal ingegaan worden op de ADET, de AFM en de AMKA. Vaak hadden statushouders om het een te verkrijgen, het andere nodig. Zie onderstaande tabel voor de verschillende vereisten voor de ADET, AMKA, AFM en bankrekening. De AMA zal nader toegelicht worden in paragraaf 3.4.2.

De voorwaarden voor het verkrijgen van een ADET/AFM/AMKA/bankrekening zijn onderling afhankelijk.²⁹ Een uitgebreide toelichting bij onderstaande tabel volgt in respectievelijk paragrafen 2.1 (ADET), 2.2 (AFM), 2.3 (AMKA), 2.4 (bankrekening).

	ADET nodig?	AMKA nodig ?	AFM nodig?	Reisdocument nodig?	Bank rekening nodig?	Adresbewijs nodig?	Andere voorwaarden
ADET	/	Nee	Nee	Nee	Nee	Ja**	DADP bij 1e ADET; Antecedentcheck; Vingerafdrukken.
AMKA	Ja sinds april 2024; deactivatie AMKA bij verlopen ADET	/	Sinds april 2024: indirect ****	Sinds april 2024: Ja	Nee	Ja***	Voor kinderen geboren in GR: geboortakte
AFM*	Nee	Nee	/	Nee	Nee	Ja***	
Bank-rekening	Ja	Nee	Ja	Verschilt per bank	/	Ja, verschilt per bank in welke vorm	Verschilt per bank

* Voor asielzoekers die na 31-12-2020 een aanvraag doen, wordt het AFM-nummer direct na registratie van de aanvraag aangemaakt

** eigen verklaring van adres

*** Bevestiging van opvangfaciliteit of elektriciteitsrekening op naam of huurcontract of toestemmingsverklaring van hoofdhuurder

**** AFM zelf is niet vereist voor een AMKA, maar wel een studieverklaring, arbeidscontract of werkgeversintentie. Voor een arbeidscontract is een AFM nodig.

2.1 Verblijfsrecht en ADET

2.1.1 Wettelijke aanspraak eerste verblijfsvergunning

²⁸ UNHCR, *Key Findings: July 2022 – June 2023, Protection Monitoring of Refugees in Greece*, augustus 2023.

²⁹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024; vertrouwelijke bron, 29 mei 2024.

Toekenning van het verblijfsrecht geschiedt door de Griekse Asieldienst. Erkende vluchtelingen krijgen verblijfsrecht voor drie jaar met mogelijke verlenging. Zij kunnen zonodig een reisdocument verkrijgen waarmee zij andere Europese landen voor maximaal negentig dagen kunnen bezoeken. Personen die niet als vluchteling erkend worden, maar wel een subsidiaire beschermingsstatus verkrijgen, ontvangen sinds januari 2020 een verblijfsrecht voor de duur van één jaar, met de mogelijkheid tot verlenging van steeds twee jaar. Mensen met een verblijfsrecht op grond van subsidiaire bescherming kunnen in aanmerking komen voor een reisdocument van de Griekse autoriteiten, indien zij aantoonbaar geen reisdocument van hun land van herkomst kunnen overleggen.³⁰

2.1.1.1 Procedure eerste aanvraag

De procedure voor afgifte van een verblijfsvergunning – ADET (uniforme verblijfsvergunning) – bestaat uit drie stappen.

Stap 1 – Toekenning verblijfsrecht door de Griekse Asieldienst

De Griekse Asieldienst kent een verblijfsrecht toe aan zowel erkende vluchtelingen als aan mensen die subsidiaire bescherming genieten. In deze procedure wordt eerst een asielbesluit en een "ADET-besluit" afgegeven, dat wil zeggen een besluit van de bevoegde *Regional Asylum Offices* (RAO) of van de *Autonomous Asylum Unit* (AAU) waarin het verblijfsrecht wordt toegekend en wordt besloten tot afgifte van een ADET. De statushouder dient op dezelfde dag op de hoogte gebracht te worden van het ADET-besluit als van het asielbesluit. Het ADET-besluit is niet hetzelfde als het asielbesluit, maar wordt opgenomen in het asielbesluit.³¹

Stap 2 – Indiening documenten bij de Griekse politie

Na uitreiking van het ADET-besluit maakt de statushouder per e-mail een afspraak bij het bevoegde politiebureau om de benodigde documenten in te dienen. Dit verzoek dient binnen zes maanden na uitreiking van het ADET-besluit ingediend te worden bij de afdeling paspoorten en identiteitsdocumenten van het politiebureau (*Hellenic National Passport and Secure Document Center*). De aanvrager moet zich daarbij wenden tot een politiekantoor in dezelfde regio als het RAO- of AAU-kantoor dat het ADET-besluit heeft afgegeven. Op de afspraak dient de statushouder in persoon aanwezig te zijn en pasfoto's en een eigen verklaring van verblijfsadres aan te leveren. Ook worden vingerafdrukken afgenomen. De aanvrager moet het tijdelijke bewijs van rechtmatig verblijf gedurende de asielprocedure (DADP) bij de afspraak overleggen in het geval van een eerste ADET-uitgifte, of de verlopen ADET in het geval van een vernieuwing van de ADET.³²

Stap 3 - Uitreiking ADET

Nadat alle benodigde documenten zijn ingediend, wachten statushouders totdat hun ADET klaar is om opgehaald te worden. In de Attica-regio wordt de uitgifte enkel gedaan door de RAO Attica ("Katehaki"). In andere regio's is de RAO of AAU die het ADET-besluit heeft uitgegeven verantwoordelijk voor de uitgifte van de ADET.³³

Indien de afgifte van een eerste ADET vertraagd is, mag de aanvrager zijn tijdelijke bewijs van rechtmatig verblijf gedurende de procedure (DADP) verlengen om zijn verblijfsrecht aan te tonen; dit geldt echter niet bij verlengingsaanvragen.

³⁰ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 16; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 5; Article 23(1) Asylum Code, L 4939/2022, Gov. Gazette A' 111/10.06.2022.

³¹ Artikel 2(1) and (3) ADET Regulation, JMD 513542/2022, Gov. Gazette B' 4763/12.09.2022; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 6 - 8.

³² RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 11-12.

³³ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 13.

Statushouders met een verlopen ADET waren hierdoor niet in staat hun status aan te tonen.³⁴ Zie ook paragraaf 2.1.2.3.

2.1.1.2

Realisatie: procedurele obstakels bij de eerste afgifte

Bronnen noemden enige vertraging bij afgifte van de eerste verblijfsvergunning ADET, maar vooral bij de verlenging van de ADET.³⁵ Artikel 24 van de Griekse *International Protection Act* (IPA) noemt geen wettelijke termijn voor de afgifte van een besluit op een ADET-aanvraag.³⁶ Officiële cijfers over doorlooptijd van toekenning van het verblijfsrecht tot daadwerkelijke afgifte van de ADET-kaart zijn niet beschikbaar. Over het algemeen zou de vertraging bij de afwikkeling van eerste aanvragen echter in de verslagperiode zijn afgenomen en eerste verblijfsvergunningen sneller worden afgegeven.³⁷

Zonder geldige ADET maken statushouders geen aanspraak op sociale voorzieningen en gezondheidszorg, hebben ze geen toegang tot de arbeidsmarkt en kunnen ze geen vertegenwoordiger machtigen.³⁸ Zie de paragraaf 2.1.2 voor de verlenging verblijfsdocument ADET.

De geldigheidsduur van een ADET gaat in op de datum waarop het ADET-besluit is uitgegeven. Bij verlengingen is de nieuwe ADET geldig vanaf de eerstvolgende dag na afloop van de vorige ADET. Niet relevant is daarbij wanneer de ADET daadwerkelijk wordt afgegeven. Gezien de geldigheidsduur van één jaar voor subsidiaire bescherming en de deels maandenlange doorlooptijd moeten sommige aanvragers kort na de afgifte van de ADET alweer hun verlengingsaanvraag indienen.³⁹

Praktische obstakels bij stap 1

Uit een onderzoek van de ngo RSA kwam naar voren dat de asielbesluiten niet uniform worden uitgegeven. Zo konden bij de onderzochte besluiten cruciale formele elementen in zowel het asielbesluit als in het ADET-besluit ontbreken. Ook na een update van Alkyoni, de Griekse Asieldienst database – naar de Alkyoni II informatiesysteem uit 2023, zouden persoonlijke details van statushouders, zoals geslacht, niet, of niet correct in het ADET-besluit vermeld zijn. Omdat deze besluiten niet uniform waren, werden zij niet altijd geaccepteerd door de Griekse politie – wat nodig was voor de ADET-uitgifte.⁴⁰

Een ander voorkomend probleem in de verslagperiode bij zowel asiel- als ADET-besluiten die per e-mail bekend zijn gemaakt, is dat deze geen handtekening bevatten of ondertekend zijn door een andere ambtenaar dan degene die het besluit heeft uitgegeven. Deze besluiten werden daarom ook niet geaccepteerd door de Griekse politie bij de uitgifte van de ADET. Een correctie van een ADET- of asielbesluit kan maanden in beslag nemen.⁴¹

Territoriale verdeling van bevoegdheden bij diverse instanties kan een rol spelen bij asielzoekers die zich zelf naar een andere Griekse regio verplaatsen of overgeplaatst worden. Een ADET kan alleen worden uitgegeven door het Passport office van de Griekse politie in dezelfde regio als waar het regionale RAO of de AAU van de Griekse Asieldienst het ADET-besluit en het asielbesluit hebben uitgevaardigd. Indien een asielzoeker zijn ADET wil verkrijgen in een andere regio dan waar

³⁴ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 14-5.

³⁵ vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

³⁶ Griekenland, *International Protection Act (IPA)*, artikel 24.

³⁷ vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

³⁸ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 5-6, 17.

³⁹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 17; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁴⁰ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 6.

⁴¹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 7.

voornoemde besluiten zijn uitgevaardigd, worden deze besluiten niet door de Griekse politie geaccepteerd. De aanvrager dient zich dan opnieuw te wenden tot de regionale RAO of AAU waar hij om afgifte van de ADET verzoekt, en dezelfde kopieën van het ADET- en asielbesluit aan te vragen. Dit zorgt volgens de ngo RSA voor vertraging. Het probleem van territoriale bevoegdheid zou zich vooral voordoen bij statushouders die hun asielaanvraag op een eiland hadden ingediend en verhuisden naar het vasteland.⁴²

Praktische obstakels bij stap 2

In een aantal gevallen zorgde het vereiste van een geldige DADP (tijdelijk bewijs van rechtmatig verblijf gedurende de asielprocedure) in 2023 voor problemen. Deze problemen hadden te maken met de stopzetting van de afgiften van DADP voor de duur van een maand ten tijde van het upgraden van het Alkyoni II informatiesysteem. Dit informatiesysteem zou begin 2022 operationeel zijn, maar kwam in de praktijk pas op 5 mei 2023 op gang.⁴³

Praktische obstakels bij stap 3

Statushouders krijgen niet individueel bericht wanneer hun ADET klaarligt om opgehaald te worden, maar er is een wekelijks timeslot, bijvoorbeeld elke week op vrijdag tussen 7.00 en 13.00 in Athene. Enkele dagen voorafgaand aan het vaste ophaalmoment worden op de website van de Griekse Asieldienst⁴⁴ lijsten geüpload waarin statushouders aan de hand van hun zes-cijferige zaaknummer kunnen zien of zij die week aan de beurt zijn om hun ADET op te halen.⁴⁵ Deze lijsten zijn beschikbaar in het Grieks, Engels en Frans.⁴⁶ Ook in deze verslagperiode zou verwarring hebben bestaan doordat de besluiten sinds de herfst 2020 niet altijd op de juiste lijst geplaatst werden.⁴⁷ Zo stond de wekelijkse lijst met afspraken bij de RAO Attica en RAO Thessaloniki op een andere webpagina dan de lijsten voor RAO Chios. Daardoor werden afspraken gemist.⁴⁸

Indien een afspraak om de ADET op te halen wordt gemist, wordt er niet automatisch een nieuwe afspraak ingepland. Volgens RSA was bij het opnieuw inplannen van afspraken, zelfs bij vertegenwoordiging door een advocaat, niet per e-mail of telefonisch mogelijk en was het in persoon verschijnen bij de RAO vereist.⁴⁹

Deze manier van bekendmaking is ook van toepassing bij de verlengingsprocedure.

2.1.2 *Verlenging verblijfsdocument / ADET*

De afdeling 'AAU Beneficiaries of International Protection' binnen de Griekse Asieldienst is verantwoordelijk voor de verlengingen van de ADET. Een aanvraag tot verlenging van de verblijfsvergunning moet uiterlijk dertig dagen voor afloop van de geldigheid van de ADET ingediend worden. Wie zonder geldige reden de aanvraag te

⁴² RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 10.

⁴³ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 11-12; RSA, *The upgrade of the "Alkyoni" system of the Asylum Service leaves processes and people in the air*, 31 mei 2023, <https://rsaegrean.org/en/alkyoni/>.

⁴⁴ Zie [website](#) Griekse Asieldienst, geraadpleegd op 10 juli 2024.

⁴⁵ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 13-4; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁴⁶ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 13-4; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁴⁷ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 13-4; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁴⁸ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 13-4; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁴⁹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 13-15; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

laat indient, riskeert een boete van €100.⁵⁰ Deze boete wordt volgens een vertrouwelijke bron in de verslagperiode echter nagenoeg nooit opgelegd.⁵¹

2.1.2.1 Procedure verlenging

Bronnen gaven aan dat veel statushouders juridische ondersteuning nodig hadden bij het indienen van een aanvraag tot verlenging van de ADET. Deze hulp werd, onder andere, aangeboden door ngo's, zie hoofdstuk 7 voor hulporganisaties.⁵² De verlengingsaanvraag kan worden ingediend door een advocaat of maatschappelijk begeleider, mits deze daartoe schriftelijk is gemachtigd. De statushouder moet deze machtiging ondersteunen met een identificatiebewijs. Het ontbreken van een geldig reis- of verblijfsdocument kan de machtiging in de weg staan.⁵³

De procedure om de ADET te verlengen bestaat uit vijf stappen.⁵⁴

Stap 1: aanvraagformulier indienen

Statushouders die hun verblijfsvergunning wensen te verlengen vullen hiertoe een aanvraagformulier ("*Residence Permit Renewal Application*") in, samen met een pasfoto. De aanvraag wordt ingediend door het ingevulde aanvraagformulier per e-mail op te sturen naar: gas.residencepermits@migration.gov.gr.

Stap 2: Ontvangstbevestiging per e-mail

Nadat de aanvraag tot verlenging van de ADET is ontvangen, worden de gegevens gecontroleerd waarna de aanvraag wordt geregistreerd in het Alkyoni-systeem. Zodra de aanvraag in het Alkyoni-systeem is geregistreerd, ontvangt de aanvrager per e-mail een ontvangstbevestiging.

Stap 3: Antecedentencontrole

De derde stap betreft de noodzakelijke antecedentencontrole door de Griekse Asieldienst om te beoordelen of er openbare orde of nationale veiligheidsredenen zijn die de ADET-vernieuwing in de weg kunnen staan.⁵⁵ Hierbij worden verschillende instanties geraadpleegd, zoals de politie.

Stap 4: Aanleveren van aanvullende documenten

Indien de aanvraag tot verlenging is goedgekeurd, ontvangt de statushouder per e-mail instructies over de benodigde stappen om de nieuwe ADET op te halen. Sinds 2016 zouden geen besluiten meer worden uitgegeven, enkel instructies. Er worden enkel in zeldzame gevallen van 'bijzonder juridisch belang' officiële besluiten uitgegeven. De stappen die genomen moeten worden bij de verlenging zijn vergelijkbaar met de stappen bij de uitgifte van de eerste ADET: er worden vingerafdrukken afgenomen en pasfoto's gemaakt.

Stap 5: Ophalen van de ADET

Ten slotte wordt op de website van de Griekse Asieldienst, net zoals bij de eerste uitgifte van de ADET, elke week een lijst geüpload met een zaaknummer en afspraak zodra de ADET opgehaald kan worden.

2.1.2.2 Realisatie: procedurele obstakels bij de verlenging

⁵⁰ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 16; website Ministry of Migration & Asylum, *Residence Permits*, geraadpleegd op 10 juni 2024, <https://migration.gov.gr/en/gas/aitoyntes-kai-dikaioychoi/adeies-diamonis/>; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 6 - 8.

⁵¹ vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁵² Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁵³ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁵⁴ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 16; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 8; website Ministry of Migration & Asylum, *Residence Permits*, geraadpleegd op 10 juni 2024, <https://migration.gov.gr/en/gas/aitoyntes-kai-dikaioychoi/adeies-diamonis/>.

⁵⁵ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 8-10; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

Verschillende bronnen gaven aan dat de meeste problemen in relatie met documenten voorkwamen bij het verlengen van de ADET.⁵⁶ Hier waren verschillende redenen voor.

Achterstanden en looptijd

Binnen de specifieke afdeling van de Griekse Asieldienst, de 'AAU Beneficiaries of International Protection', zou er een grote achterstand bestaan in de beoordeling en uitgifte van verlengde ADET's.⁵⁷ Deze achterstanden zijn sinds 2022 toegenomen. Zo waren er op 31 december 2022 2.588 aanvragen om verlenging van ADET's in behandeling; op 16 februari 2024 was dit toegenomen tot 4.029. De meerderheid van deze zaken (1.858 zaken van de 4.029) moest nog worden toegewezen aan een behandelend medewerker.⁵⁸ Vanaf de aanvraagdatum zou het tussen de vier maanden tot langer dan één jaar duren totdat een nieuwe ADET wordt uitgegeven.⁵⁹

Volgens de Asieldienst zou er een vertraging bestaan van zes maanden bij het verlengen van een ADET. De ngo RSA meldde vertragingen van meer dan één jaar.⁶⁰

Capaciteit

Ondercapaciteit bij de afdeling verlengingen van de Migratiedienst (AAU Beneficiaries of International Protection) was de belangrijkste reden voor de grote achterstanden bij het verlengen van een ADET.⁶¹ Volgens het ministerie van Migratie en Asiel zouden acht van de negenentwintig medewerkers van de AAU Beneficiaries of International Protection verantwoordelijk zijn voor het verwerken van ADET-verlengingsaanvragen. Anders dan bij de eerste uitgifte van ADET's, waar regionale kantoren verspreid over Griekenland ADET's uitgeven, is bij de vernieuwing van ADET's dus enkel deze afdeling verantwoordelijk voor alle aanvragen van ADET-verlengingen binnen Griekenland.⁶²

Antecedentencontrole

De noodzakelijke antecedentencontrole bij de ADET-verlenging zorgde ook voor enige vertraging. Deze antecedentencontrole, waarbij bevoegde politieke en gerechtelijke autoriteiten worden benaderd, kon maanden in beslag nemen.⁶³

Lijsten website Ministerie van Migratie en Asiel

Ook onder statushouders die hun ADET verlengden, bestond onduidelijkheid bij het vinden van hun afspraak om hun ADET op te halen. Zoals hierboven beschreven kwam dit omdat er meerdere lijsten waren op de website van het Ministerie van Migratie en Asiel. Zie voor meer informatie paragraaf [2.1.1.1](#).⁶⁴

Ophalen ADET

⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁵⁷ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 8-9; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁵⁸ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 8.

⁵⁹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 8-10; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁶⁰ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 14.

⁶¹ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 8; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁶² RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 8; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁶³ Ombudsman, 'Καθυστερήσεις πλέον του έτους στη διαδικασία ανανέωσης Α.Δ.Ε.Τ. σε υπόθεση δικαιούχου διεθνούς προστασίας', 316047/64653/2022, 28 november 2022 in RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 8-10; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

Net als bij de eerste aanvraag, wordt het timeslot waarin statushouders hun ADET op kunnen halen via de website van de Griekse Asieldienst⁶⁵ kort van tevoren bekendgemaakt. Zie voor verwarring omtrent deze website paragraaf 2.1.1.2. Als de afspraak gemist wordt, kan het maanden duren voor er weer een nieuwe afspraak komt.

2.1.2.3

Bewijs van rechtmatig verblijf hangende de verlengingsaanvraag

Op het moment van schrijven van dit rapport bestaat er geen uniform bewijs van rechtmatig verblijf waarmee statushouders hun verblijfsrecht aan kunnen aantonen terwijl hun verlengingsaanvraag in behandeling is. Een bewijs van rechtmatig verblijf is nodig voor statushouders om bijvoorbeeld te kunnen werken. Er wordt op dit moment gewerkt aan een oplossing hiervoor, zie hieronder.⁶⁶

In de verslagperiode traden er vertragingen in de registratie van de aanvragen tot verlenging van de ADET in het Alkyoni-systeem en daardoor ook in het verkrijgen van de ontvangstbevestiging door statushouders.⁶⁷ Alhoewel documenten die door de publieke dienst worden ontvangen, in principe op dezelfde dag moeten worden geregistreerd, gebeurde dit niet in het geval van aanvragen tot ADET-verlenging. De Griekse ombudsman heeft de Griekse Asieldienst hier op gewezen. Volgens de Griekse Asieldienst zou registratie van de ADET-verlengingsaanvragen binnen vijf dagen moeten plaatsvinden, en zou 70 tot 80 procent van de aanvragen extra controles of reviews vereisen. Volgens de RSA kon de registratie van de aanvragen in het Alkyoni-systeem echter maanden in beslag nemen.⁶⁸ De RSA haalt in haar rapport diverse voorbeelden aan van teruggekeerde statushouders uit Duitsland die tussen één en drie maanden moesten wachten tot hun aanvraag werd geregistreerd in het Alkyoni-systeem.⁶⁹

Daarnaast worden de ontvangstbevestigingen van de verlengingsaanvraag, door bronnen ook wel "certificaten" genoemd, niet uitgegeven door de 'AAU Beneficiaries of International Protection', maar door het regionale kantoor dat de eerste ADET van de aanvrager heeft uitgegeven. Daarvoor moeten statushouders terug reizen naar de plek van hun eerste aanvraag, vaak de eilanden. Doordat de ontvangstbevestigingen niet centraal maar door verschillende regionale kantoren worden afgegeven, ontstonden er in de verslagperiode vertragingen bij de afgifte van ontvangstbevestigingen, verschil in de inhoud van de ontvangstbevestigingen, in de geldigheid van de ontvangstbevestiging en in de vermelde data; sommige kantoren vermeldden de datum waarop de aanvraag is ingediend, en sommigen de datum waarop de aanvraag is geregistreerd in het systeem.⁷⁰

De huidige ontvangstbevestigingen worden door de autoriteiten niet geaccepteerd als bewijs van verblijfsrecht indien de ADET is verlopen. Hierdoor kunnen statushouders geen aanspraak maken op hun socio-economische rechten noch kunnen ze juridische vertegenwoordiging aanvragen. In oudere certificaten werd wel vermeld dat de betreffende statushouder zijn rechten en toegang behield tijdens de verlengingsprocedure. Deze vermelding ontbrak echter bij de nieuwere ontvangstbevestigingen.⁷¹ Statushouders met een arbeidscontract riskeerden hierdoor ontslag zodra de ADET zijn geldigheid verloor, zie ook paragraaf 3.4.3.⁷²

⁶⁵ Zie [website](#) Griekse Asieldienst, geraadpleegd op 10 juli 2024.

⁶⁶ vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 8-10; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁶⁸ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 8-10.

⁶⁹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 8-10.

⁷⁰ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 15-6; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁷¹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 15-6; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁷² AIDA, Country report: Greece, 24 juni 2024, p. 274; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

De Griekse Asieldienst zou momenteel werken aan een hervorming van de wetgeving die het mogelijk zou maken om aanvragen voor een ADET-verlenging via een speciaal online platform in te dienen. Daarbij zal ook automatisch een certificaat worden uitgegeven dat de verlengingsaanvraag bevestigt.⁷³ Ook wordt gewerkt aan het definiëren van specifieke standaarden voor deze certificaten, inclusief het toevoegen van een pasfoto, zodat de persoonlijke gegevens en authenticiteit van de documenten kunnen worden geverifieerd en worden geaccepteerd door derde partijen.⁷⁴ Statushouders zouden dit certificaat kunnen gebruiken bij het reactiveren van hun sociale zekerheidsnummer AMKA, dat bij een verlopen ADET automatisch wordt gedeactiveerd.⁷⁵

2.2 Fiscaal nummer (AFM)

Het persoonlijke fiscaal nummer (Αριθμός Φορολογικού Μητρώου, AFM) is een eenmalig uitgegeven nummer bestaande uit negen cijfers. Dit nummer is vereist bij, onder andere, het openen van een bankrekening, het huren van onroerend goed, het kopen van een mobiele telefoon, bij toegang tot de arbeidsmarkt en bij het ontvangen van sociale uitkeringen. Ook is een fiscaal nummer nodig bij het verkrijgen van toegang tot het HELIOS-programma.⁷⁶

Taxisnet

Het AFM geeft toegang tot het online systeem *Taxisnet*.⁷⁷ Dit is nodig voor bijvoorbeeld het afsluiten van een huurovereenkomst of bij het opvragen van een belastingverklaring. Na de uitgifte van een AFM, ontvangt de aanvrager een account en TAXISnet codes, die nodig zijn om online toegang te verkrijgen tot de systemen van de belastingdienst en andere openbare administratieve diensten.⁷⁸

De toegangscode (TAXISnet codes) worden online aangevraagd via het AADE-platform. Na deze online aanvraag moeten personen een afspraak maken met het bevoegde belastingkantoor (Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων DOY) om hun toegangscode tot Taxisnet te verkrijgen. Het platform accepteert alleen een reisdocument als een geldige identiteitsdocument, een ADET of DADP worden niet geaccepteerd.⁷⁹ Ook is het AADE platform enkel in het Grieks toegankelijk.⁸⁰

2.2.1 Procedure

Voor eerste aanvragers van asielvergunningen wordt sinds 31 december 2020 automatisch een AFM aangemaakt bij de aanvraag om een asielvergunning.⁸¹

⁷³ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 16; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁷⁴ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 16; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁷⁶ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 18; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 18.

⁷⁷ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 18; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 18.

⁷⁸ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 18.

⁷⁹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 19.⁸⁰ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 20.⁸¹ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 18; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 20.

⁸⁰ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 20.⁸¹ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 18; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 20.

⁸¹ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 18; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 20.

Indien iemand niet over een AFM beschikt, kan een AFM aangevraagd worden via een videogesprek met een medewerker van de bevoegde autoriteit.⁸² Ook kan een AFM aangevraagd worden door een bezoek van de persoon of een gemachtigde aan het plaatselijke belastingkantoor (Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων, DOY) in de woonplaats van de statushouder.⁸³ Bij de registratie bij een plaatselijk belastingkantoor (DOY) wordt om een adresbewijs gevraagd. Dit kan een certificaat van een opvanglocatie zijn, een energierekening of een kopie van een huurcontract op naam van de statushouder. Statushouders die dakloos zijn of geen adresbewijs kunnen overleggen, kunnen geen AFM verkrijgen. Als gevolg hiervan kunnen zij geen belastingaangifte doen of een belastingverklaring ontvangen.⁸⁴

2.2.2 Realisatie

In het vorige verslag feitenonderzoek⁸⁵ is beschreven dat eerste aanvragers sinds eind december 2020 automatisch een AFM ontvangen, die wordt gekoppeld aan het immigratiedossier. Verschillende bronnen bevestigden in de vorige en deze verslagperiode dat een AFM na aanvankelijke opstartproblemen inderdaad bij eerste aanvragen werd afgegeven. Statushouders die in of na december 2020 een aanvraag hebben ingediend, zouden in principe dus een AFM moeten hebben.⁸⁶

Na verloop van de geldigheidsduur van een ADET wordt de AFM automatisch gedeactiveerd totdat de ADET verlengd is. Hierdoor verloren statushouders in afwachting van hun verlenging vaak hun baan – zij mochten niet werken tijdens hun verlengingsaanvraag – en hun sociale uitkeringen.⁸⁷

2.3 Sociale zekerheidsnummer (AMKA)

Een AMKA (Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης, AMKA) is een sociale zekerheidsnummer, vereist voor toegang tot sociale uitkeringen, de gezondheidszorg en de arbeidsmarkt. Een ΠΑΑΥΡΑ (Προσωρινός Αριθμός Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού, ΠΑΑΥΡΑ) is een tijdelijk sociale zekerheidsnummer, afgegeven aan asielzoekers die in afwachting zijn van hun asielpcedure.⁸⁸

2.3.1 AMKA-verordening december 2023

Sinds een nieuwe ministeriële regeling uit december 2023, is de afgifte van een AMKA vanaf 1 april 2024 gekoppeld aan de voorwaarde van "een geldige verblijfstitel in het land met toegang tot de arbeidsmarkt". De redenering hierachter is dat mensen die hun ADET niet verlengen, geen belang meer bij een AMKA hebben aangezien zij niet meer in Griekenland verblijven en daarom niet meer onder het Griekse sociale zekerheidsstelsel vallen. Deze verordening is ingegeven vanuit de gedachte om arbeidsmigratie en sociale zekerheid aan elkaar te koppelen. Een onbedoeld gevolg is dat de AMKA van statushouders bij het aflopen van hun ADET

⁸² Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 18.

⁸³ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 18; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 20.

⁸⁴ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 18.

⁸⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*, juni 2022.

⁸⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*, juni 2022, p. 19; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁸⁷ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 20; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁸⁸ Website Ministry of Migration and Asylum, *Positive Decision*, geraadpleegd op 15 april 2024, <https://migration.gov.gr/en/gas/diadikasia-asyloy/thetiki-apofasi/>; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 5, 20.

wordt gedeactiveerd, ook indien er een verlengingsaanvraag in behandeling is.⁸⁹ Voortaan wordt de AMKA ook bij een eerste uitgifte inactief afgegeven, en moet vervolgens eerst geactiveerd worden met bewijs van adres en werk/studie.⁹⁰ Een inactief AMKA had gevolgen voor de realisatie van aanspraken, zoals toegang tot de gezondheidszorg en arbeidsmarkt (zie paragraaf [3.4](#) en [3.7](#)).⁹¹

2.3.2

Procedure

De PAAYPA – het sociale zekerheidsnummer voor asielzoekers – moet binnen een maand na afgifte van een ADET omgezet worden naar een AMKA. De aanvraag voor een AMKA kan in persoon worden gedaan bij de *Citizen Service Center* (Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών ΚΕΠ of ΚΕΠ) of de *AMKA Offices of the e-National Social Security Fund* (e-EFKA).⁹² Personen met een handicap of chronische aandoening kunnen bij een ΚΕΠ gebruik maken van speciale ondersteuning inclusief tolkdiensten.⁹³ Totdat de PAAYPA omgezet is naar een AMKA blijft de PAAYPA geldig.⁹⁴

Vereiste documentatie voor de uitgifte van een AMKA vòòr 1 april 2024:

- Aanvraagformulier;
- Identiteitsdocument of een verblijfsvergunning (ADET);
- Minderjarigen geboren in Griekenland: een Griekse geboorteakte;
- Een adres in Griekenland, aangetoond door een huurcontract, verklaring van de huurbaas, elektriciteitsrekening of waterrekening.⁹⁵

Vereiste documenten voor de uitgifte van een (vooralsnog inactief) AMKA zijn sinds 1 april 2024:

- Een geldig reisdocument of paspoort;
- Een geldige ADET.⁹⁶

Aangezien de AMKA gedeactiveerd wordt uitgegeven, dient deze na uitgifte nog geactiveerd te worden. Hiervoor is vereist:

- Bewijs van adres;
- Bewijs van werk of studie.⁹⁷

2.3.3

Realisatie

Voorafgaand aan de invoering van de nieuwe ministeriële regeling uit december 2023 bestonden geen significante problemen bij de aanvraag en uitgifte van de AMKA.⁹⁸ Echter, sinds 1 april 2024 wordt de AMKA gedeactiveerd uitgegeven en pas geactiveerd nadat de statushouder de benodigde documenten bij een e-EFKA-kantoor of ΚΕΠ aanlevert. Onder de nieuwe regels zijn een legale status, een adresbewijs en toegang tot de arbeidsmarkt zijn voorwaarden voor de (her)activatie

⁸⁹ Refugee.info, [Health insurance](#), 13 mei 2024, geraadpleegd op 19 juni 2024; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 20-21; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁹⁰ Refugee.info, [Health insurance](#), 13 mei 2024, geraadpleegd op 19 juni 2024.

⁹¹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 20-21; AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, pp. 278-9; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁹² Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 18; Website Ministry of Migration and Asylum, *Positive Decision*, geraadpleegd op 15 april 2024, <https://migration.gov.gr/en/gas/diadikasia-asyloy/thetiki-apofasi/>; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 20.

⁹³ gov.gr, [Book an online appointment with a Citizens' Service Centre](#), geraadpleegd op 16 april 2024.

⁹⁴ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 17.

⁹⁵ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 18.

⁹⁶ Refugee.info, [Health insurance](#), 13 mei 2024, geraadpleegd op 19 juni 2024.

⁹⁷ Refugee.info, [Health insurance](#), 13 mei 2024, geraadpleegd op 19 juni 2024.

⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

van AMKA.⁹⁹ Een niet voorzien probleem dat voortvloeide uit deze ministeriële regeling was dat statushouders vaak geen arbeidscontract of intentieverklaring van een werkgever kunnen overleggen voor (re-)activatie van de AMKA.¹⁰⁰ Deze problemen zouden het gevolg zijn van inefficiënte interministeriële communicatie waardoor deze ministeriële regeling, bedoeld voor arbeidsmigranten en derdelanders in het algemeen, ook van toepassing werd op statushouders. Dit zou zijn aangekaart bij de Griekse autoriteiten.¹⁰¹ Het was ten tijde van publicatie van dit verslag niet bekend of er verandering in voornoemde vereisten was gekomen voor statushouders.

Volgens richtlijnen voor de AMKA-verordening zal de uitgifte, activering en reactivering van de AMKA van derdelanders vanaf 22 december 2024 onder de verantwoordelijkheid vallen van het ministerie van Migratie en Asiel. Tot die tijd moeten derdelanders zich wenden tot e-EFKA en KEP's.¹⁰²

2.4 Bankrekeningen

Een bankrekening is in de praktijk nodig voor het betalen van huur, voor het afsluiten van een arbeidscontract ter uitbetaling van het loon, en voor het ontvangen van de HELIOS huursubsidie of andere financiële uitkeringen.¹⁰³ Volgens een bron zijn er specifieke banken waar het mogelijk is voor statushouders om een bankrekening te openen, terwijl andere banken dit niet toestaan, mede uit vrees niet aan de regelgeving en instructies van de Nationale Griekse Bank omtrent het tegengaan van terrorismefinanciering te kunnen voldoen.¹⁰⁴

Alhoewel iedere bank zijn eigen voorwaarden had voor het openen van een nieuwe bankrekening, golden over het algemeen de volgende voorwaarden:¹⁰⁵

- Een verblijfsvergunning;
- Een adresbewijs, afhankelijk van de bank in de vorm van een huurcontract, een energierekening op naam van de aanvrager of andere formele adresbewijzen zoals bijvoorbeeld een adresbevestiging van de immigratieautoriteit of een bevestiging van inwoning door een ingezetene;
- Een rekening of certificaat van de mobiele telefonie-provider, als bewijs dat het telefoonnummer voor mobiel bankieren geregistreerd staat op naam van de aanvrager;
- Indien in loondienst, een bewijs van tewerkstelling en een kopie van de arbeidsovereenkomst;
- Indien werkloos, de originele werkloosheidskaart uitgegeven door de *Public Employment Service* (Δ.ΥΠ.Α.);
- Een fiscaal nummer AFM;
- Een belastingverklaring of bewijs dat nog geen belastingaangifte is ingediend.

⁹⁹ Refugee.info, [Health insurance](#), 13 mei 2024, geraadpleegd op 19 juni 2024.

¹⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

¹⁰¹ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

¹⁰² AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, pp. 278-9.

¹⁰³ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 19-20.

¹⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

¹⁰⁵ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 19-20.

3 Aanspraken

Dit hoofdstuk gaat in op de wettelijke aanspraken die statushouders maken op het gebied van sociale uitkeringen en voorzieningen, huisvesting, gezondheidszorg, werk, onderwijs, inburgering en noodvoorzieningen voor daklozen en de toegang hiertoe in de praktijk.

Waar hieronder gesproken wordt van integratie, wordt bedoeld het opbouwen van een bestaan in Griekenland met bijbehorende economische activiteit, onderdak, toegang tot onderwijs en tot medische zorg. Meetbaarheid van integratiebeleid in zijn algemeenheid is in meerdere landen complex gebleken en problemen hiermee zijn dan ook niet specifiek voor Griekenland. Volgens een onderzoek uit 2021 bestaan er grote onderzoekslacunes bij de beoordeling van integratiebeleid voor statushouders in diverse EU-landen.¹⁰⁶

3.1 Integratie in het algemeen

In theorie hebben statushouders, zodra ze de status ontvangen, dezelfde rechten en plichten als Griekse staatsburgers. Zo hebben ze recht op sociale uitkeringen en voorzieningen, toegang tot de arbeidsmarkt en de gezondheidszorg, en het recht op onderwijs onder dezelfde voorwaarden als Griekse burgers. Dit geldt voor zowel erkende vluchtelingen als ook mensen die subsidiaire bescherming krijgen. Anders dan erkende vluchtelingen hadden statushouders met subsidiaire bescherming geen recht op gezinshereniging.¹⁰⁷ Door strenge toegangsvereisten blijven verschillende voorzieningen in de praktijk echter buiten bereik voor statushouders met een kort verblijfsverleden in Griekenland. Ook bureaucratische obstakels maakten het moeilijk voor statushouders om hun rechten te effectueren.

De Europese Commissie is in januari 2023 een inbreukprocedure gestart tegen Griekenland, mede wegens verschillende obstakels die statushouders ervaren in hun toegang tot de sociale voorzieningen.¹⁰⁸ Het vereiste van een arbeids- en verblijfsverleden in Griekenland om aanspraak te kunnen maken op sociale voorzieningen behelst volgens de inbreukprocedure mogelijk een ongerechtvaardigd onderscheid tussen statushouders en Griekse staatsburgers of inwoners van Griekenland.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Global Policy, Francesco Pasetti e.a., *Refugees and Beneficiaries of Subsidiary Protection: Measuring and Comparing Integration Policies*, 11 juni 2021, Volume 12. Issue 3, mei 2021. De studie maakt gebruik van het National Integration Evaluation Mechanism (NIEM) en bestaat uit een set van 173 indicatoren om integratiesystemen in EU-lidstaten te evalueren. Er is onderzoek gedaan in 14 landen: Bulgarije, Tsjechië, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Letland, Litouwen, Nederland, Polen, Roemenië, Slowakije, Spanje en Zweden. Het onderzoek is gebaseerd op gegevens uit 2019.

¹⁰⁷ Website Ministry of Migration and Asylum, *Positive Decision*, geraadpleegd op 15 april 2024, <https://migration.gov.gr/en/gas/diadikasia-asyloy/thetiki-apofasi/>; website Ministry of Migration and Asylum, *Access to medical services, public and banking services*, geraadpleegd op 17 april 2024; UNHCR, *Access to Welfare*, geraadpleegd op 17 april 2024; AIDA, *Country Report Greece*, 24 juni 2024, pp. 261-266.

¹⁰⁸ European Commission, *'January Infringements package: key decisions'*, INF/23/142, 26 januari 2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/EN/inf_23_142; Amnesty International, *Amnesty International Report 2022/23; The State of the World's Human Rights; Greece 2022*, 27 maart 2023; INTERSOS Hellas, *HIAS, en de Greek Council for Refugees, Being Hungry in Europe*, mei 2023, p. 23; AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, pp. 276-7.

¹⁰⁹ INTERSOS Hellas, *HIAS en de Greek Council for Refugees, Being hungry in Europe*, mei 2023; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 4, 5; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

Ngo's waarschuwden dat statushouders door de beperkte toegang tot verschillende voorzieningen in de praktijk een risico liepen op armoede, materiële deprivatie en een gebrek aan huisvesting.¹¹⁰ Om niet in armoede te belanden, begaven statushouders zich volgens uiteenlopende bronnen vaak op de informele arbeidsmarkt en in overvolle appartementen, met risico's op exploitatie als gevolg (zie paragrafen 3.3.6 en 3.4.4).¹¹¹

Volgens een rondvraag uitgevoerd door de UNHCR tussen juli 2022 en juni 2023 waren de drie belangrijkste obstakels die statushouders ervan weerhielden een zelfstandig onafhankelijk leven te leiden in Griekenland: het niet kunnen betalen van de huur (71%), het gebrek aan betaald werk (53%) en het niet beheersen van de Griekse taal (37%). Meer dan de helft (56%) gaf aan dat hun financiële situatie het afgelopen jaar was verslechterd. 45% lukte het om voedsel aan te schaffen voor zichzelf, terwijl 34% afhankelijk was van overheidssteun en 23% afhankelijk was van ngo's.¹¹²

Dit hoofdstuk gaat dieper in op de verschillende aspecten op weg naar een zelfstandig leven, te weten: sociale uitkeringen en verzekeringen, huisvesting, arbeidsmarkt, gezondheidszorg, onderwijs en integratie in de samenleving. De bijbehorende bureaucratische vereisten zoals omschreven in hoofdstuk 2, worden per integratieaspect toegelicht. De onderstaande tabel geeft hiervan een beknopt overzicht, te weten de verschillende documenten (horizontaal) die nodig zijn om aanspraak te maken op de verschillende voorzieningen (verticaal). Zo laat de tabel bijvoorbeeld zien welke gevolgen afwezigheid van een (geldige) ADET heeft voor de toegang tot verschillende aanspraken. De documenten genoemd in de horizontale balk zijn ook onderling afhankelijk, zie tabel in hoofdstuk 2.

	AFM	ADET	AMKA	Travel document	Bank Account
Inkomensvervangende uitkering GMI*	Blue	Blue	Blue	White	Blue
Arbeids-contract*	Blue	Blue	Blue	White	Blue
Gezondheidszorg*	Orange	Orange	Blue	Orange	White
Helios huursubsidie*	Blue	Orange	White	Orange	Blue
Huurcontract*	Blue	Blue	White	White	Blue

Vereist
Een van deze vereist
Niet vereist

¹¹⁰ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 24; INTERSOS Hellas, *HIAS*, en de Greek Council for Refugees, *Being Hungry in Europe*, mei 2023.

¹¹¹ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

¹¹² UNHCR, *Key Findings: July 2022 – June 2023, Protection Monitoring of Refugees in Greece*, augustus 2023.

* De vermelde vereisten per aanspraak zijn in deze tabel beperkt tot de AFM, AMKA, ADET, reisdocument en bankrekening. Er kunnen aanvullende vereisten gelden, zoals bijvoorbeeld een adresbewijs - zie hiervoor de relevante paragrafen.

3.2 Toegang tot sociale voorzieningen en uitkeringen

Zowel houders van een vluchtelingenvergunning als houders van een asielvergunning voor subsidiaire bescherming hebben recht op grotendeels dezelfde sociale voorzieningen en uitkeringen als Griekse staatsburgers.¹¹³ Hieronder zal dan ook geen onderscheid gemaakt worden tussen deze groepen, maar wordt gesproken over statushouders.

Statushouders zijn vanwege het ontbreken van zowel een werkverleden als een verblijfsverleden uitgesloten van de meeste sociale uitkeringen. Griekenland kent twee soorten sociale aanspraken: de eerste op basis van eerder geleverde bijdragen aan het sociale zekerheidsstelsel in de vorm van afdracht van sociale lasten, en een tweede categorie op basis van noodzaak, dus met een inkomenstoets. Voor de eerste categorie komen alleen statushouders met een werkverleden in Griekenland in aanmerking. Voor de tweede categorie van sociale aanspraken is vaak een aantal jaren rechtmatig verblijf in Griekenland vereist.¹¹⁴

De financiële bijdrage die asielzoekers gedurende de asielprocedure ontvingen, werd bij toekenning van een status per direct stopgezet, ook indien betrokkene nog niet op de hoogte was van de statusverlening.¹¹⁵ Statushouders bevonden zich daarom na toekenning van een asielstatus vaak in een nadeligere positie en kregen te maken met een hoge mate van voedselonzekerheid.¹¹⁶

Statushouders zonder verblijfsverleden van minimaal vijf jaar konden enkel in aanmerking komen voor het *Guaranteed Minimum Income* (GMI) en een uitkering voor personen met een beperking of een ziekte.¹¹⁷ Deze twee uitkeringen zullen hieronder nader worden beschreven. Ook wordt het *Housing and Employment Programma*, aangeboden door gemeenten, omschreven.

Er stonden volgens ngo's geen effectieve rechtsmiddelen open tegen eventuele schendingen van hun sociaaleconomische rechten en armoede.¹¹⁸

3.2.1 Inkomensvervangende uitkering, GMI

3.2.1.1 Wettelijke aanspraak

Het programma Gegarandeerd minimuminkomen (hierna: GMI) (ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, ΕΕΕ), ook bekend als *Social Solidarity Income* (Κοινωνικό

¹¹³ Website Ministry of Migration and Asylum, *Positive Decision*, geraadpleegd op 15 april 2024, <https://migration.gov.gr/en/gas/diadikasia-asyloy/thetiki-apofasi/>; Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 26.

¹¹⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*, juni 2022, p. 22.

¹¹⁵ Point D(1)(i) Annex III Ministry of Migration and Asylum Decision 2089/2021, Gov. Gazette B' 3120/16.07.2021, inserted by Ministry of Migration and Asylum Decision 2857/2021, Gov. Gazette B' 4496/29.09.2021 in RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, p. 19.

¹¹⁶ INTERSOS Hellas, HIAS, en de Greek Council for Refugees, *Being Hungry in Europe*, mei 2023, p. 9.

¹¹⁷ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, pp. 19-20.

¹¹⁸ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 4, 5; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, p. 28; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

Επίδομα Αλληλεγγύης, KEA) is gericht op huishoudens die in armoede leven.¹¹⁹ De GMI stelt geen minimaal aantal jaren rechtmatig verblijf in Griekenland als vereiste. GMI combineert een financiële inkomenssteun met aanvullende sociale diensten, uitkeringen en goederen voor de personen in het betreffende huishouden, als ze voldoen aan bepaalde criteria.¹²⁰ De financiële uitkering van het GMI-programma is bedoeld als aanvulling op andere sociale zekerheidsuitkeringen waarvoor inwoners van Griekenland eventueel via afdracht van sociale lasten in het verleden rechten hebben opgebouwd.¹²¹ De GMI alleen is volgens bronnen dan ook onvoldoende om in de basisbehoeften van mensen te voorzien.¹²²

Doelgroep

GMI wordt toegekend aan huishoudens die voldoen aan alle wettelijk gestelde voorwaarden voor inkomen, vermogen en verblijf.

In aanmerking voor GMI komen de volgende huishoudens of personen:

1. Eenpersoonshuishouden: een alleenstaande volwassene die alleen in een woning woont of verblijft en niet valt onder de categorie volwassenen tot 25 jaar die een school, universiteit of een instelling voor beroepsonderwijs en -opleiding in Griekenland of in het buitenland bezoeken.
2. Meerpersoonshuishouden: alle personen die op hetzelfde adres wonen. Meerpersoonshuishoudens omvatten volwassen kinderen tot 25 jaar die een school, universiteit of een instelling voor beroepsonderwijs en -opleiding bezoeken, ongeacht hun woonplaats.
3. Daklozen: mensen die dakloos zijn of in onvoldoende huisvesting wonen, kunnen in aanmerking komen voor het programma, op voorwaarde dat ze als dakloze zijn geregistreerd.¹²³

Hoogte en duur uitkering

De financiële uitkering binnen het GMI programma bedraagt 200 Euro per maand. Elke extra volwassene in het huishouden betekent een verhoging van het uitgekeerde bedrag met 100 Euro per maand, en elke extra minderjarige 50 Euro per maand. Het plafond van het maandelijks gegarandeerde bedrag is 900 euro, ongeacht de samenstelling van het huishouden. Het programma wordt uitgevoerd door OPEKA (*Organization of Welfare Benefits and Social Solidarity*). Daarnaast krijgen rechthebbenden ondersteuning bij de integratie in de arbeidsmarkt, gratis gezondheidszorg en overige voorzieningen door de gemeente.¹²⁴ Het eerste kind in een eenoudergezin krijgt hetzelfde bedrag als een volwassene. Rechthebbenden ontvangen deze sociale uitkering voor de duur van zes maanden. Na zes maanden kan een nieuwe aanvraag voor GMI ingediend worden.¹²⁵

Volgens de OECD bedroeg het gemiddeld netto inkomen van een huishouden in Griekenland 20.791 dollar (19.357 euro) per jaar.¹²⁶ De huur voor een appartement ligt in Athene tussen de 960 en 2.000 Euro per maand.¹²⁷ Zie voor huisvesting ook paragraaf 3.3.

¹¹⁹ UNHCR, *Access to Welfare*, geraadpleegd op 17 april 2024.

¹²⁰ European Commission, *Your social security rights in Greece*, 2023; OECD, The OECD Tax-Benefit Database for Greece, oktober 2023, p. 17.

¹²¹ OECD, The OECD Tax-Benefit Database for Greece, oktober 2023, p. 17.

¹²² Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

¹²³ OECD, The OECD Tax-Benefit Database for Greece, oktober 2023, p. 17.

¹²⁴ UNHCR, *Access to Welfare*, geraadpleegd op 17 april 2024.

¹²⁵ OECD, The OECD Tax-Benefit Database for Greece, oktober 2023, p. 17.

¹²⁶ OECD, Better Life Index Greece, geraadpleegd op 11 juni 2024, <https://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/greece/#:~:text=It%20represents%20the%20money%20available,average%20of%20USD%2030%20490>. Wisselkoers op 11 juni 2024 gebruikt.

¹²⁷ European Council, *2023 Current market rents estimates*, geraadpleegd op 11 juni 2024.

3.2.1.2 Procedureel

Ondersteuning bij de aanvraag van een sociale uitkering, zoals door een juridische adviseur, was vaak noodzakelijk.¹²⁸ Zie hoofdstuk 7 voor een overzicht van ngo's.

Vereiste bewijsstukken

Voor het verkrijgen van een GMI-uitkering zijn vereist:

- een ADET;
- het fiscaal nummer AFM;
- een sociale zekerheidsnummer AMKA;
- een email-adres;
- een telefoonnummer;
- een Griekse bankrekening;
- een recente belastingverklaring (tax clearance);
- bewijs van inkomen over de laatste zes maanden;
- een huurovereenkomst en bewijs van bijkomende woonkosten (bijv. energierekeningen) van de laatste zes maanden, of een bewijs van dakloosheid.¹²⁹

Bij de beoordeling van een aanvraag om GMI wordt de financiële achtergrond van de aanvrager meegewogen. Het inkomen van een huishouden in de laatste zes maanden voorafgaand aan de aanvraag mag niet hoger zijn dan zes maal het GMI-bedrag waarop diegene aanspraak maakt. Zo mag het laatste halfjaar het inkomen van eenpersoonshuishouden niet uitkomen boven de 1.200 Euro, oplopend per gezinslid naar een drempelbedrag van maximaal 5.400 Euro per half jaar. Het vastgoedbezit van de aanvrager mag niet boven de 90.000 Euro uitkomen, per persoon in het huishouden wordt het toegestane bedrag verhoogd met 15.000 euro, met een maximum van 150.000 euro. De maximaal toegestane waarde van de auto's en fietsen in het bezit van de aanvrager is 6.000 Euro en liquide middelen en beleggingen mogen niet boven de 4.800 Euro liggen voor een eenpersoonshuishouden. Voor een tweepersoonshuishouden mag dit niet boven de 7.200 Euro komen.¹³⁰

3.2.2 Realisatie

Verschillende bronnen spraken van danige beperkingen van de toegang tot GMI.¹³¹ Officiële cijfers over het aantal statushouders dat GMI ontvangt, ontbreken.¹³² In het vorige feitenonderzoek werd een oudere enquête aangehaald van het onderzoeksinstituut ODI in Athene, waaruit bleek dat in 2021 van de 310 bevroegde statushouders slechts twee statushouders een sociale uitkering ontvingen.¹³³

Naast de criteria van verblijfsverleden die statushouders in de praktijk uitsloten van de meeste sociale uitkeringen, hebben statushouders ook te maken met complexe en langdurige procedures bij het aanvragen van de GMI.¹³⁴ Andere oorzaken van de ontoegankelijkheid van de GMI zijn met name de definitie van de doelgroep, procedurele hordes, het ontbreken van een adres of bewijs van dakloosheid, het

¹²⁸ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

¹²⁹ Gov.gr, *Apply for the minimum guaranteed income*, geraadpleegd op 11 juni 2024; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023.

¹³⁰ OECD, *The OECD Tax-Benefit Database for Greece*, oktober 2023, pp. 18-20.

¹³¹ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

¹³² RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, p. 21.

¹³³ ODI, Tramountanis, Angelo, *Addressing the protection gap in Greece*, 21 juli 2021 en ODI, *Social protection responses to forced displacement*, 1 januari 2020.

¹³⁴ INTERSOS Hellas, HIAS, en de Greek Council for Refugees, *Being Hungry in Europe*, mei 2023.

ontbreken van een bankrekening en een slechte beheersing van de Griekse taal.¹³⁵ Daarnaast was de mogelijkheid om een GMI aan te vragen onder veel statushouders onbekend.¹³⁶ Dit gold ook voor statushouders met een beperking.¹³⁷

Doelgroep

De in de wet genoemde definitie van de doelgroep als “huishoudens” of “daklozen”, zorgde voor uitsluiting van een grote groep statushouders, evenals Grieken. Personen die niet zelf een geregistreerd huishouden hadden maar ofwel bij een ander huishouden inwoonden, vaak van logeeradres veranderden, of zonder daklozenregistratie op straat leefden, kwamen derhalve niet in aanmerking.¹³⁸

Procedurele hordes

In de praktijk stond het vereiste van een belastingverklaring in de weg van een directe aanvraag van de GMI. Een belastingverklaring kon pas worden verkregen na afloop van het kalenderjaar. Statushouders moesten zodra ze de status hadden ontvangen dus wachten tot het betreffende kalenderjaar was afgelopen. Pas daarna konden ze een belastingverklaring aanvragen en konden ze de GMI aanvragen.¹³⁹ Ook door vertragingen in de afgifte van de ADET, moesten statushouders wachten voordat ze de GMI konden aanvragen, zie paragraaf 2.1.1.2. Hierdoor waren statushouders, zelfs als ze op papier recht hadden op de GMI, maanden uitgesloten van het aanvragen van de GMI.¹⁴⁰

3.2.3

Uitkering voor mensen met een beperking of ziekte

Personen met een beperking die niet aangesloten zijn bij het sociale zekerheidsstelsel, onder wie statushouders zonder werkverleden, kunnen in aanmerking komen voor een sociale uitkering voor personen met een beperking of ziekte. Deze uitkering wordt uitbetaald door het staatsagentschap “Organisation of Welfare Benefits and Social Solidarity” (Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων & Κοινωνικής Αλληλεγγύης). De hoogte van de uitkering is afhankelijk van het soort en de mate van de beperking. Keuring vindt eenmaal per jaar plaats door een medische commissie, met uitzondering van de meest ernstige permanente beperkingen.¹⁴¹ Een uitkering wordt toegekend vanaf een beperking van 67% of 50% beperking ten gevolge van een HIV-besmetting.¹⁴²

Bronnen gaven aan dat door het vereiste van een beperking van 67% veel mensen met een beperking of ziekte geen aanspraak konden maken op deze uitkering.¹⁴³ Dit gold ook voor personen die tijdens hun asielaanvraag als “kwetsbaar” waren aangemerkt – en van wie de status als kwetsbare bij het ontvangen van de

¹³⁵ INTERSOS Hellas, *HIAS, en de Greek Council for Refugees, Being Hungry in Europe*, mei 2023; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, pp. 20-2; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 13; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

¹³⁶ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 13; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, p. 22; INTERSOS Hellas, *HIAS, en de Greek Council for Refugees, Being Hungry in Europe*, mei 2023, p. 18.

¹³⁷ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 13; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

¹³⁸ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, p. 21.

¹³⁹ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

¹⁴⁰ INTERSOS Hellas, *HIAS, en de Greek Council for Refugees, Being Hungry in Europe*, mei 2023, pp. 17, 22-3; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

¹⁴¹ FRA (European Union Agency for Fundamental Rights), *Promoting Migrant Integration: Strengthening EU Law on Long-Term Residence*, 2023, p. 78; UNHCR, *Access to Welfare*, geraadpleegd op 17 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

¹⁴² UNHCR Greece, *Access to Welfare*, geraadpleegd op 17 april 2024.

¹⁴³ AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, p. 277; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

asielstatus verviel. Dit was onder andere het geval bij zwangere vrouwen of personen met een verstandelijke handicap.¹⁴⁴ Ook de complexe en langdurige aanvraagprocedure belemmerde toegang tot deze uitkering.¹⁴⁵ Een bron noemde een voorbeeld waarbij na zeven maanden nog niet op de aanvraag was beslist.¹⁴⁶

Personen konden in beroep gaan tegen het percentage beperking dat uit de beoordeling kwam. Bezwaar moest binnen 10 dagen van notificatie worden ingediend. Juridisch advies en ondersteuning van een ngo's waren hierbij noodzakelijk.¹⁴⁷

3.3 Toegang tot huisvesting

Algemene krapte op de woningmarkt

De prijzen van huisvesting in Griekenland zijn de afgelopen jaren sterk gestegen, mede door aankopen door buitenlandse investeerders, waardoor de krapte op de woningmarkt vooral in stedelijke gebieden aanzienlijk toenam.¹⁴⁸ Voor de gehele Griekse bevolking is de krapte op de arbeidsmarkt problematisch, en er zijn tot dusver nog geen structurele oplossingen met betaalbare woningen. Volgens een bron zorgt deze woningmarktsituatie voor een gevoel van uitzichtloosheid onder statushouders.¹⁴⁹ Een groot deel van de statushouders ervaart dan ook grote moeilijkheden in het vinden van permanent onderdak. Wettelijk hebben statushouders in Griekenland hetzelfde recht op onderdak als Griekse staatsburgers.¹⁵⁰ Er is echter nauwelijks een sociale huurstelsel in Griekenland, en de woningnood is dan ook groot onder alle rechtmatig verblijvende inwoners van Griekenland. Gezien de afwezigheid van voldoende betaalbare sociale woningen en de stijgende huizenprijzen vielen veel Grieken in geval van nood door de recente economische crisis of tijdens de coronacrisis terug op familie of sociale netwerken.¹⁵¹ Over kwaliteitsstandaarden voor huurwoningen voor Griekse huurders dan wel statushouders als huurders is dezerzijds niets bekend.¹⁵²

Statushouders op de woningmarkt

Specifiek voor statushouders is er wel het huisvestingsprogramma HELIOS vanuit de overheid, uitgevoerd door IOM (zie paragraaf 3.3.3). Dit programma biedt naast een uitgebreid integratieprogramma financiële ondersteuning in de huur gedurende twaalf maanden. Financiering van HELIOS na september 2024 vanuit ESF+ was op het moment van publicatie van dit rapport nog niet rond.¹⁵³ Daarnaast zijn er recent enkele overheidsmaatregelen voor sociale huisvesting genomen die van toepassing zijn op de gehele Griekse bevolking. Via deze regeling zijn tot dusver echter nog geen statushouders erin geslaagd om onderdak te vinden (zie paragraaf 3.3.4). Het is dan ook nagenoeg onmogelijk voor statushouders zonder eigen middelen of inkomen om buiten HELIOS om structureel onderdak te vinden.¹⁵⁴ Kortlopende noodopvang voor daklozen is nauwelijks beschikbaar en nauwelijks toegankelijk

¹⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

¹⁴⁵ INTERSOS Hellas, *HIAS, en de Greek Council for Refugees, Being Hungry in Europe*, mei 2023, p. 22; AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, p. 277.

¹⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

¹⁴⁷ UNHCR, *Access to Welfare*, geraadpleegd op 17 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

¹⁴⁸ Global Property Guide, *Greece's Residential Property Market Analysis 2024*, 10 juni 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

¹⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

¹⁵⁰ Artikel 29 Asylum Code

¹⁵¹ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

¹⁵² Vertrouwelijke bron d.d. 29 augustus 2024.

¹⁵³ Vertrouwelijke bron d.d. 30 augustus 2024.

¹⁵⁴ US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, pp. 18-9; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, p.268 e.v.

voor statushouders. Velen belanden daarom in informele huisvesting (zie paragraaf [3.3.6](#)) met alle risico's op uitbuiting van dien.¹⁵⁵

Exacte en recente cijfers over de huisvesting van statushouders ontbreken. Volgens een studie, uitgevoerd door ETH Zurich in opdracht van UNHCR, was 44% van de statushouders in Griekenland dakloos. Deze studie heeft betrekking op data uit 2021, de meest recente en betrouwbare data die beschikbaar zijn.¹⁵⁶ De ngo AIDA geeft aan dat uitputtende statistieken ontbreken, maar schatte eind december 2023 op basis van een representatieve rondvraag bij 64 statushouders in dat 50% in onzekere huisvestings situatie verkeerde.¹⁵⁷

3.3.1 *Overgang van asielopvang naar Griekse woningmarkt*

Sinds 2022 worden asielzoekers enkel nog opgevangen in gesloten asielopvangfaciliteiten.¹⁵⁸ Asielzoekers krijgen tijdens de procedure onderdak in de asielopvang.¹⁵⁹ Het ESTIA II- programma is eind 2022 beëindigd. Onder dit programma werden asielzoekers gehuisvest in verschillende vormen van onderdak, waaronder ook appartementen voor kwetsbaren.¹⁶⁰ De beëindiging van ESTIA leidde er in 2022 toe dat statushouders die in andere vormen van opvang dan kampen verbleven, hun accommodatie werden uitgezet en werden verplaatst naar opvanglocaties in asielopvangfaciliteiten elders. Deze faciliteiten bevinden zich doorgaans ver weg van hun school, werk of sociale kring. Personen die nog in de asielprocedure zaten, werden verplaatst naar een gesloten faciliteit.¹⁶¹

30 dagen-termijn

Nadat de asielbeschikking is verstrekt, moeten statushouders binnen 30 dagen de asielopvang verlaten. Binnen die maand worden zij geacht alle bureaucratische stappen te zetten om een huurcontract af te sluiten (zie paragraaf [3.3.2](#)). Als statushouders erin slagen om een huurcontract af te sluiten, kunnen zij zich aanmelden bij HELIOS voor huursubsidie (zie paragraaf [3.3.3](#)). Mensen die dit niet lukt, vinden soms via hun netwerk onderdak in informele accommodatie (zwarte huur), of belanden op straat. Volgens een bron zouden velen voor informele accommodatie kiezen totdat zij reisdocumenten verkrijgen, en dan doorreizen naar andere landen.¹⁶² Anderen weigeren de asielopvang te verlaten of keren er naartoe terug. Statushouders die ondanks verlening van hun status nog verbleven in een ESTIA-accommodatie, werden bij de sluiting van het ESTIA-programma hun huis uitgeplaatst zonder verdere ondersteuning in het vinden van een nieuwe accommodatie. Een onbekend aantal statushouders kwam toen op straat terecht.¹⁶³

Statushouders moeten in de regel dertig dagen na statusverlening de asielopvang verlaten. De termijn van dertig dagen gaat lopen op het moment van bekendmaking

¹⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

¹⁵⁶ ETH, *Home for Good?*, december 2023, p. 10; vertrouwelijke bron d.d. 24 april 2024.

¹⁵⁷ Zie bijvoorbeeld Feantsa, *European Typology of Homelessness and Housing Exclusion* voor een definitie van dakloosheid. AIDA, *Country Report Greece 2022*, p. 244

¹⁵⁸ Equal Legal Aid, *Planned Homelessness: The Ending Of The ESTIA II Programme In Greece*, 26 januari 2023; AIDA, *Types of Accommodation Greece*, 8 juni

2023 <https://asylumineurope.org/reports/country/greece/reception-conditions/housing/types-accommodation/>.

¹⁵⁹ Zie voor soorten opvang: AIDA, *Types of Accommodation Greece*, geraadpleegd op 29 juni 2024.

¹⁶⁰ RSA, *On the termination of the ESTIA II housing programme for asylum applicants*, 22 december 2022

¹⁶¹ Equal Legal Aid, *Planned Homelessness: The Ending Of The ESTIA II Programme In Greece*, 26 januari 2023.

¹⁶² Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

¹⁶³ Equal Legal Aid, *Planned Homelessness: The Ending Of The ESTIA II Programme In Greece*, 26 januari 2023.

van de inwilliging, niet de daadwerkelijke afgifte van de verblijfsvergunning. Statushouders slaagden er vaker niet dan wel in om binnen deze termijn alle benodigde documenten en middelen te verkrijgen die nodig waren om in hun huisvesting te voorzien.¹⁶⁴ De ngo RSA rapporteerde over statushouders die door de ngo werden ondersteund, en die te maken kregen met gedwongen uitzetting uit asielopvanglocaties. Deze mensen kwamen zonder enige financiële middelen op straat te staan. Dit gold ook voor kwetsbare personen, bijvoorbeeld een alleenstaande moeder die tevens slachtoffer was geworden van seksueel geweld.¹⁶⁵ Volgens RSA lopen statushouders in Griekenland een hoog risico op dakloosheid en armoede.¹⁶⁶

Informatieverstrekking

Het ministerie van Migratie en Asiel informeert asielzoekers en statushouders via een meertalige informatiebrochure over de toegang tot bijvoorbeeld werk, onderdak en onderwijs na verkrijging van hun status. Deze brochure is ook beschikbaar op de website.¹⁶⁷ Informatieverstrekking verschilt per asielopvangfaciliteit, en IOM, UNHCR en ngo's zijn met name in de grote asielopvangfaciliteiten aanwezig zijn om informatie te verstrekken. Daarnaast kunnen asielzoekers en statushouders zich voor informatie wenden tot gemeentelijke integratieloketten (KEMs).¹⁶⁸

Uitzonderingen 30 dagen termijn

Wettelijk komen bepaalde categorieën statushouders in aanmerking voor verlenging van de termijn van dertig dagen om hun opvanglocatie te verlaten.¹⁶⁹

- Gezinnen waarvoor een verandering in de woonsituatie een levensbedreigende toestand voor één of meer van de gezinsleden zou betekenen: zij kunnen een verlenging van twee maanden krijgen;
- Alleenstaande minderjarigen: zij hoeven de faciliteiten pas dertig dagen na het bereiken van de meerderjarige leeftijd te verlaten;
- Statushouders die hoogzwanger zijn, die een risicovolle zwangerschap doormaken of die net zijn bevallen: zij mogen tot twee maanden na de bevalling in de opvang blijven;
- Personen die ook na het bereiken van meerderjarigheid in (tijdelijke) opvangcentra voor alleenstaande minderjarigen verblijven en voor wie op enigerlei wijze bescherming noodzakelijk is; alsook statushouders voor wie het nodig is om hun studie voort te zetten in openbare dan wel particuliere instellingen voor secundair onderwijs, hoger onderwijs of beroepsopleidingen, evenals in formele en niet-formele onderwijsinstellingen: zij kunnen een verlenging van drie maanden krijgen voor de accommodatie in het kader van het ESTIA-programma.

Onofficieel stonden leidinggevenden in de opvangfaciliteiten ook andere dan bovengenoemde uitgezonderde statushouders soms toe om langer in de asielopvang verblijven, echter zonder toegang tot voedselvoorziening en water.¹⁷⁰

¹⁶⁴ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 22-3; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

¹⁶⁵ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 22-3.

¹⁶⁶ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 22-3.

¹⁶⁷ Zie website Griekse ministerie van Migratie en Asiel, [Information Guide for Beneficiaries of International Protection](#), geraadpleegd op 28 augustus 2024.

¹⁶⁸ Vertrouwelijke bron d.d. 29 augustus 2024; vertrouwelijke bron d.d. 30 augustus 2024.

¹⁶⁹ Zie art. 109 [Griekse Asielwet](#); vertrouwelijke bron, 4 juni 2024, Ministerie van Migratie & Asiel; GCR / Intersos, [Being Hungry in Europe](#), mei 2023, p. 8.

¹⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

Statushouders in opvangfaciliteiten

Statushouders die weigeren de opvang te verlaten, worden in principe niet langer voorzien van *cash assistance*, voedsel en water. Zo kondigden de Griekse autoriteiten op 17 mei 2023 aan dat vanaf de volgende dag, 18 mei, personen die in het *Lesvos Closed Controlled Access Centre (C.C.A.C.)* verbleven en niet in de asielprocedure zaten, niet langer zouden worden voorzien van voedsel en water. Tot deze uitgesloten groep behoorden ook statushouders, afgewezen asielzoekers en kwetsbare personen, zoals zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding gaven, personen met een handicap en ouderen. Minderjarigen zouden wel recht hebben op voedsel en water, maar hun ouders niet.¹⁷¹ Sindsdien hebben maatschappelijke organisaties geprobeerd deze personen te voorzien van water en voedsel. Echter, door de beperkte middelen waarover de organisaties beschikken kunnen zij alleen een tijdelijke oplossing bieden.¹⁷²

3.3.2 *Afsluiten huurcontract*

Om een huurcontract af te sluiten, zijn een geldig verblijfsdocument (ADET), een AFM en een bankrekening vereist. De details van het huurcontract worden door de verhuurder elektronisch in het TAXISnet systeem ingevoerd. Na invoering van de details ontvangt de huurder een mail om via het TAXISnet account het huurcontract te ondertekenen.¹⁷³ Zie voor verkrijging van AFM en AMKA paragrafen [2.3](#) en [2.4](#), en voor het afsluiten van een bankrekening paragraaf [2.5](#).

3.3.3 *HELIOS (huisvesting)*

HELIOS¹⁷⁴ is het Griekse integratie- en huisvestingsprogramma gericht op statushouders, uitgevoerd door IOM. Er zijn geen andere structurele initiatieven op het vlak van huisvesting door ngo's.¹⁷⁵

Het huidige HELIOS-programma biedt deelnemers een combinatie van huursubsidie voor de duur van twaalf maanden¹⁷⁶, inburgeringslessen en ondersteuning bij het vinden van werk en woonruimte. Het gaat dus om een tijdelijke ondersteuning om de overgang van opvang voor asielzoekers naar integratie in de samenleving te faciliteren. Het niveau van de maandelijkse huursubsidie varieert van 230 Euro voor een alleenstaande volwassene tot 800 Euro voor een gezin met zes of meer leden. Volgens een bron is dit weinig gezien de huren in stedelijke gebieden, en zeker onvoldoende om hiermee ook nog in de overige kosten van levensonderhoud te voorzien.¹⁷⁷ Naast een maandelijkse huursubsidie ontvangen begunstigden éénmalig een vergoeding tussen de 350 tot 1.150 Euro voor initiële kosten zoals de borgsom, en voor aanschaf van de inboedel, bijvoorbeeld huishoudelijke apparatuur of meubilair.¹⁷⁸

De geplande financiering van HELIOS na september 2024 vanuit ESF+ was op het moment van publicatie van dit rapport nog niet rond. Gedurende de maanden juli en

¹⁷¹ Human Rights Watch (HRW), *Greece: Food Cutoff for Refugees*, 16 juni 2023.

¹⁷² Human Rights Watch (HRW), *Greece: Food Cutoff for Refugees*, 16 juni 2023; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

¹⁷³ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 31.

¹⁷⁴ Hellenic Integration Support For Beneficiaries Of International Protection And Temporary Protection (HELIOS).

¹⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron d.d. 23 april 2024.

¹⁷⁶ Tot 20 juni 2022 kon de duur van de huursubsidie variëren tussen de zes en 12 maanden, afhankelijk van het moment van aanvraag.

¹⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

¹⁷⁸ IOM, *HELIOS – Project Regulations Handbook*, januari 2024, p. 5; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 22.

augustus 2024 werden alle HELIOS-projecten op het vlak van huursubsidie en integratie voortgezet; gedurende september 2024 werd alleen de huursubsidie uitgekeerd.¹⁷⁹

3.3.3.1 Procedureel

Om in aanmerking te komen voor huursubsidie via HELIOS moet een aanvrager doorgaans beschikken over:

- een ondertekende huurovereenkomst van ten minste zes maanden;
- een bankrekening;
- een document dat rechtmatig verblijf in Griekenland aantoont, zoals de ADET, een Griekse verblijfsvergunning of een paspoort. Dit verblijfsrecht in Griekenland mag maximaal twaalf maanden voor de HELIOS-inschrijving zijn ingegaan. Terugkerende statushouders die langer dan twaalf maanden geleden een positief asielbesluit ontvingen, kunnen zich dus niet aanmelden voor dit programma.¹⁸⁰
- een bankafschrift waarop de bankrekening van de verhuurder of van de manager van de accommodatie staat, overeenstemmend met de naam in het huurcontract;
- AFM en Taxisnet-registratie.¹⁸¹

De aanvrager is verplicht om maandelijks een betaalbewijs van de huur en een afschrift van het huurcontract via TaxisNet aan te leveren. Verder zijn deelnemers verplicht om deel te nemen aan de inburgeringslessen. Indien de aanvrager hier niet aan voldoet, vervalt het recht op huursubsidie automatisch.¹⁸²

De looptijd van HELIOS voor wat betreft de huursubsidie is twaalf maanden, ongeacht de datum van de aanvraag.¹⁸³ Begunstigden van HELIOS huursubsidie riskeren hun appartement te verliezen nadat de huursubsidie eindigt omdat zij zelf niet de huur kunnen betalen.¹⁸⁴

3.3.3.2 Capaciteit HELIOS

IOM houdt statistieken bij over het aantal deelnemers dat gebruik maakt van HELIOS. IOM-statistieken betreffen zowel statushouders als Oekraïense houders van een *temporary protection status (TPS)*. Deze cijfers maken geen verschil tussen statushouders en Oekraïners, maar bekend is dat circa 14% van de HELIOS-deelnemers uit Oekraïne komt.¹⁸⁵ Het totale aantal in 2023 verleende vergunningen aan statushouders (internationale bescherming en subsidiaire bescherming) bedroeg 25.813 individuen. Daarnaast verkregen 26.848 Oekraïners een status onder de TPS-Richtlijn.¹⁸⁶ Volgens één bron is HELIOS aantrekkelijk voor Oekraïense vluchtelingen, aangezien deze groep in tegenstelling tot statushouders vaak wel over voldoende vermogen of inkomen zou beschikken om zelf een huurcontract te kunnen afsluiten en de borg zelf te betalen.¹⁸⁷

¹⁷⁹ Facebook The HELIOS Project, Announcement d.d. 3 juli 2024, zie [link](#).

¹⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 4 juni 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron d.d. 30 augustus 2024.

¹⁸¹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 22; IOM, *HELIOS – Project Regulations Handbook*, januari 2024, pp. 5-6.

¹⁸² IOM, *HELIOS – Project Regulations Handbook*, januari 2024, p. 6.

¹⁸³ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

¹⁸⁴ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 22-3.

¹⁸⁵ IOM, *HELIOS Factsheet*, 29 februari 2024.

¹⁸⁶ Ministry of Migration and Asylum, *Statistics*, december 2023.

¹⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

De IOM-statistieken geven aan dat vanaf de start van HELIOS in september 2019 tot aan 30 juni 2024 in totaal 47.233 statushouders en Oekraïners met een TPS zijn geregistreerd in het programma.¹⁸⁸ Sinds de start tot aan 30 juni 2024 verstrekte HELIOS huursubsidie aan in totaal 24.137 statushouders en Oekraïense vluchtelingen in 10.562 huishoudens. Op 30 juni 2024 ontvingen 684 huishoudens, wat gelijkstaat aan 1142 individuen, huursubsidie van HELIOS. Op dat moment verstrekte HELIOS huursubsidie voor 563 appartementen.¹⁸⁹

De IOM-cijfers laten enige fluctuatie in aantallen deelnemers zien. In april 2024 bijvoorbeeld lag het aantal ontvangers van huursubsidie hoger, te weten bij 1.088 huishoudens met 1.936 individuen voor 905 appartementen. De nieuwe instroom aan deelnemers verschilt ook per kwartaal.¹⁹⁰

3.3.3.3 Beperkingen in de toegang tot huursubsidie via HELIOS

De voorwaarden voor het ontvangen van huursubsidie via HELIOS zijn beschreven in paragraaf 3.3.4.1. Redenen waarom niet elke statushouder toegang heeft tot huisvesting met huursubsidie van HELIOS zijn divers en worden hieronder uiteengezet.

Statushouders krijgen te maken met een aantal obstakels bij het vinden van een woning, bijvoorbeeld door discriminatie en een gebrek aan betaalbare accommodatie. De krappe woningmarkt, het gebrek aan betaalbare huizen en de grote vraag, in het bijzonder in de regio Attica, heeft invloed op de mogelijkheid om huisvesting te vinden.¹⁹¹ Het gebrek aan betaalbare woningen is ook voor Griekse staatsburgers een probleem, voornamelijk in Athene en andere grote steden. In Athene hadden statushouders vaak niet de financiële middelen om de huur van een appartement te betalen.¹⁹² Het vorige feitenonderzoek beschreef significante stijgingen van de huurprijzen in 2019 en 2020. Deze trend zette zich in 2024 voort, voornamelijk in de regio Attica en in Thessaloniki.¹⁹³

HELIOS biedt niet zelf woonruimte aan maar uitsluitend een financiële bijdrage. Statushouders dienen zelf geschikte woonruimte te vinden en aan te dragen voor de subsidie. Als het niet lukt om een appartement te vinden, kan HELIOS wel ondersteuning bieden bij het zoeken. Zo worden verschillende workshops en één-op-één-sessies aangeboden. Begunstigden kunnen bij woningbezoeken gebruik maken van tolken en bij documenten gerelateerd aan huisvesting gebruik maken van de vertaaldiensten. Begunstigden kunnen via de website heliospiti.com beschikbare appartementen zoeken, of kunnen buiten dit aanbod om zelf een appartement aandragen.¹⁹⁴

Volgens een bron helpt de betrokkenheid van HELIOS bij het verkrijgen van een huurwoning, aangezien dit voor vertrouwen bij de verhuurder zorgt.¹⁹⁵ Volgens een andere bron gaat HELIOS uit van een grote mate van zelfredzaamheid en initiatief

¹⁸⁸ IOM, [HELIOS Factsheet](#), 30 juni 2024.

¹⁸⁹ IOM, [HELIOS Factsheet](#), 30 juni 2024.

¹⁹⁰ IOM, [HELIOS Factsheet](#), 30 april 2024.

¹⁹¹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 22; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*, juni 2022, p. 35.

¹⁹² Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

¹⁹³ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 22; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*, juni 2022, p. 35.

¹⁹⁴ IOM, *HELIOS – Project Regulations Handbook*, januari 2024, p. 3.

¹⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

van deelnemers, en is het programma dus meer geschikt voor 'succesvolle' statushouders dan kwetsbaren.¹⁹⁶

Om de eerste tranche van de HELIOS-huursubsidie te ontvangen, dient de statushouder een uitdraai van Taxisnet te overleggen waarin wordt bevestigd dat zowel de HELIOS-ontvanger als de verhuurder het contract voor het appartement online hebben aanvaard, samen met andere noodzakelijke documentatie (bankrekening, identiteitsbewijzen).¹⁹⁷ Zie voor de procedure om Taxisnet / AFM te verkrijgen, paragraaf 2.2 en 3.3.2.

3.3.3.4 Tijdelijkheid van HELIOS huursubsidie

De huursubsidie van HELIOS is een tijdelijke subsidie van twaalf maanden. Na afloop van deze twaalf maanden wordt de subsidie beëindigd en wordt de statushouder geacht zelf de huur te betalen. Statushouders die het HELIOS-programma hebben doorlopen en niet in hun eigen inkomsten kunnen voorzien, lopen (opnieuw) het risico dakloos te worden nadat hun huursubsidie is stopgezet. Voor statushouders onder een bepaalde inkomensgrens is het mogelijk om een inkomensvervangende uitkering aan te vragen (zie paragraaf 3.2.1), maar de huursubsidie van HELIOS kan volgens de wet worden tegengeworpen bij deze aanvraag.¹⁹⁸

3.3.4 *Sociale huisvestingsprogramma's*

Om de woningnood tegen te gaan heeft de Griekse overheid eisen voor buitenlandse vastgoedinvesteerders aangescherpt. Daarnaast is in 2023 een huisvestingsprogramma gelanceerd, met maatregelen die huisvesting toegankelijk moeten maken. Zo moet bijvoorbeeld de toegang tot hypotheek worden vergemakkelijkt voor jonge stellen die starten op de woningmarkt. Ook is er een programma voor sociale huurwoningen voor ontvangers van GMI in de leeftijdscategorie van 18 tot 39 jaar (zie paragraaf 3.2.1). Ook zal de overheid de bouw van betaalbare woningen subsidiëren. Deze maatregelen zijn echter pas recent geïnitieerd en moeten deels nog geïmplementeerd worden. Het is daarom nog te vroeg om te kunnen zien welk effect deze maatregelen op de woningmarkt zullen hebben. Statushouders hebben voor zover bekend tot dusver niet geprofiteerd van deze maatregelen.¹⁹⁹ Verder zou de gemeente Thessaloniki volgens een bron eigenaren van 100 voormalige ESTIA-appartementen aanmoedigen om deze als huurwoningen te verhuren aan vluchtelingen.²⁰⁰

Sommige gemeenten in Griekenland bieden het "*Housing and Employment*"-programma aan. Dit programma is bedoeld voor personen en families woonachtig in een daklozenopvang, op straat of in een ongeschikte accommodatie. Dit programma biedt een huursubsidie aan voor maximaal achttien maanden, dekt basiskosten voor het huishouden en de boodschappen en biedt een tewerkstellingssubsidie aan werkgevers van statushouders voor maximaal twaalf maanden. Ook biedt het programma psychosociale ondersteuning aan statushouders. Informatie hierover kunnen statushouders inwinnen bij het lokale *Migrant Integration Center* (KEM) of bij het *Community Center* in de gemeente.²⁰¹ In de praktijk was het volgens een bron erg lastig voor statushouders om toegang te verkrijgen tot dit programma. Het

¹⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

¹⁹⁷ IOM, *HELIOS – Project Regulations Handbook*, januari 2024, p. 6.

¹⁹⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*, juni 2022; vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

¹⁹⁹ vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²⁰¹ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 30-1.

aanvraagproces zou veel tijd in beslag nemen, en wegens een capaciteitstekort kon men slechts beperkte aantallen toelaten tot het programma.²⁰²

Daarnaast was er een kleinschalig huisvestingsinitiatief door de Secretaris-Generaal voor kwetsbare personen en institutionele zorg (GSVPIP), dat gedurende twaalf maanden kwetsbare personen onderdak bood. Dit project is inmiddels gestopt.²⁰³ Er is verder niets bekend over bijzondere huisvestingsprogramma's voor kwetsbaren²⁰⁴, met uitzondering van programma's voor minderjarigen. Zie hiervoor paragraaf 4.2.

Statushouders die minimaal vijf jaar legaal en onafgebroken in Griekenland verblijven, kunnen huursubsidie aanvragen bij het gemeentelijke integratieloket KEM. De hoogte van de subsidie bedraagt 70 Euro per maand, plus 35 Euro per gezinslid.²⁰⁵ Het is niet bekend hoeveel statushouders in aanmerking komen hiervoor. Voor stedelijke gebieden is deze huursubsidie onvoldoende om de maandelijkse huur te bestrijden.

3.3.5

Daklozenopvang

Om toegang te krijgen tot daklozenopvang moeten daklozen naast een AMKA en een ADET²⁰⁶, een certificaat van dakloosheid van een gemeente of een bevestiging van gebruik van de diensten van een gemeentelijk opvanghuis voor daklozen of een gemeentelijke tijdelijke opvang of vrouwenopvang laten zien. In de regel wordt een certificaat van dakloosheid afgegeven door de gemeente. De Gemeente Athene geeft dit alleen af voor personen die zijn geïdentificeerd door het gemeentelijk Centrum voor Opvang en Solidariteit (Κέντρο Υποδοχής και Αλληλεγγυής Δήμου Αθηναίων, KYADA). Mensen blijven dus buiten het zicht van de gemeente als zij in 'kraakpanden' wonen, na verkrijging van hun status toch in hun opvangfaciliteit blijven, via hun netwerk in informele woningen terecht komen (zie paragraaf 3.3.6), of zich regelmatig verplaatsen tussen verschillende adressen.²⁰⁷

Het dakloosheidscertificaat van KYADA dient aangevraagd te worden voor specifieke doeleinden, bijvoorbeeld voor het aanvragen van sociale uitkeringen. De doelgroepen van het dakloosheidscertificaat zijn andere dan statushouders, zoals drugsverslaafden of alleenstaande ouders. Het certificaat wordt afgegeven om een aanvraag om bijvoorbeeld een sociale uitkering te ondersteunen; afgifte volgt alleen als aan alle andere voorwaarden voor de aanvraag van die uitkering is voldaan. Afhankelijk van de beoogde aanvraag zijn dus bepaalde documenten vereist (bijv. geldige ADET-, AFM- en TAXISnet-registratie). Daklozen die niet voldoen aan voorwaarden voor andere aanvragen kunnen dit certificaat dan ook niet verkrijgen. KYADA biedt geen tolkdiensten voor mensen die geen Grieks of Engels spreken.²⁰⁸

De capaciteit van de daklozenopvang in Athene is bij lange na niet voldoende. In de stad Athene zijn er 200 opvangplekken. Daarnaast zijn deze opvangplekken gericht op alleenstaande Griekstalige mannen.²⁰⁹

²⁰² Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²⁰³ vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

²⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron d.d. 23 april 2024.

²⁰⁵ Zie [website](#) Opeka, geraadpleegd op 29 juni 2024.

²⁰⁶ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024.; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, p. 21.

²⁰⁷ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, p. 21.

²⁰⁸ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, p. 21; Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

²⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

3.3.6 *Informeel huisvesting en risico op uitbuiting*

Een aantal bronnen gaf aan dat migranten, waaronder statushouders, bij gebrek aan reguliere huisvesting via hun netwerken vaak in appartementen terecht komen waar zij voor relatief weinig huur met een groot aantal andere huurders kunnen wonen. In deze appartementen is vaak sprake van overbewoning (bijvoorbeeld met enkele tientallen mannen in een kleine woning) en vervuiling. Ook is er gevaar van uitbuiting door medehuurlers of de verhuurder, vooral als het gaat om kwetsbare mensen. Via deze informele huur zou men ook vaak zwart werk kunnen vinden, of omgedraaid kan men via zwart werk aan een dergelijke woonruimte komen.²¹⁰ Officiële inschrijving op het adres is meestal niet mogelijk, gezien de zichtbaarheid van de inschrijving bij de belastingdienst en eventuele fiscale gevolgen voor de verhuurder.²¹¹

Actuele en betrouwbare statistieken over informele huisvesting ontbreken. De eerder genoemde studie van ETH Zurich in opdracht van UNHCR wijst erop dat het overgrote gedeelte van statushouders in 2021 in Griekenland "self-accommodated" waren, dat wil zeggen dat zij in hun eigen onderdak voorzien. De term "self-accommodation" refereert aan alle vormen van onderdak, van een logeerplek bij kennissen tot een vaste plek waar men voor betaalt. Het onderzoek specificeert niet welke vorm van onderdak deze mensen gevonden hebben.²¹²

Risico op uitbuiting van informele huisvesting

Dat arbeids- en seksuele uitbuiting van statushouders in informele huisvesting en overbewoonde appartementen plaatsvindt, is bij alle bevroegde bronnen bekend. Het is echter bij geen van de bronnen bekend op welke schaal dit voorkomt.²¹³ Volgens een bron is het risico op seksuele uitbuiting van alleenstaande minderjarigen in overbewoonde appartementen en op straat sterk afgenomen de afgelopen jaren, aangezien er nu voldoende opvang voor minderjarigen is. Volgens dezelfde bron lopen vooral dakloze vrouwelijke statushouders risico op seksuele uitbuiting.²¹⁴ Zie ook paragraaf 3.4.4 voor risico's van uitbuiting bij werk in de informele sector.

3.4 Toegang tot de arbeidsmarkt

3.4.1 *Wettelijke aanspraak*

Volgens artikel 26 van de Asielwet hebben statushouders toegang tot de arbeidsmarkt zonder een aparte tewerkstellingsvergunning nodig te hebben. Bij het openen van een eigen bedrijf hebben statushouders dezelfde rechten en plichten als Griekse onderdanen.²¹⁵ Op 1 april 2023 werd het minimumloon verhoogd naar €780.²¹⁶

3.4.2 *Procedure*

²¹⁰ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²¹¹ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²¹² Deze studie heeft betrekking op data uit 2021, hetgeen de meest recente en betrouwbare data worden geacht te zijn ETH, *Home for Good?*, December 2023; vertrouwelijke bron d.d. 24 april 2024.

²¹³ Vertrouwelijke bron d.d. 21 juni 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron 23 april 2024; Oxford University, *Law Blog*, *Overcoming Barriers to Preventing the Human Trafficking of Refugees and Asylum Seekers in Greece*, 15 december 2022.

²¹⁴ Vertrouwelijke bron d.d. 23 april 2024.

²¹⁵ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 22-3; AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, p. 273.

²¹⁶ US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 44.

In de praktijk moeten statushouders naast een ADET in het bezit zijn van een AMKA-nummer voor afdracht van sociale lasten en een AFM om legaal arbeid in loondienst te verrichten. Voor verkrijging van een AMKA-nummer en AFM zie respectievelijk de paragrafen [2.4](#) en [2.3](#). Verder is een bankrekening vereist voor uitbetaling van het loon, aangezien alle werkgevers sinds 2017 salariering via een bankrekening moeten laten verlopen.²¹⁷

AMA

Indien de statushouder voor het eerst gaat werken, is ook een AMA (*National Insurance Number*) vereist. Deze ontvangt de statushouder na registratie bij het register van *Insured Persons of the National Social Security Fund* (ΕΦΚΑ / EFKA). Een afspraak bij een EFKA-afdeling kan telefonisch of per mail gemaakt worden.

De volgende documenten zijn nodig bij de aanvraag voor een AMA:

- Verblijfsvergunning;
- Werkgeversverklaring (formulier E3);
- AFM;
- AMKA;
- Adresbewijs;
- Bankrekeningnummer.²¹⁸

3.4.3

Realisatie

Exacte cijfers over het aantal werkenden onder statushouders zijn niet beschikbaar. Volgens de eerder genoemde survey van UNHCR (zie paragraaf 3.1) onder statushouders had 29% van de statushouders aangegeven te werken op het moment van het interview of in de vier weken voorafgaand het interview. Van deze 29% had 17% een reguliere baan en werkte 12% op irreguliere basis. Statushouders benoemden in de survey het hebben van een baan als hun belangrijkste behoefte (73 procent).²¹⁹ Een ander onderzoek uit 2022 suggereert dat 20% van de statushouders in Griekenland werkzaam is, 73% zou werkloos zijn.²²⁰ Volgens een ouder onderzoek uit 2020 zou enkel 9% van de nieuwe migranten een baan hebben (parttime/fulltime, in dienst/als ondernemer). 59% zou werkloos zijn. Afghanen en Syriërs gaven in dat onderzoek aan dat ze de meeste moeite hadden met het gebrek aan werkgelegenheid (respectievelijk 90% en 86%), wat hun beperkte toegang tot de Griekse arbeidsmarkt zou weerspiegelen.²²¹

Statushouders hadden te maken met verschillende complicaties bij hun toegang tot de arbeidsmarkt en de werkloosheid was dan ook hoog. De belangrijkste obstakels bij toegang tot werk waren: onvoldoende beheersing van de Griekse taal, een gebrek aan de benodigde documenten, een gebrek aan sociale netwerken, discriminatie (bijvoorbeeld op het gebied van leeftijd of beperking) en racisme, geen

²¹⁷ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 22-3; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²¹⁸ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 22-3; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; Apostolos Kapsalis, [Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region](#), november 2022, p. 24.

²¹⁹ UNHCR, *Key Findings: July 2022 – June 2023, Protection Monitoring of Refugees in Greece*, augustus 2023.

²²⁰ Koubou M., Roussou M., Vlad-Oikonomou S., Kavvadia E. and Lambrou S. (2022), Αναζητώντας μια νέα ζωή, αναζητώντας εργασία: Μία αποτίμηση της εργασιακής κατάστασης των αιτούντων/ αιτουσών & δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα (In search of a new life, in search of work: An assessment of the employment situation of applicants and beneficiaries of international protection in Greece), maart 2022 in Apostolos Kapsalis, [Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region](#), november 2022, p. 28.

²²¹ Leontitis V., Tsagrioni V., Vosinakis G., Gerodimos R., Dimopoulou D., Karyotis G., Skleparis D., (2020), Συγκριτική Ανάλυση Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων στην Ελλάδα (Comparative Analysis of Migrants' and Refugees' Inclusion in Greece), Dianeosis, januari 2020 in Apostolos Kapsalis, [Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region](#), november 2022, p. 27.

opvang voor de kinderen (voornamelijk voor vrouwen met kinderen), en een gebrek aan mogelijkheden tot het volgen van een beroepsopleiding of een cursus voor het leren van benodigde vaardigheden.²²²

3.4.3.1 Bureaucratie

Ondanks dat de autoriteiten en de politiek de hoge vraag naar nieuwe arbeidskrachten op de Griekse arbeidsmarkt benadrukken (zie de paragraaf hieronder), kregen statushouders in de praktijk nog te maken met bureaucratische obstakels die de toegang tot de legale arbeidsmarkt beperkten.²²³ Zo ervoeren statushouders moeilijkheden bij het verkrijgen en behouden van een (actief) sociaal zekerheidsnummer (AMKA, zie paragraaf 2.3), een adresregistratie (zie paragraaf 3.3), fiscale nummers (AFM, zie paragraaf 2.2) en bij het openen van een bankrekening (zie paragraaf 2.4) hetgeen noodzakelijk was bij het aangaan van een nieuw arbeidscontract.²²⁴ Hangende de verlenging van de verblijfsvergunning ADET hebben aanvragers na afloop van de geldigheidsduur van hun lopende ADET geen toegang tot de arbeidsmarkt, zowel als zelfstandige als voor arbeid in loondienst.²²⁵ De doorsnee doorlooptijd van een aanvraag om verlenging van een ADET is niet bekend, maar de meeste statushouders wachtten maanden op hun nieuwe ADET (zie ook paragraaf 2.2).

3.4.3.2 Hoge vraag arbeidskrachten en focus naar integratie arbeidsmarkt

Er is in Griekenland een groot personeelstekort, met name buiten de steden en in de sectoren bouw, toerisme en landbouw.²²⁶ Mede door de vele moeilijk op te vullen vacatures en de relatieve lage instroom van nieuwe migranten is de focus van de Griekse overheid aan het verschuiven van de opvang van statushouders naar de integratie van statushouders, en met name naar de arbeidsintegratie. Er is meer bereidheid, zowel vanuit de politiek als vanuit het bedrijfsleven, om statushouders te laten integreren in de arbeidsmarkt en om hierin te investeren.²²⁷ Voormalig minister van Migratie en Asiel Dimitrios Kairidis, aangesteld in juni 2023 en opgevolgd in juni 2024 door Nikolaos Panagiotopoulos, zou hier een belangrijke rol bij spelen.²²⁸ De overheid werkte samen met UNHCR, IOM en ngo's bij projecten bedoeld om de arbeidsintegratie van statushouders te bevorderen.²²⁹

In de praktijk echter zouden bij het opvullen van de openstaande vacatures vaker migranten, niet zijnde statushouders, aan het werk gezet worden. Dit betrof

²²² Koubou M., Roussou M., Vlad-Oikonomou S., Kavvadia E. and Lambrou S. (2022), Αναζητώντας μια νέα ζωή, αναζητώντας εργασία: Μία αποτίμηση της εργασιακής κατάστασης των αιτούντων/ αιτουσών & δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα (In search of a new life, in search of work: An assessment of the employment situation of applicants and beneficiaries of international protection in Greece), maart 2022 in Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, p. 28; UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 7, 12; UNHCR, *Key Findings: July 2022 – June 2023, Protection Monitoring of Refugees in Greece*, augustus 2023; AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, p. 273; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²²³ US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 18; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

²²⁴ US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 18; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²²⁵ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²²⁶ Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, p. 11.; eKathimerini.com, *Greece set to give migrants three-year permits to tackle labor shortage*, 18 december 2023; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

²²⁷ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²²⁸ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 46.

²²⁹ US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 18; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

bijvoorbeeld arbeiders uit landen zoals Albanië, Egypte, Bangladesh, India en Pakistan.²³⁰

Een onderzoek van de academicus Apostolos Kapsalis naar de arbeidsintegratie van statushouders laat zien dat alhoewel bedrijven bereid waren om naar verschillende mogelijkheden en initiatieven te kijken om de arbeidsintegratie van statushouders te bevorderen, deze bedrijven ook obstakels ervoeren bij het aannemen van statushouders. Zo vreesden werkgevers dat statushouders, zodra ze over de financiële middelen beschikken, het land zouden verlaten. Ook benoemden bedrijven het gebrek aan beheersing van de Griekse taal en de bureaucratie rondom documenten als factoren die het in dienst nemen van statushouders bemoeilijkten. Zo zou de verplichte procedure voor het verkrijgen van de AMA bijvoorbeeld werkgevers demotiveren statushouders in dienst te nemen, omdat de bedrijven niet genoeg verstand hadden van de aanvraagprocedure. Aan de andere kant noemt de auteur als hoofd obstakel bij integratie in de arbeidsmarkt ook de ontbrekende bereidheid van statushouders om in dienst te treden.²³¹

Ondanks de hoge vraag naar nieuwe arbeidskrachten, was de werkgelegenheid onder statushouders om bovengenoemde redenen zeer beperkt. Weinig bedrijven uit de steekproef in het onderzoek hebben of hadden in het verleden statushouders in dienst. Van de groep bedrijven uit de steekproef zou enkel 0,8% van alle werknemers statushouder zijn. De meeste statushouders die slaagden in het vinden van arbeid, vonden seizoenswerk in ongeschoolde banen of werden ingezet voor handmatig en zwaar werk.²³²

Ook het feit dat statushouders liever niet Athene en hun bestaande gemeenschappen en opgebouwde netwerken verlaten, staat het vinden van een baan in de weg.²³³ Buiten Athene zouden er meer mogelijkheden bestaan voor arbeid. Echter zou het beschikbare werk voor statushouders voornamelijk seizoenswerk of tijdelijk werk zijn en zou er minder uitzicht zijn op een vast contract. Hierdoor kozen statushouders er vaker toch voor om in de steden te blijven.²³⁴ Hetzelfde gold voor huisvesting. Met name in rurale gebieden of eilanden zorgden een gebrek aan betaalbare en geschikte accommodatie ervoor dat veel statushouders terughoudend waren om daar naartoe te verhuizen, zeker indien het werk van tijdelijke aard was (seizoensarbeid).²³⁵

3.4.3.3 Ngo's / organisaties

Er bestaan diverse ngo's en projecten in Griekenland die werken aan de arbeidsintegratie van statushouders. Netwerken tussen vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en ngo's, zoals IOM, waren cruciaal voor bedrijven om in contact te raken met statushouders. Deze netwerken resulteerden vaak in initiatieven of projecten ter bevordering van de werkgelegenheid onder statushouders.²³⁶ De

²³⁰ Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, pp. 43-4; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

²³¹ Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, p. 24, 47, 73-4; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²³² Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, pp. 43-4, 57.

²³³ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2023; Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, p. 11, 73.

²³⁴ Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, Region, november 2022, p. 53, 73; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²³⁵ Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, pp. 54-5.

²³⁶ Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, p. 45, 73.

projecten bieden vaak tolkdiensten aan tijdens de eerste ontmoeting tussen werkgever en werkzoekende. Vooral het HELIOS-programma werd door werkgevers vaak benoemd als belangrijk bij het vinden van mogelijke werknemers.²³⁷ HELIOS organiseerde bijvoorbeeld, vaak in samenwerking met andere organisaties en autoriteiten zoals de gemeente Athene en het Ministerie van Migratie en Asiel, verschillende banenbeurzen waarin statushouders en werkgevers elkaar ontmoetten (zie voor meer informatie over HELIOS paragraaf [3.5.2.1](#)).²³⁸ Zie voor een overzicht van andere ngo's hoofdstuk 7.

Het is niet bekend tot hoeveel daadwerkelijke arbeidscontracten de inspanningen van bovengenoemde organisaties geleid hebben. Alhoewel bronnen benoemden dat statushouders via deze banenbeurzen met succes een baan hebben weten te bemachtigen, gaven ze aan dat bureaucratie een belemmering bleef vormen, zowel voor de statushouders als voor het bedrijf.²³⁹

3.4.4 *Informeel arbeidsmarkt en risico op uitbuiting*

De informele economie in Griekenland bestond uit circa 20 tot 30 procent van de totale economie. De informele arbeidsmarkt was voornamelijk aanwezig in de sectoren van toerisme, landbouw en dienstverlening.²⁴⁰ Gezien de moeilijkheden om aan legaal werk te komen, belandde een deel van de statushouders in Griekenland in de informele sector om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien.²⁴¹ Zo laat een rondvraag van UNHCR zien dat twintig procent van de statushouders aangaf een inkomen te hebben via de informele arbeidsmarkt, terwijl vijftien procent aangaf geld te verdienen via de formele arbeidsmarkt.²⁴²

Risico op uitbuiting

Statushouders die terecht kwamen in de informele arbeidsmarkt waren kwetsbaar voor uitbuiting.²⁴³ De schaal waarop uitbuiting plaatsvindt, is echter niet bekend. Het onderzoek van de universiteit ETH Zürich in opdracht van UNHCR noemt een percentage van 22% dat een document moest tekenen zonder dit te begrijpen, 10% werd slachtoffer van geweld, en 6% werd gedwongen tewerkgesteld.²⁴⁴ Andere bronnen noemden voorbeelden van onbetaalde arbeid, geweld als reactie op het eisen van uitbetaling van salaris, maar ook gender-gerelateerd geweld of seksuele exploitatie. Onder die laatste groep slachtoffers bevonden zich ook minderjarigen en kinderen die door hun familie of kennissen de straat op gestuurd werden om drugs te verkopen, of te bedelen.²⁴⁵ Kwetsbare personen, zoals minderjarigen of alleenstaande vrouwen liepen een hoger risico op exploitatie.²⁴⁶

Zie paragraaf [3.3.6](#) voor informele huisvesting.

²³⁷ Apostolos Kapsalis, [Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region](#), november 2022, p. 46, 53; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; IOM, [HELIOS Factsheet](#), 29 februari 2024.

²³⁸ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 4 juni 2024.

²³⁹ Vertrouwelijke bron, 4 juni 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2023.

²⁴⁰ US Department of State (USDoS), [2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece](#), 23 april 2024, p. 46; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

²⁴¹ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2023.

²⁴² UNHCR, [Key Findings: July 2022 – June 2023, Protection Monitoring of Refugees in Greece](#), augustus 2023.

²⁴³ Stop the Traffik, [Overcoming Barriers to Preventing the Human Trafficking of Refugees and Asylum Seekers in Greece](#), 4 januari 2023; Stop the Traffik, [Modern Slavery And Human Trafficking Of Forcibly Displaced Persons In Greece And Türkiye](#), oktober 2023, p. 24; INTERSOS Hellas, HIAS, en de Greek Council for Refugees, [Being Hungry in Europe](#), mei 2023, pp. 8, 14; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²⁴⁴ ETH, [Home for Good?](#), december 2023, p. 22. Het percentage is indicatief aangezien het onderzoek is gebaseerd op 3.755 interviews met statushouders in Griekenland, in november 2021.

²⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²⁴⁶ INTERSOS Hellas, HIAS, en de Greek Council for Refugees, [Being Hungry in Europe](#), mei 2023, pp. 8, 14; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

3.5 Het recht op onderwijs in de Griekse taal en/of verkrijgen van andere kennis en vaardigheden met het oog op integratie in de Griekse samenleving

3.5.1 Wettelijke aanspraak

De Griekse wetgeving kent geen verwijzing naar het recht op Griekse taallessen of het recht op het verkrijgen van andere kennis of vaardigheden op het gebied van integratie. Wel is de nationale integratiestrategie mede gericht op het ontwikkelen van programma's om de toegang tot de arbeidsmarkt te versoepelen, waaronder het ontwikkelen van vaardigheden, en het aanbieden van beroeps- en taalopleidingen.²⁴⁷

Het belang van integratie, ook al voorafgaand aan toekenning van het verblijfsrecht, wordt onderkend door zowel de Griekse overheid als alle andere betrokken partijen. Nadat de focus van de migratieketen vooral op de opvang van asielzoekers lag door de hoge instroom, is deze focus verschoven naar de langetermijnevolgen van de instroom en daarmee ook naar de integratie van statushouders. De nationale integratiestrategie²⁴⁸ en het HELIOS programma zijn hier voorbeelden van. Naast HELIOS werden ook andere kleinschaligere diensten, gericht op de sociale integratie van statushouders, aangeboden. Deze diensten boden bijvoorbeeld taalcursussen, cursussen gericht op de ontwikkeling van vaardigheden, en cursussen ter voorbereiding op een baan in Griekenland.²⁴⁹

3.5.2 Huidige beschikbare programma's

Het Ministerie van Migratie en Asiel ontwierp verschillende integratieprogramma's die worden uitgevoerd door partners, zoals internationale organisaties (onder andere IOM) en ngo's. Deze programma's worden, met inachtneming van de algemene richtlijnen in de nationale integratiestrategie, gemonitord door het Ministerie.²⁵⁰ Het Ministerie van Migratie en Asiel geeft op de website een overzicht van beschikbare taal- en integratieprogramma's.²⁵¹ Zie ook hoofdstuk 7 voor een overzicht van verschillende programma's.

3.5.2.1 HELIOS

HELIOS²⁵² is een integratieprogramma gericht op statushouders, uitgevoerd door het IOM in samenwerking met andere ngo's. HELIOS biedt – naast de huursubsidie beschreven in paragraaf 3.3.3 – aan deelnemers vanaf zestien jaar taallessen en trainingen aan. Daartoe behoren ook culturele trainingen en de voorbereiding op de arbeidsmarkt. Deze cursussen vinden plaats in *Integration Learning Centers* (ILC's) op het vasteland en op Kreta. Voor begunstigden die huursubsidie via HELIOS ontvangen (zie paragraaf 3.3.3), is deelname aan de inburgeringscursussen verplicht, tenzij zij deelnemen aan andere formele onderwijsprogramma's. Zie voor een uitgebreidere beschrijving van de voorwaarden het HELIOS-handboek.²⁵³

²⁴⁷ Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, pp. 22-3; European Commission - European Website on Integration, *Governance of migrant integration in Greece*, januari 2024.

²⁴⁸ Ministerie van Immigratie en Asiel, *Nationale Strategie voor Integratie*, januari 2022, p. 9.

²⁴⁹ European Commission - European Website on Integration, *Governance of migrant integration in Greece*, januari 2024; NIEM, *National report on the evaluation mechanism of the integration of beneficiaries of international protection, Greece 2022*, augustus 2022, pp. 69-70.

²⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²⁵¹ Zie: <https://migration.gov.gr/en/migration-policy/integration/draseis-koinonikis-entaxis-se-ethniko-epipedo/mathimata-ellinikis-glossas/>; Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 38.

²⁵² Hellenic Integration Support For Beneficiaries Of International Protection And Temporary Protection (HELIOS).

²⁵³ HELIOS, *Project Regulations Handbook (applicable for Beneficiaries of International Protection)*, januari 2024; Tramountanis, A. (2022). Pathways to Integration and Dis-integration: An Assessment of the Greek Immigration Policy for the Inclusion of Immigrants, Applicants and Beneficiaries of International Protection. In: Kousis, M., Chatzidaki, A., Kafetsios, K. (eds) *Challenging Mobilities in and to the EU during Times of Crises*. IMISCOE Research Series. Springer, Cham, p. 275.

Naast hulp bij huisvesting voorziet HELIOS in ondersteuning op de volgende gebieden:

- Integratiecursussen: HELIOS biedt cursussen aan via centra die in heel Griekenland aanwezig zijn. De cursus duurt een half jaar en biedt onder andere modules op het gebied van Griekse taalverwerving (280 uur) en de ontwikkeling van vaardigheden, zoals culturele oriëntatie en voorbereiding op de arbeidsmarkt (80 uur). De cursussen zijn beschikbaar voor statushouders vanaf zestien jaar. Deelname aan de cursussen is verplicht voor alle deelnemers die huursubsidie ontvangen, met uitzondering van Oekraïense vluchtelingen;²⁵⁴
- Arbeidsbemiddeling: Er wordt ondersteuning geboden door werkbegeleiding, hulp bij de verkrijging van de nodige certificeringen en toegang tot netwerkbijeenkomsten met particuliere werkgevers;
- Monitoren van integratie: HELIOS evalueert regelmatig de voortgang van de integratie van de statushouders;
- Sensibilisering van de gastgemeenschap: dit project bestaat uit workshops, activiteiten en evenementen - evenals een aanstaande nationale mediacampagne - om de interacties tussen de migranten en de gastgemeenschappen te bevorderen, waarbij de toegevoegde waarde van de integratie wordt benadrukt.²⁵⁵

Terwijl de HELIOS-huursubsidie maximaal twaalf maanden wordt uitbetaald, kunnen geregistreerde statushouders voor langere tijd ondersteuning krijgen op het gebied van integratie.²⁵⁶

De volgende voorwaarden gelden voor toelating tot het HELIOS-programma:²⁵⁷

- verkrijging van verblijfsrecht na 1 januari 2018;
- aanmelding voor HELIOS niet langer dan twaalf maanden na verkrijging van het verblijfsrecht;
- de aanvrager verblijft op het moment van statusverlening officieel in een opvangfaciliteit voor asielzoekers. Hieronder vallen: een open accommodatiecentrum, een ontvangst- en registratiecentrum, een hotel, een woning van het ESTIA-programma of in een pre-uitzettingencentrum voor vreemdelingen. een officiële gemeentelijke opvang of ander huisvestingsprogramma gerund door ngo's voor bijvoorbeeld alleenstaande minderjarigen, lhbtq+'s, slachtoffers van seksueel geweld en slachtoffers van mensenhandel;
- de begunstigden tekenen een verklaring van deelname waarin zij verklaren bekend te zijn en in te stemmen met de rechten en plichten die voortvloeien uit de deelname van het project. Deelnemers verplichten zich om deel te nemen aan taalcursussen en kunnen niet tussentijds stoppen.

Binnen HELIOS bestaan er geen speciale voorzieningen of programma's bedoeld voor kwetsbare begunstigden. In de praktijk kan er bij toekenning van HELIOS-ondersteuning wel rekening gehouden worden met kwetsbaren en specifieke groepen met speciale behoeften.²⁵⁸

²⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

²⁵⁵ European Commission – European Website on Integration, *HELIOS Project*, geen datum, geraadpleegd op 12 april 2024.

²⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

²⁵⁷ IOM, *HELIOS – Project Regulations Handbook*, januari 2024, pp. 5-6; RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece – Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 21-2.

²⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

Zoals blijkt uit bovengenoemde voorwaarden moeten statushouders die willen deelnemen aan dit project zich uiterlijk twaalf maanden vanaf het ontvangen van het positieve asielbesluit inschrijven voor HELIOS. Terugkerende statushouders die langer dan twaalf maanden geleden een positief asielbesluit kregen, kunnen zich dus niet aanmelden voor dit programma.²⁵⁹

Financiering HELIOS

Het programma werd tot eind 2021 gefinancierd vanuit de Europese Commissie. Ter overbrugging verstrekte het Griekse ministerie van Migratie en Asiel vanaf januari 2022 financiering hangende onderhandelingen over Europese financiering.²⁶⁰ Daardoor werd het programma steeds voor in totaal tien korte overbruggingsperiodes uit Griekse overheidsgelden gefinancierd, met onzekere verlengingen en tweemaal een financieringsonderbreking van een maand. De laatste Griekse financiering van het programma liep van eind juni tot eind september 2024. Gedurende de maanden juli en augustus 2024 werden alle HELIOS-projecten op het vlak van huursubsidie en integratie voortgezet; gedurende september 2024 werd alleen de huursubsidie uitgekeerd.²⁶¹ Voor de periode daarna werd gehoopt op de financiering vanuit het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+), voor een langere looptijd. Daarmee zou de uitvoerder IOM voor langere termijn projecten kunnen plannen, voor één tot anderhalf jaar. Het uitzicht op vaste financiering zorgt doorgaans voor aanmelding van meer mensen.²⁶²

3.5.2.2 Migrant Integration Centers (KEM)

In verschillende gemeenten is een *Migrant Integration Center* (M.I.C. of KEM) aanwezig. Momenteel zijn er in elf gemeenten KEM's actief, waaronder in Athene en Thessaloniki. Deze KEM's bieden, onder andere, Griekse taallessen (A1 en A2) en Griekse geschiedenislessen aan. Sommige KEM's bieden aanvullende diensten aan, zoals ICT-cursussen en individuele counseling sessies om de zoektocht naar een baan te vergemakkelijken.²⁶³ De vraag naar deze diensten overstijgt echter de capaciteit. Ook richten ze zich niet enkel op statushouders, maar op derdelanders in het algemeen.²⁶⁴

3.5.2.3 Ngo's

Verder zijn er andere, kleinschaligere integratieprogramma's door tal van organisaties. Een aantal taalcursussen wordt aangeboden door universiteiten, maatschappelijke organisaties en beroepsopleidingscentra. Dit zijn echter tijdelijke programma's met beperkte middelen, zij hebben een beperkte capaciteit en worden ook niet altijd gevonden of gezocht door statushouders.²⁶⁵

3.5.3 *Realisatie*

De nationale integratiestrategie is niet bindend, maar formuleert algemene richtlijnen voor de sociale integratie.²⁶⁶ De implementatie van deze strategie zou echter nog ver achterlopen en in de praktijk nauwelijks gebruikt worden.²⁶⁷ Daarnaast waren er nauwelijks fondsen beschikbaar om de nationale integratiestrategie te kunnen implementeren.²⁶⁸

²⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 4 juni 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²⁶⁰ Zie [website](#) IOM Greece, geraadpleegd op 18 juni 2024.

²⁶¹ Facebook The HELIOS Project, Announcement d.d. 3 juli 2024, zie [link](#).

²⁶² Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

²⁶³ Website Ministry of Migration and Asylum, *Education*, geraadpleegd op 22 mei 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 4 juni 2024.

²⁶⁴ AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, pp. 275-6.

²⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

In hoeverre statushouders in de praktijk deelnamen aan de integratieprogramma's was moeilijk te achterhalen, voornamelijk omdat er een verscheidenheid aan verschillende programma's aangeboden werden.²⁶⁹ Zoals ook in de inleiding van dit hoofdstuk uiteen is gezet was het succes van de integratie van statushouders afhankelijk van meerdere factoren. Ten eerste speelde volgens een vertrouwelijke bron de bereidheid onder statushouders een belangrijke rol. Veel statushouders zouden niet bereid zijn deel te nemen aan de integratiecursussen omdat ze de intentie hadden door te reizen. Onder de deelnemers was het aantal drop-outs hoog. Dit zou ook verschillen per nationaliteit, en of er een bestaande diasporagemeenschap bestaat.²⁷⁰ Ook de kortlopende contracten met ngo's en het gebrek aan een centraal georganiseerd integratieprogramma zou de succesvolle integratie van statushouders belemmeren.²⁷¹ De capaciteit en hoeveelheid aangeboden taal- en integratielessen die aangeboden werden, waaronder door de KEM's, zouden ook tekort schieten.²⁷² Structurele problemen, zoals opvang voor kinderen, zou een andere belemmering zijn in het succes van de integratielessen.²⁷³ Bovendien zouden statushouders vaak niet goed op de hoogte zijn van de verschillende rechten en plichten die ze hebben, waaronder op het gebied van integratie.²⁷⁴

Volgens een bron was de situatie voor statushouders verbeterd in vergelijking met 2022, mede doordat ook lokale stakeholders beter bewust waren van het belang van een goede integratie van statushouders.²⁷⁵

Realisatie HELIOS

IOM-statistieken geven aan dat vanaf de lancering van HELIOS in september 2019 tot aan 30 juni 2024 in totaal 47.233 statushouders en Oekraïners met een *temporary protection status* zijn geregistreerd in het programma. 10.520 mensen hebben zich ingeschreven voor een integratiecursus, en er zijn 34.243 integratiesessies gehouden. Daarbij werd aangeboden ondersteuning in bureaucratie, in verkrijgen van medische hulp, in het dagelijkse leven in de Griekse maatschappij, inschrijving bij scholen en interactie met de lokale gemeenschap. 24.137 mensen in 10.562 huishoudens hebben volgens deze cijfers huursubsidie ontvangen.²⁷⁶ Op de website van de Europese Commissie worden de resultaten van het HELIOS-programma als succesvol bestempeld.²⁷⁷

HELIOS speelt een belangrijke rol bij de integratie van statushouders in Griekenland.²⁷⁸ Volgens bronnen zou HELIOS echter enkel in een deel van de behoeften van statushouders voldoen, mede door de redenen die hierboven zijn

²⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 4 juni 2024.

²⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

²⁷¹ Tramountanis, A. (2022). Pathways to Integration and Dis-integration: An Assessment of the Greek Immigration Policy for the Inclusion of Immigrants, Applicants and Beneficiaries of International Protection. In: Kousis, M., Chatzidaki, A., Kafetsios, K. (eds) Challenging Mobilities in and to the EU during Times of Crises. IMISCOE Research Series. Springer, Cham; Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, pp. 22-3; NIEM, *National report on the evaluation mechanism of the integration of beneficiaries of international protection, Greece 2022*, augustus 2022, pp. 69-71; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²⁷² Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

²⁷³ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

²⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

²⁷⁶ IOM, *HELIOS Factsheet*, 30 juni 2024.

²⁷⁷ European Commission – European Website on Integration, *HELIOS Project*, geen datum, geraadpleegd op 12 april 2024.

²⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

benoemd, zoals de kortlopende contracten. Daarnaast was de huursubsidie enkel gericht op het bestrijden van de woonkosten, niet de levenskosten, en moesten statushouders vaak de borg van tevoren uit eigen geld betalen, zie paragraaf 3.3.3.²⁷⁹ Exacte cijfers van statushouders die door banenbeurzen succesvol een baan hebben weten te bemachtigen, zijn niet beschikbaar. Volgens HELIOS zou 62 procent van de deelnemers aan arbeidsbemiddelingssessies erin zijn geslaagd een baan te vinden. Het is hier niet bekend of dit tijdelijke of vaste contracten betreft.²⁸⁰

Doordat de financiering van het project uit het nationaal budget steeds voor enkele maanden was toegezegd in afwachting van Europese financiering, moest het herhaaldelijk worden verlengd door middel van tijdrovende wijzigingen van de raamovereenkomst. Hierdoor kwam het voor dat er onderbrekingen waren in de dienstverlening van HELIOS.²⁸¹ De meest ingrijpende onderbreking vond plaats in de laatste maanden van 2023. Het programma werd gestaakt op 1 oktober 2023, later in de maand hervat, maar wederom gestaakt in november. Als gevolg hiervan staakte de huursubsidie en integratieprogramma's, en konden nieuwe inschrijvingen van statushouders niet worden geaccepteerd. Ook kwamen er na deze onderbreking minder statushouders op het programma af. Volgens cijfers van het IOM registreerden enkel 30 statushouders zich voor het HELIOS-programma in het laatste kwartaal van 2023.²⁸²

3.6 Het recht op onderwijs (primair, secundair, tertiair)

3.6.1 Wettelijke aanspraak

Statushouders hebben het recht op volledige toegang tot openbaar onderwijs en educatie op alle niveaus en tot beroepsopleidingen.²⁸³ Artikel 55 van de Asielwet noemt een verplichting van minderjarige statushouders om onderwijs te volgen, onder dezelfde voorwaarden als Griekse kinderen. Onderwijs in Griekenland is gratis en verplicht voor kinderen van vier tot vijftien jaar oud, inclusief kinderen van statushouders.²⁸⁴ Het niet inschrijven van een kind is volgens de Griekse wet strafbaar.²⁸⁵ Volgens de informatiegids voor statushouders van het ministerie van Migratie en Asiel zijn de volgende groepen verplicht:

- Kindergarten / kleuterscholen (4-6 jaar);
- Basisschool (6-12 jaar);
- Middelbare school (12-15 jaar).²⁸⁶

3.6.1.1 Kleuterscholen

Voor inschrijving op een kleuterschool zijn vereist TAXISnet toegangscode, een mobiel telefoonnummer en een adresregistratie.²⁸⁷

²⁷⁹ US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 18; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

²⁸⁰ European Commission – European Website on Integration, *HELIOS Project*, geen datum, geraadpleegd op 12 april 2024.

²⁸¹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 21; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

²⁸² RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 21.

²⁸³ Website Ministry of Migration and Asylum, *Positive Decision*, geraadpleegd op 15 april 2024, <https://migration.gov.gr/en/gas/diadikasia-asyloy/thetiki-apofasi/>.

²⁸⁴ AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, p. 274; website Ministry of Migration and Asylum, *Positive Decision*, geraadpleegd op 15 april 2024, <https://migration.gov.gr/en/gas/diadikasia-asyloy/thetiki-apofasi/>; Refugee.info, *Parents' basic guide to Greek schools - Refugee.info Greece*, 28 maart 2024, geraadpleegd op 18 juni 2024.

²⁸⁵ Website Ministry of Migration and Asylum, *Positive Decision*, geraadpleegd op 15 april 2024, <https://migration.gov.gr/en/gas/diadikasia-asyloy/thetiki-apofasi/>.

²⁸⁶ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 35.

²⁸⁷ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 36.

3.6.1.2

Basis- en middelbaar onderwijs

Tussen de leeftijd van zes tot vijftien jaar zijn kinderen verplicht basis- en middelbaar onderwijs te volgen. Niet Grieks-sprekende kinderen kunnen gebruik maken van schakelklassen (*reception classes / DYEP classes*) waarin ze de Griekse taal leren. Kinderen kunnen elk moment van het schooljaar instromen.²⁸⁸ In 2022 kende Griekenland 110 schakelklassen.²⁸⁹

Voor inschrijving in basis- en middelbaar onderwijs zijn formeel de volgende documenten vereist:

- Geboortecertificaat;
- Vaccinatiecertificaat;
- Adresbewijs;
- Verblijfsvergunning (ADET) van het kind.²⁹⁰

Statushouders kunnen hun kinderen inschrijven bij openbare scholen, ook als zij niet beschikken over de vereiste documenten.²⁹¹ Kinderen die slagen op de lagere middelbare school, stromen door naar de (niet-verplichte) hogere middelbare school (16 tot 18 jaar), waarna ze kunnen doorstromen naar het hoger onderwijs.²⁹²

Hoger onderwijs

Er zijn geen specifieke bepalingen die de toegang van statushouders tot hoger onderwijs in Griekenland regelen. Statushouders hebben toegang tot universiteiten onder dezelfde voorwaarden als Griekse staatsburgers, na deelname aan toelatingsexamens die door de Griekse staat worden georganiseerd.²⁹³ Wet 4415/2016 beschrijft de benodigde documentatie die moet worden ingediend door onderdanen van derde landen die onderwijs hebben gevolgd in hun land van herkomst en willen deelnemen aan de procedure tot toelating.²⁹⁴

3.6.1.3

Volwassenenonderwijs

Statushouders kunnen onder dezelfde voorwaarden als Griekse onderdanen deelnemen aan programma's voor volwasseneneducatie, beroepsopleidingen, inclusief cursussen, praktijkopleiding en advies van de arbeidsbemiddelingsdienst.²⁹⁵

De *General Secretariat of Lifelong Learning* van het Ministerie van Educatie is de verantwoordelijke autoriteit voor de meeste programma's voor volwassenenonderwijs. Er zijn verschillende onderwijsprogramma's voor volwassenen die door de staat, universiteiten, ngo's of private instellingen worden aangeboden.

Formeel volwassenenonderwijs wordt in Griekenland alleen aangeboden in de context van hoger onderwijs. Volwassen vluchtelingen en asielzoekers die geen scholing genoten hebben tijdens de leerplichtige leeftijd, kunnen zich inschrijven bij Tweede Kans-scholen. Cursussen omvatten, onder andere, Griekse taal, wiskunde, Engelse taal, informatietechnologie, sociale educatie, milieueducatie en natuurwetenschappen. Na afronding van een tweejarige opleiding kunnen studenten

²⁸⁸ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, pp. 36-38; AIDA, *Country Report: Greece*, 8 juni 2023, p. 187.

²⁸⁹ Greek Council for Refugees/Save the Children/Terre des hommes, *Must do better: Grading the Greek government's efforts on education for refugee children*, juli 2022, p. 4.

²⁹⁰ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 37.

²⁹¹ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 37.

²⁹² Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 37.

²⁹³ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 37; UNHCR Greece, *Access To Education*, geraadpleegd op 18 juni 2024.

²⁹⁴ Law 4415/2016, State gazette 159/A/09 June 2016.

²⁹⁵ UNHCR Greece, *Access To Education*, geraadpleegd op 18 juni 2024; Ministry of Migration and Asylum, *The General Secretariat for Lifelong Learning*, geraadpleegd op 18 juni 2024, <https://migration.gov.gr/en/migration-policy/integration/draseis-koinonikis-entaxis-se-ethniko-epipedo/pistopoiisi-ellinikis-glossas/>; Presidential Decree 141/2013, State Gazette 226A' /21.10.2013, 21 oktober 2013.

een certificaat behalen dat gelijkwaardig is aan het diploma behaald bij het afronden van de lagere middelbare school.²⁹⁶

Naast het formele onderwijs is er ook een breed scala aan informele onderwijsactiviteiten die worden uitgevoerd door organisaties uit het maatschappelijk middenveld. Het informele onderwijs heeft meestal betrekking op volwassenonderwijs. Statushouders kunnen zich wenden tot een KEM of tot ngo's voor meer informatie over de verschillende opties voor volwassenonderwijs, de inschrijfprocedures en de beschikbaarheid.²⁹⁷

3.6.2

Realisatie

Officiële cijfers van het aantal kinderen van statushouders dat deelneemt in het formele onderwijs waren niet bekend.²⁹⁸ Uit het onderzoek van UNHCR is gebleken dat 71 procent van de kinderen van statushouders het formele onderwijs volgden.²⁹⁹

Volgens het jaarlijkse USDoS-rapport over 2023 was het aantal niet-schoolgaande kinderen met een status relatief klein vergeleken met voorgaande jaren.³⁰⁰ Ook een rapport van onder andere de *Greek Council for Refugees* concludeert dat, ondanks dat verbeteringen op sommige gebieden nodig zijn, de toegang tot onderwijs voor migrantenkinderen is verbeterd. De deelname aan onderwijs van migrantenkinderen in de opvangfaciliteiten is vergeleken met het schooljaar 2020-2021, in het schooljaar 2021-2022 gestegen. Zo zouden in het schooljaar 2021-2022 17.186 kinderen zijn ingeschreven op een school; in het schooljaar ervoor waren dit tussen de 8.637 tot 14.423 kinderen. Deze cijfers maken geen onderscheid tussen kinderen met een status en kinderen die nog in de asielpprocedure zitten. De daadwerkelijke schoolaanwezigheid was 12.285 (75 procent van de kinderen) – ook dit was een verbetering ten opzichte van het schooljaar 2020-2021.³⁰¹

Ondanks de verbeteringen bleef schooluitval, regelmatige aanwezigheid en kinderen die bleven zitten problematisch. Dit had meerdere redenen, zoals het onvoldoende beheersen van de Griekse taal, verhuizingen en dat kinderen en hun gezin, zodra ze een status ontvangen, geen financiële ondersteuning meer ontvingen van de Griekse overheid, waardoor ouders vaak hun kinderen nodig hadden om financieel rond te komen. Dit speelde vooral onder oudere minderjarigen en jongvolwassenen die de afweging moesten maken tussen werk of onderwijs.³⁰² Bovendien hadden leraren vaak geen tot weinig expertise en hulpmiddelen bedoeld om onderwijs van minderjarige statushouders te bevorderen.³⁰³ Schakelklassen waarin kinderen Grieks leren werden niet op elke school aangeboden, afhankelijk van de vraag. Pas als er voldoende kinderen waren aangemeld die gebruik wilden maken van een

²⁹⁶ The SCS, *The Second Chance Schools*, geraadpleegd op 18 juni 2024; UNHCR Greece, Access To Education, geraadpleegd op 18 juni 2024; Hellenic Republic Government: National Registry of Administrative Public Services, *Registration in Second-Chance Schools*, geraadpleegd op 18 juni 2024; Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 38.

²⁹⁷ Website Ministry of Migration and Asylum, *Education*, geraadpleegd op 22 mei 2024; Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 38; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 4 juni 2024.

²⁹⁸ AIDA, *Country Report: Greece*, 24 juni 2024, p. 275.

²⁹⁹ UNHCR, *Key Findings: July 2022 – June 2023, Protection Monitoring of Refugees in Greece*, augustus 2023.

³⁰⁰ US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 30.

³⁰¹ Greek Council for Refugees/Save the Children/Terre des hommes, *Must do better: Grading the Greek government's efforts on education for refugee children*, juli 2022, p. 3; AIDA, *Country Report: Greece*, 8 juni 2023, p. 188; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

³⁰² AIDA, *Country Report: Greece*, 8 juni 2023, p. 189; Greek Council for Refugees/Save the Children/Terre des hommes, *Must do better: Grading the Greek government's efforts on education for refugee children*, juli 2022, p. 3; US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 30; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

³⁰³ US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 30.

schakelklas, werd een leraar aangesteld. Daardoor moesten kinderen ofwel wachten tot genoeg kinderen zich hadden aangemeld voor de schakelklas om de Griekse taal te leren, ofwel zich inschrijven op een andere school, vaak verder weg van huis, waar al een schakelklas aanwezig was.³⁰⁴ Dit zou de integratie van minderjarige statushouders in bepaalde gebieden beperken.³⁰⁵ *All Children in Education* is een project met het doel de integratie van kinderen in het onderwijssysteem te vergemakkelijken, zie hoofdstuk 7.

Volwassenonderwijs

Aangezien het volwassenenonderwijs grotendeels gefragmenteerd en projectgebonden is en niet geïntegreerd is in een algemeen staatsbeleid, ontbreekt het dergelijke projecten vaak aan duurzaamheid en wordt de effectiviteit belemmerd. Zie voor meer informatie over het succes van de verschillende integratieprogramma's paragraaf 3.5.

3.7 Toegang tot de gezondheidszorg / sociale verzekering tegen ziektekosten en/of de verstrekking in natura van gezondheidszorg

3.7.1 Wettelijke aanspraak

Iedere statushouder in Griekenland heeft recht op gratis toegang tot primaire, secundaire en tertiaire gezondheidszorg. Wet 4368/2016 voorziet in het recht op gratis toegang tot de gezondheidszorg voor statushouders. Deze wet garandeert daarnaast gratis gezondheidszorg voor kwetsbaren, zoals minderjarigen, zwangere vrouwen en personen met een beperking.³⁰⁶ De gezondheidszorg bestaat uit toegang tot publieke gezondheidszorg, en sluit dus toegang tot private zorgaanbieders uit.³⁰⁷ Een statushouder kan gratis of tegen een kleine vergoeding toegang krijgen tot de benodigde medicijnen indien er een recept is voorgeschreven door een arts in een openbare instelling, zoals een ziekenhuis of een medisch centrum, ook indien de persoon geen (actief) AMKA heeft.³⁰⁸ Daarnaast heeft iedereen in Griekenland recht op spoedeisende hulp in gevallen van nood.³⁰⁹

3.7.2 Procedureel

Om toegang te verkrijgen tot de (niet-spoedeisende) gezondheidszorg moesten statushouders in het bezit zijn van een sociale zekerheidsnummer (PAAYPA voor asielzoekers en AMKA voor statushouders).³¹⁰ UNHCR raadt statushouders zonder AMKA aan om in geval van behoefte aan medische zorg hun verhuurder of de instelling waar zij verblijven te vragen om contact te leggen met het ziekenhuis.³¹¹

³⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

³⁰⁵ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

³⁰⁶ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 42; European Commission, *Law 4368/2016, Article 33 on free access to health care services*, 21 februari 2016; AIDA, *Country Report: Greece*, 8 juni 2023, p. 191; UNHCR Greece, *Access to Healthcare*, geraadpleegd op 19 juni 2024, <https://help.unhcr.org/greece/living-in-greece/access-to-healthcare/>.

³⁰⁷ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, p. 16.

³⁰⁸ UNHCR Greece, *Access to Healthcare*, geraadpleegd op 19 juni 2024, <https://help.unhcr.org/greece/living-in-greece/access-to-healthcare/>.

³⁰⁹ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 42.

³¹⁰ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 17; UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 13.

³¹¹ UNHCR Greece, *Access to Healthcare*, geraadpleegd op 19 juni 2024, <https://help.unhcr.org/greece/living-in-greece/access-to-healthcare/>.

Ngo's beheren ook medische centra en poliklinieken die verschillende medische diensten aanbieden aan statushouders.³¹² Daarnaast hebben veel gemeenten medische centra waar statushouders en asielzoekers, ook degenen zonder AMKA, gebruik van kunnen maken.³¹³

Ngo's speelden een cruciale rol in het bieden van essentiële diensten aan vrouwelijke slachtoffers van gender-gerelateerd geweld. Het ging daarbij om juridische bijstand, gezondheidszorg, onderwijs en psychologische ondersteuning. De diensten die de ngo's aanbieden, werden vaak niet door de Griekse autoriteiten geboden. Deze ngo's, actief op het gebied van vluchtelingen en asielzoekers, ontvingen beperkte financiële middelen van de Griekse staat en waren voornamelijk afhankelijk van buitenlandse donoren. Dit beperkte deze organisaties in het optimaal kunnen uitvoeren van hun werk.³¹⁴

3.7.3

Realisatie

De publieke gezondheidszorg in Griekenland staat onder grote druk en het ontbreekt aan capaciteit en middelen om alle gezondheidsdiensten te kunnen dekken. In de praktijk wordt de toegang tot de gezondheidszorg daardoor voortdurend belemmerd. Dit geldt voor zowel de lokale bevolking, als voor asielzoekers en statushouders.³¹⁵ Vooral gespecialiseerde zorg was moeilijk te verkrijgen.³¹⁶ Verder benoemden bronnen dat de toegang tot de gezondheidszorg voor statushouders werd beperkt door het gebrek aan tolken en culturele bemiddelaars in de meeste openbare gezondheidszorginstellingen, zoals in ziekenhuizen.³¹⁷ Discriminatie tegenover asielzoekers en statushouders zou ook de toegang tot de gezondheidszorg beperken. Zo haalt UNHCR voorbeelden aan van annuleringen van afspraken, vertragingen in aankomst van ambulances, en onbeleefde bejegening van sommige zorgmedewerkers.³¹⁸ 29% van de ondervraagde statushouders in een survey van UNHCR gaven aan moeilijkheden te hebben ervaren in hun toegang tot de gezondheidszorg. De aangegeven redenen waren voornamelijk taalbarrières, moeilijkheden bij het maken van afspraken en een gebrek aan informatie over het nationale gezondheidszorgsysteem.³¹⁹

Ook de vertraging in de uitgifte of (her)activatie van de AMKA droeg bij aan verslechterde toegang. Zonder actieve AMKA blijven statushouders toegang behouden tot medicijnen indien ze worden voorgeschreven door artsen in publieke

³¹² Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 43; UNHCR Greece, *Access to Healthcare*, geraadpleegd op 19 juni 2024, <https://help.unhcr.org/greece/living-in-greece/access-to-healthcare/>.

³¹³ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 43.

³¹⁴ Council of Europe, *GREVIO Baseline Evaluation Report Greece*, 14 november 2023, pp. 13, 17.

³¹⁵ AIDA, *Country Report: Greece*, 8 juni 2023, p. 191; UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, pp. 17-8; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

³¹⁶ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, pp. 17-8.

³¹⁷ AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, p. 278; UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, pp. 17-8; Tramontanis, A., Linardis, A., Mouriki, A., et al., *Humanitarian assistance and social protection responses to the forcibly displaced in Greece*. ODI, april 2022 in ODI, Anna Bailey-Morley and Christina Lowe, *Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants: Greece country profile*, april 2023, p.8; Council of Europe, *GREVIO Baseline Evaluation Report Greece*, 14 november 2023, p. 33.

³¹⁸ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, pp. 17-8.

³¹⁹ UNHCR, *Key Findings: July 2022 – June 2023, Protection Monitoring of Refugees in Greece*, augustus 2023.

gezondheidsinstanties, maar ze hebben geen gratis toegang meer tot de publieke gezondheidszorg.³²⁰

3.8 Kwetsbare statushouders

De Griekse asielprocedure kent bijzondere regels ter bescherming van kwetsbare asielzoekers gedurende de aanvraagfase. Artikel 1 van wet 4939/2022 beschouwt de volgende groepen asielzoekers als kwetsbaar: alleenstaande minderjarigen, directe familieleden van slachtoffers van schipbreuk (ouders, zussen, broers, kinderen en partners), personen met een handicap, ouderen, zwangere vrouwen, eenoudergezinnen met minderjarige kinderen, slachtoffers van mensenhandel, personen met ernstige ziektes, personen met een verstandelijke of geestelijke beperking en personen die zijn onderworpen aan marteling, verkrachting of andere ernstige vormen van psychologisch, fysiek of seksueel geweld, zoals slachtoffers van genitale verminking. Deze groepen hebben voorafgaand aan hun statusverlening recht op bijzondere opvangvoorzieningen en moeten adequate ondersteuning ontvangen indien ze dat nodig hebben gedurende de asielprocedure.³²¹

Statushouders die tijdens de asielprocedure kwetsbaar werden beschouwd, verliezen deze positie bij het verkrijgen van een status.³²² Na toekenning van een asielstatus hebben kwetsbare personen dezelfde aanspraken als inwoners van Griekenland onder het Griekse sociale zekerheidsstelsel. Deze aanspraken staan in dit rapport vermeld bij de relevante aanspraken. De moeilijkheden in de transitie van het stelsel van opvang van asielzoekers naar het sociale zekerheidsstelsel zijn met name voor kwetsbare statushouders aanzienlijk. Kwetsbare statushouders waren vaak ook niet goed op de hoogte van hun (aanvullende) rechten.³²³

De aanvullende aanspraken waarop kwetsbare statushouders recht hebben zijn beperkt. Kwetsbare statushouders konden bijvoorbeeld aanspraak maken op de sociale uitkering voor mensen met een ziekte of beperking, zie paragraaf 3.2.3. In de praktijk maakten ze hier echter nauwelijks aanspraak op.³²⁴ Familieleden van statushouders met een beperking konden niet werken aangezien ze 24-uurs zorg moesten bieden. Volgens UNICEF was de behoefte aan financiële steun voor basisvoorzieningen dan ook het grootst bij statushouders met een ernstige beperking, oudere personen en degenen die voor hen zorgen.³²⁵ Ook ten aanzien van huisvesting konden kwetsbare statushouders geen aanspraak maken op aanvullende diensten. Bronnen benoemden het sluiten van de ESTIA-accommodaties bijzonder nadelig voor kwetsbare statushouders, aangezien ze hierdoor de accommodaties moesten verlaten, in gesloten opvangfaciliteiten buiten de stad terechtkwamen en dit hun integratie in de Griekse samenleving bemoeilijkte.³²⁶ Mensen met een beperking konden recht hebben op thuiszorg of andere persoonlijke ondersteuning via het programma "Personal Assistant for

³²⁰ Refugee.info, [Health insurance](#), 13 mei 2024, geraadpleegd op 19 juni 2024; AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, p. 278; UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, pp. 14, 17-8.

³²¹ Articles 1(1a) van Wet 4939/2022; Government of Greece, *Comments submitted by Greece on GREVIO's final report on the implementation of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, 14 november 2023, p. 21-2.

³²² INTERSOS Hellas, *HIAS, en de Greek Council for Refugees, Being Hungry in Europe*, mei 2023, p. 9; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

³²³ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 11.

³²⁴ FRA (European Union Agency for Fundamental Rights), *Promoting Migrant Integration: Strengthening EU Law on Long-Term Residence*, 2023, p. 78; UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 8-9.

³²⁵ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 12.

³²⁶ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 7; vertrouwelijke bron, 23 april 2023; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; Fenix, *A Gendered Gaze Report on sexual and genderbased violence in the context of the Greek asylum policy on Lesbos*, februari 2024.

Persons with Disabilities". Hiervoor dienden ze een beperking te hebben van 67 procent of meer en tussen de 16 tot 65 jaar te zijn. Dit programma werd geleverd met het doel de kwaliteit van leven van personen met beperkingen en hun families te verbeteren. De reikwijdte van dit programma was echter beperkt. In september 2023 zouden 1250 personen deelnemen aan dit programma.³²⁷ Statushouders met een beperking ervoeren moeilijkheden bij toegang tot dit programma.³²⁸

Statushouders met een beperking waren vaak aangewezen op hulp van familieleden of leden van de diasporagemeenschap voor het verkrijgen van informatie en bij ondersteuning bij de dagtaken.³²⁹ Hulp van de diaspora was echter informeel, zeer beperkt, of enkel tegen betaling.³³⁰

3.8.1

De diaspora

Griekenland kende een paar grote diaspora-gemeenschappen in Athene, zoals een Afghaanse, Congolese en Nigeriaanse diasporagemeenschap. Binnen deze diasporagemeenschappen zouden ook een aantal gemeenschapsgerichte organisaties bestaan, zoals de *Greek Forum of Refugees*. Deze gemeenschappen konden in enkele gevallen helpen met het vinden van accommodatie of een baan, maar dit gebeurde informeel en niet systematisch. De ondersteuning die deze organisaties en de diaspora konden bieden was daarom beperkt tot veelal informeren en doorverwijzen naar andere ngo's voor sociale ondersteuning.³³¹

³²⁷ Hop on Inclusion, *The Personal Assistant Program for people with disabilities is now being expanded throughout Greece*, 22 september 2023; UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 8-9.

³²⁸ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 8-9.

³²⁹ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 8-9; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

³³⁰ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 9; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

³³¹ UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 11; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

4 Alleenstaande minderjarige statushouders

Alleenstaande minderjarigen worden in Griekse wetgeving beschouwd als een kwetsbare groep gedurende hun asielprocedure. Zodra zij een status hebben, vervalt het kenmerk kwetsbaar.³³² Er zijn wel specifieke voorzieningen voor alleenstaande minderjarige statushouders.

Met het presidentieel decreet 77/2023 is de *General Secretariat for Vulnerable Persons and Institutional Protection* (GSVIP) opgericht. Het GSVIP valt onder de verantwoordelijkheden van de viceminister van Migratie en Asiel en is in de plaats gekomen van het *Special Secretariat for the Protection of Unaccompanied Minors* (SSPUAM). Het SSPUAM, opgericht in 2020, speelde een belangrijke rol in het opzetten van een beschermingskader voor alleenstaande minderjarigen in Griekenland. Het GSVIP zal de taken van het SSPUAM voortzetten en richt zich breder, niet alleen op minderjarigen, maar op kwetsbaren in het algemeen, onderdanen van derde landen en staatlozen.³³³ Onder zijn taken ten aanzien van AMV's vallen:

- Beheer van huisvestings- en herplaatsingsaanvragen voor alleenstaande minderjarigen;
- Uitvoering en evaluatie van opvangfaciliteiten en appartementen voor alleenstaande minderjarigen;
- Ondersteuning in de sociale integratie van alleenstaande minderjarigen; en
- Waarborgen van de institutionele bescherming van alleenstaande minderjarigen.³³⁴

4.1 Leerplicht en meerderjarigheid

Onderwijssysteem en leerplicht

Het Griekse onderwijssysteem is verdeeld in drie niveaus, namelijk primair, secundair en tertiair, met een aanvullend postsecundair niveau dat beroepsopleiding biedt. Onderwijs in Griekenland, inclusief kleuter-, basis- en lager secundair onderwijs, is verplicht voor alle kinderen van 4 tot 15 jaar oud. Deze leerplicht geldt ongeacht de verblijfsstatus (zie ook paragraaf 3.6).³³⁵ Het Griekse onderwijssysteem staat onder toezicht van het Griekse Ministerie van Nationaal Onderwijs en Religieuze Zaken (YPEPTH).³³⁶

Meerderjarigheid en handelingsbekwaamheid

Artikel 127 van het Griekse Burgerlijk Wetboek bepaalt de leeftijd van meerderjarigheid op 18 jaar. Op grond van artikel 137 mag de gehuwde minderjarige rechtshandelingen verrichten betrekking hebbend op zijn vermogen op levensonderhoud, bijvoorbeeld als het gaat om inkomsten uit verhuur van onroerend goed of inkomsten uit eigen vermogen.³³⁷

³³² Fenix, *A Child's Best Interests? Rights Violations in the Absence of Presumption of Minority*, oktober 2022, p. 18; vertrouwelijke bron d.d. 22 april 2024.

³³³ Government of Greece, *Comments submitted by Greece on GREVIO's final report on the implementation of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, 14 november 2023, p. 16.

³³⁴ Website Ministry of Migration and Asylum, *General Secretariat for Vulnerable Persons & Institutional Protection*, geraadpleegd op 15 april 2024, <https://migration.gov.gr/en/grammateies/geniki-grammateia-evaloton-politon-kai-thesmikis-prostasias/>.

³³⁵ Artikel 51, Wet 4636/2019; METAdrasi, *Integration of Unaccompanied Children in Greece*, 2022.

³³⁶ Website Grieks Ministerie van Buitenlandse Zaken, *About Greece*, geraadpleegd op 24 juni 2024.

³³⁷ 1 SDUVINDBurgerzaken, Griekenland, <https://portal.vindburgerzaken.nl/doc/266544/>, geraadpleegd op 24 juni 2024.

4.2 Opvang

4.2.1 Procedure - NERM

Alleenstaande minderjarigen die Griekenland binnenkomen worden op de eilanden geplaatst in een Closed Controlled Access Centre (CCAC) en op het vasteland in de Reception and Identification Centres (RIC). Alleenstaande minderjarigen verblijven hier tijdelijk totdat ze na afronding van alle noodzakelijke opvang- en identificatieprocedures worden overgeplaatst via een IOM noodopvang locatie (*emergency shelter*) voor minderjarigen naar geschikte opvangfaciliteiten voor AMV's. Tijdens hun verblijf in een CCAC of RIC worden ze opgevangen in een afgezonderd gedeelte, de zogenaamde *safe zones*. Deze safe zones worden gerund door ngo's of IOM en bekostigd door Europees en nationaal geld.³³⁸ Alleenstaande minderjarigen die op het vasteland worden geïdentificeerd en niet zijn geregistreerd bij de Reception and Identification Centre, kunnen door elke autoriteit of persoon worden geregistreerd in het *National Emergency Response Mechanism* (NERM).

NERM

Alle AMV's worden doorgestuurd via het *National Emergency Response Mechanism* (NERM) van het ministerie van Migratie en Asiel (*General Secretariat for Vulnerable Persons and Institutional Protection*) en worden in noodopvangfaciliteiten voor AMV's geplaatst. Sinds de invoering van het NERM door het *Special Secretariat for the Protection of Unaccompanied Minors* (SSPUAM) in april 2021 kunnen mensen een melding maken van alleenstaande minderjarigen in nood, om passende voorzieningen te krijgen. Eenieder kan 24/7 telefoonlijn van het NERM bellen voor het identificeren en lokaliseren van deze kinderen. De telefoonlijn is 24/7 te bereiken en ook beschikbaar via Whatsapp en Viber, in zes talen. De telefoonlijn biedt begeleiding aan kinderen, burgers en lokale autoriteiten over stappen en acties die moeten worden ondernomen vanaf het moment van identificatie van een alleenstaande minderjarige tot zijn/haar opname in noodopvang dan wel opvang voor de langere termijn. De telefoonlijn doet een melding en koppelt minderjarigen aan opvangplekken.³³⁹ Via het NERM zijn tussen april 2021 en 2022 3.000 minderjarigen geïdentificeerd en ondergebracht in opvangfaciliteiten.³⁴⁰

Volgens zowel de Griekse overheid als ngo's werkt dit mechanisme goed bij zowel meldingen van ngo's als van alleenstaande minderjarigen zelf.³⁴¹ Enkele ngo's hebben wel bedenkingen bij de duur van plaatsing in opvang, zie paragraaf 4.2.3.

Het is niet bekend of het NERM mechanisme tijdens de verslagperiode werd geactiveerd voor naar Griekenland terugkerende AMV's met een status. In principe kunnen alle autoriteiten minderjarigen die zij aantreffen rapporteren via het NERM.

Protective custody

³³⁸ Government of Greece, [Comments submitted by Greece](#) on GREVIO's final report on the implementation of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 14 november 2023, p. 16.

³³⁹ Government of Greece, [Comments submitted by Greece](#) on GREVIO's final report on the implementation of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 14 november 2023, p. 16; website General Secretariat for Vulnerable Persons & Institutional Protection, [National Emergency Response Mechanism](#), geraadpleegd op 25 juni 2024.

³⁴⁰ Website Ministry of Migration and Asylum, *General Secretariat for Vulnerable Persons & Institutional Protection*, geraadpleegd op 15 april 2024, <https://migration.gov.gr/en/grammateies/geniki-grammateia-evaloton-politon-kai-thsmikis-prostasias/>.

³⁴¹ AIDA, *Legal representation of unaccompanied children*, 8 juni 2023, geraadpleegd op 17 april 2024; Government of Greece, [Comments submitted by Greece](#) on GREVIO's final report on the implementation of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 14 november 2023, p. 19

AMV's werden niet meer structureel bij hun aankomst in Griekenland langdurig in *protective custody* gezet als opvang. Zij verblijven in zogenaamde *safe zones* in de asielopvangfaciliteiten, totdat er via het NERM een opvangplek voor hen is gevonden.³⁴² Wel worden minderjarigen volgens één bron in politiecellen geplaatst als zij worden aangetroffen bij politiecontroles op illegaal werk. Voordat er via het NERM iemand is gevonden die hen kan ophalen en naar geschikte opvang kan begeleiden, kan het voorkomen dat aangetroffen AMV's uren tot dagen in de cel doorbrengen. Indien zij bijvoorbeeld op de eilanden of een moeilijk bereikbare plek werken in de informele sector, en na een controle door de politie worden aangehouden, kan het langer duren totdat er een begeleider gevonden is die hen naar geschikte opvang brengt. Volgens diezelfde bron zijn er in 2023 minimaal 129 AMV's uit politiecellen opgehaald. Als de politie er tijd voor had, kon zij ook zelf AMV's naar de opvang brengen, maar dit gebeurde volgens politievoorschrift met handboeien, hetgeen volgens de bron zeer onprettig was voor de minderjarigen.³⁴³

4.2.2 Soorten opvang

Opvangcentra voor minderjarigen zijn opgedeeld in faciliteiten voor kinderen van 0 tot 12 jaar, of voor meisjes van alle leeftijden, of voor jongens en meisjes afzonderlijk van 12 tot 18 jaar. Zeer jonge leeftijden verblijven daar alleen als dit de kinderen van minderjarige moeders zijn samen met hun moeders. De zogenaamde *semi-independent* appartementen (SIL, begeleid wonen) zijn voor minderjarigen vanaf 16 jaar en ouder (meisjes gescheiden van jongens). Alle opvangfaciliteiten worden gefinancierd met Europese en Griekse middelen en worden geëxploiteerd door ngo's voor kinderbescherming (met uitzondering van 2 van de 64 centra en de 63 SIL-appartementen). Wettelijk bepaalde dienstlevering omvat huisvesting, voeding, onderwijsondersteuning, psychosociale ondersteuning, rechtsbijstand, eerstelijns-gezondheidszorg, vertaling en vrijetijdsactiviteiten.³⁴⁴

Bovengenoemde opvang is bedoeld voor minderjarigen. Zie voor opvang na het bereiken van de meerderjarigheid paragraaf 4.5.

Volgens een bron is financiering een groot probleem bij zowel RICs als shelters. De overheid verstrekt financiering op basis van het aantal minderjarigen en het aantal dagen aanwezig in de opvang.³⁴⁵ Deze financiering wordt echter achteraf verstrekt, soms met maanden vertraging. In dat geval moeten de opvangfaciliteiten zelf de huur, vaste lasten, voedsel en personeel voorfinancieren. Dit zorgt voor grote operationele problemen, zoals fiscale boetes voor te late afdracht van sociale lasten voor werknemers, uitstroom van werknemers naar op tijd betalende werkgevers, en volgens een bron in één geval zelfs sluiting van een opvang.³⁴⁶

4.2.3 Opvangcapaciteit

De opvangcapaciteit voor AMV's ligt in Griekenland nét boven de instroom. In 2023 kwamen volgens UNICEF 2.865 AMV's aan in Griekenland, waarvan 2.295 jongens en 570 meisjes.³⁴⁷ Volgens cijfers van het Ministerie van Migratie en Asiel waren er in maart 2024 2.123 AMV's bekend bij de Griekse autoriteiten (dit zijn minderjarige asielzoekers, statushouders én Oekraïense kinderen). Voor deze groep waren er

³⁴² Vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

³⁴³ Vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024; vertrouwelijke bron d.d. 10 juli 2024.

³⁴⁴ GREVIO, [Comments submitted by Greece](#) on GREVIO's final report on the implementation of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, November 2023.

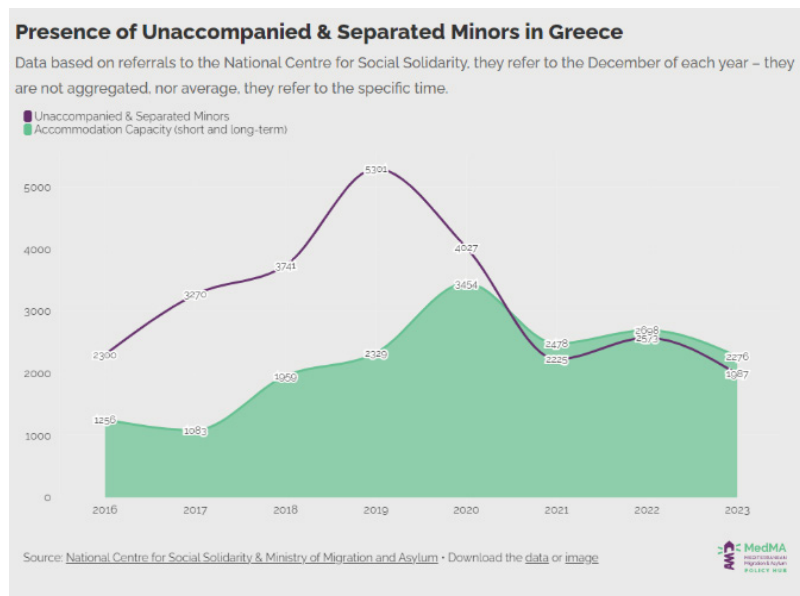
³⁴⁵ Vertrouwelijke bron d.d. 23 april 2024; vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024.

³⁴⁶ Vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024; vertrouwelijke bron d.d. 22 juli 2024.

³⁴⁷ UNICEF, Refugee and Migrant Response on the Mediterranean and Western Balkan Routes, [Humanitarian Situation Report nr 50](#), 28 februari 2024.

2.048 plekken beschikbaar in opvangfaciliteiten en 155 plekken in noodopvang.³⁴⁸ Ook ngo's geven aan dat er krap voldoende opvangplekken zijn.³⁴⁹ Opvangfaciliteiten zijn ook open voor AMV's uit Oekraïne.³⁵⁰

De ngo MedMA brengt de opvangcapaciteit als volgt in beeld:³⁵¹

Kanttekeningen op capaciteit

Naast de tevredenheid over de opvangcapaciteit is er ook kritiek vanuit ngo's. Zo uit een bron zorgen dat het systeem niet heel veel meer instroom aan kan.³⁵² Ook wijzen ngo's op de langzame doorstroom van AMV's vanuit *safe zones* in de asielopvang naar geschikte plekken.³⁵³ De gemiddelde doorstroomtijd zou in 2023 bij 14 dagen liggen, en kon bij overplaatsing vanuit de eilanden zelfs twee maanden bereiken.³⁵⁴ Volgens AIDA blijkt hieruit dat er weliswaar voldoende plekken beschikbaar zijn, maar dat deze nog onvoldoende benut worden. Het grootste gedeelte van AMV's verbleef in shelters. AIDA geeft in haar jaarrapport een overzicht van beschikbare shelters per ngo.³⁵⁵ Met de invoering van de nieuwe wet werden ook nieuwe eisen gesteld aan opvangfaciliteiten. Zo werd het "operationele kader van de accommodatiefaciliteiten voor niet-begeleide minderjarigen" vastgesteld. Daarnaast werden bij ministerieel besluit de standaard operationele procedures en licentieverlening vastgelegd. Ook werd er een Gedragscode voor eerstelijns personeel dat met kinderen werkt, vastgesteld.³⁵⁶

Vanaf 31 juli 2024 is het maximaal aantal toegestane AMV's in opvangfaciliteiten door het ministerie van Migratie en Asiel verlaagd van veertig naar dertig AMV's.³⁵⁷ De dagvergoeding per AMV die de opvang ontvangt is in 2024 ten opzichte van het

³⁴⁸ Ministry of Migration & Asylum, [Situation Update](#): UAM in Greece, 1 maart 2024. De cijfers noemen een verhouding van 86% jongens en 14% meisjes. 7% waren onder de 14 jaar oud.

³⁴⁹ Vertrouwelijke bron d.d. 23 april 2024; vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024.

³⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

³⁵¹ MedMA, [Unaccompanied and Separated Minors](#), geraadpleegd op 25 juni 2024.

³⁵² Vertrouwelijke bron d.d. 23 april 2024.

³⁵³ Vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024; AIDA, [Country Report, Greece](#), update 2023, p. 223 en p. 46.

³⁵⁴ AIDA, [Country Report, Greece](#), update 2023, p. 223 en p. 46.

³⁵⁵ AIDA, [Country Report, Greece](#), update 2023, p. 223.

³⁵⁶ Special Secretariat for the Protection of Unaccompanied Minors, [Annual Report 2022](#)

³⁵⁷ Amendment 137051 d.d. 2 mei 2024 (art. 4) amendeert Joint Ministerial Decision "Standard Operating Rules Framework and Licensing of Accommodation Centres minors" 187634 d.d. 31. maart 2023 (art. 14(1))

jaar daarvoor eveneens verlaagd.³⁵⁸ Ngo's vrezen daardoor financiële problemen, aangezien opvanghuizen met deze lagere vergoeding dezelfde vaste lasten zullen moeten bestrijden, zoals huur en personeelskosten.³⁵⁹ Het is nog niet bekend wat deze maatregel voor de totale opvangcapaciteit voor AMV's zal betekenen.

De ngo AIDA verstrekt een overzicht van opvangorganisaties en bijbehorende capaciteit voor wat betreft langdurige opvang:³⁶⁰

Shelters as of December 2022			
Implementing Actor	No. of facilities	Total Capacity	Type of Accommodation
HOME PROJECT	8	130	Long-term
TEEN SPIRIT	2	50	Long-term
APOSTOLI	1	20	Long-term
ARSIS	8	222	Long-term
EES	5	154	Long-term
ILIAKTIDA	6	148	Long-term
INEDIVIM	1	25	Long-term
METADRASI	2	40	Long-term
PHAROS	3	94	Long-term
SMAN	2	33	Long-term
SMILE OF THE CHILD	1	10	Long-term
ORION	1	24	Long-term
MEDIN	3	76	Long-term
ICSD	3	120	Long-term
ZEUXIS	2	53	Long-term
IOM	5	132	Long-term
EUROPEAN EXPRESSION	2	81	Long-term
n/a	2	80	Long-term
SOCIAL EKAB	6	208	Long-term
KEAN	2	72	Long-term
SYNYPARXIS	5	194	Long-term

Source: Information provided by SSPUM on 16 February 2023.

4.2.4 Monitoring kwaliteit opvang

De opvang van AMV's valt sinds juni 2023 onder de verantwoordelijkheid van de GSVPIP, die valt onder de Minister van Migratie en Asiel. Wet 4960/2022 van juli 2022 behelst een raamwerk van vereisten waar opvangfaciliteiten voor minderjarigen aan moeten voldoen op straffe van intrekking van hun licentie. Het GSVPIP monitort naleving van de regels door regelmatige inspecties, en beheert het register van opvangfaciliteiten.³⁶¹ De kwaliteit van de opvangfaciliteiten wordt als goed naar lokale maatstaven ervaren.³⁶²

³⁵⁸ Vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024; vertrouwelijke bron d.d. 8 juli 2024.

³⁵⁹ Vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024.

³⁶⁰ AIDA [Country Report Greece 2023](#), p. 198.

³⁶¹ "General Secretariat for Vulnerable Persons and Institutional Protection (GSVP)", zie artikel 6(1) van [Presidentieel Besluit 77/2023](#) nr. 130 d.d. 27 juni 2023; Website General Secretariat for Vulnerable Persons & Institutional Protection, [National Emergency Response Mechanism](#), geraadpleegd op 25 juni 2024.

³⁶² Theano Kallinikaki, [The Lives of Unaccompanied Refugee Minors during their Transit Stay in Greece](#), International Journal of Social Quality, June 2023; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

4.3 Pleegzorg

Sinds 2018 heeft de Griekse overheid wetten en regelgeving aangenomen om pleegzorg te de-institutionaliseren, dat wil zeggen kinderen in pleeggezinnen te plaatsen in plaats van in zorginstellingen.³⁶³

Het Griekse Burgerlijk Wetboek noemt twee vormen van pleegzorg: contractuele pleegzorg waarbij de ouders het kind op basis van een contract toevertrouwen aan de feitelijke zorg van pleegouders, en gerechtelijke pleegzorg, waarbij een rechter of openbaar aanklager de feitelijke zorg en/of het ouderlijk gezag overdraagt aan de pleegouders.³⁶⁴

METAdrasi biedt een pleegzorg programma aan. Geïnteresseerde pleegouders kunnen zich opgeven via METAdrasi.³⁶⁵ Plaatsing van AMV's in een pleeggezin is echter nog steeds veel minder veelvoorkomend in Griekenland dan plaatsing in opvangfaciliteiten. Sinds 2016 zijn slechts circa 111 AMV's in pleegzorggezinnen geplaatst via de ngo METAdrasi.³⁶⁶ Traditioneel komt pleegzorg in Griekenland vooral voor in de familiale context, dat wil zeggen dat kinderen door familieleden worden opgevangen.³⁶⁷ Plaatsing van alleenstaande minderjarige statushouders in pleeggezinnen verloopt dan ook moeilijk, ondanks inspanningen vanuit METAdrasi en de diaspora.³⁶⁸

Het ministerie van Sociale Cohesie en Familiezaken beheert een platform dat potentiële pleegouders en pleegkinderen aan elkaar koppelt. Deze procedure duurt circa een jaar, en is in de praktijk alleen beschikbaar voor kinderen jonger dan 12 jaar. Oudere kinderen zouden volgens een bron niet worden vermeld op het platform, en zij zouden via hun eigen kanalen pleegouders moeten vinden.³⁶⁹

4.4 Voogdijschap

Vóór de wijziging van de wet 4756/2020 was het DG Sociale Solidariteit van het Ministerie van Arbeid en Sociale Zaken verantwoordelijk voor het verder initiëren en monitoren van de procedure voor het benoemen van een voogd voor het kind. Sinds de inwerkingtreding van wet 4756/2020 is de verantwoordelijke autoriteit voor de procedure voor de voogdij over alleenstaande minderjarigen overgedragen aan het GSVPIP.³⁷⁰

Oude situatie – voor januari 2024

Volgens wetgeving ligt de wettelijke voogdij van alleenstaande minderjarigen automatisch bij de Officier van Justitie in de regio waar de AMV wordt aangetroffen.

³⁶³ Farmakopoulou, I., Baltsioti, V., *The Contemporary Foster Care Legislative Framework in Greece: A Review of its Assets and Weaknesses*, Technium, Vol. 55/2024, maart 2024,

³⁶⁴ Zie [website](#) METAdrasi, *Foster care for unaccompanied children*, geraadpleegd op 25 juni 2024; [website](#) gemeente Athene, *Foster care programme for unaccompanied minors*, geraadpleegd op 25 juni 2024; Farmakopoulou, I., Baltsioti, V., *The Contemporary Foster Care Legislative Framework in Greece: A Review of its Assets and Weaknesses*, Technium, Vol. 55/2024, maart 2024,

³⁶⁵ UNHCR Greece, [Foster Care](#), geraadpleegd op 25 juni 2024.

³⁶⁶ [website](#) gemeente Athene, *Foster care programme for unaccompanied minors*, geraadpleegd op 25 juni 2024; METAdrasi, [Integration of Unaccompanied Children in Greece](#), 2022.

³⁶⁷ Farmakopoulou, I., Baltsioti, V., *The Contemporary Foster Care Legislative Framework in Greece: A Review of its Assets and Weaknesses*, Technium, Vol. 55/2024, maart 2024,

³⁶⁸ vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

³⁶⁹ Vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024.

³⁷⁰ AIDA, *Legal representation of unaccompanied children*, 8 juni 2023, geraadpleegd op 17 april 2024.

De Officier van Justitie kan een persoon of organisatie voordragen bij de rechtbank als daadwerkelijk voogd die de AMV daadwerkelijk bijstaat als de juridische vertegenwoordiger. Gezien het gebrek aan beschikbare gekwalificeerde voogden kwamen de Officieren van Justitie er tot juli 2022 echter niet aan toe om de voogdij over te laten dragen door de rechtbank aan professionele voogden, en hadden minderjarigen dus in de meeste gevallen alleen de Officier van Justitie van de betreffende regio – en soms een werknemer van de opvangfaciliteit waar zij verbleven – als voogd. Vóór de invoering van het nieuwe stelsel in 2024 hadden veel alleenstaande minderjarigen dan ook enkel een voogd 'op papier'.³⁷¹ Kinderen moesten de administratieve procedures doorlopen zonder hulp van een voogd.³⁷² Volgens een rapport van de ngo Fenix uit januari 2024 slaagden de Griekse Officieren van Justitie er tussen 2020 en 2023 helemaal niet in om aan alleenstaande minderjarigen een voogd toe te laten wijzen.³⁷³

Nieuwe situatie – na januari 2024

Reeds in januari 2022 werd de Nationale Strategie voor de Bescherming van AMV's gepubliceerd, de bijbehorende lagere wetgeving en aanwijzing van uitvoerende organisaties is sinds 2024 van kracht.³⁷⁴ In de Strategie van 2022 werd een hervorming van het voogdijstelsel voor alleenreizende minderjarigen noodzakelijk geacht. De eerdere concept-voogdijwet uit 2018 (4554/2018) werd in 2022 vervangen door de nieuwe voogdijwet aangaande het "Nationaal voogdijstelsel en huisvestingskader voor niet-begeleide minderjarigen en andere voorzieningen met betrekking tot het Ministerie van Migratie en Asiel" (4960/2022). Deze nieuwe voogdijwet is goedgekeurd in het Griekse parlement en op 22 juli 2022 van kracht geworden.³⁷⁵

De nieuwe wet verplicht elke autoriteit om bij het aantreffen van een ongeregistreerde AMV op Grieks grondgebied de Officier van Justitie van de desbetreffende regio te informeren, en het GSVPIP via het NERM (zie paragraaf 4.2.1).³⁷⁶ De Officier van Justitie kan een familielid of vriend van de minderjarige toewijzen als verantwoordelijke voor de dagelijkse zorg.³⁷⁷ In geval van afwezigheid van familieleden of vrienden, zoals het geval is bij AMV's, delegeert de Officier van Justitie onder de nieuwe wet de bevoegdheid om een voogd voor te dragen aan bepaalde organisaties. Sinds 1 januari 2024 zijn dit de ngo's METAdrasi en Praxis, zij zijn bevoegd om voogden voor te dragen. Deze voogden zijn geregistreerd bij de Officier van Justitie als gekwalificeerde voogden, en aangesloten bij voornoemde organisaties als voltijds professionele voogden.³⁷⁸ Alle voogden moeten voldoen aan wettelijke vereisten, zoals bijvoorbeeld professionele ervaring in de jeugdzorg en onbesproken gedrag.³⁷⁹ De Officier van Justitie moet wel nog steeds bij de rechtbank verzoeken om de voogdij over te dragen aan de aangedragen voogd. METAdrasi en Praxis hebben 170 daadwerkelijk uitvoerende professionele voogden in dienst.³⁸⁰ Dit aantal zal mogelijk nog groeien. Dit nieuwe systeem loopt naar tevredenheid.³⁸¹ Tussen 1 januari 2024 zijn er van de circa 2.400 lopende aanvragen circa 1.800 AMV's aan een voogd toebedeeld.³⁸² De doorlooptijd van de toewijzing van een voogd kan afhankelijk van de capaciteit bij de Officieren van

³⁷¹ Fenix, *Age Assessment Procedures on Lesbos: A Dead Letter*, januari 2024, p. 9; AIDA, *Legal representation of unaccompanied children*, 8 juni 2023, geraadpleegd op 17 april 2024.

³⁷² Greek Council of Refugees, *No paper no life*, May 2023.

³⁷³ Fenix, *Age Assessment Procedures on Lesbos: A Dead Letter*, januari 2024, p. 9.

³⁷⁴ Zie [national strategy for the protection of unaccompanied minors \(europa.eu\)](#) (Grieks).

³⁷⁵ Wet 4960/2022, zie [Νόμος 4960/2022 - ΦΕΚ Α 145/22.07.2022 \(kodiko.gr\)](#) (Grieks); zie ook AIDA, [Country Report Greece](#) 2022.

³⁷⁶ AIDA, [Legal representation of unaccompanied children](#), update van 24 juni 2024, geraadpleegd op 2 juli 2024; Artikel 64(1) van de Griekse Asielwet als geamendeerd door artikel 4 L.4960/2022.

³⁷⁷ AIDA, *Legal representation of unaccompanied children*, 8 juni 2023, geraadpleegd op 17 april 2024.

³⁷⁸ Zie artikel 17 lid 4 Wet 4960/2022.

³⁷⁹ Zie [Joint Ministerial Decision](#) D11/oc.28303/1153/2019 - Official Gazette 2558/B/27-6-2019,

³⁸⁰ Vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024.

³⁸¹ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

³⁸² Vertrouwelijke bron d.d. 21 juni 2024.

Justitie verschillen van 4 tot 5 dagen op de eilanden tot een maand in de stedelijke gebieden.³⁸³

De financiering vanuit het lopende AMIF (2021 tot 2027) voor dit project is gecommiteerd voor 2024 en naar verwachting ook voor 2025. Of na 2025 financiering beschikbaar is, is op dit moment nog niet bekend.³⁸⁴

4.5 Overgang naar meerderjarigheid: Jongvolwassenen

Na het bereiken van de meerderjarigheid hebben jongvolwassen statushouders op papier geen sterkere rechten dan andere statushouders. De toegewezen voogdij eindigt, en zij moeten de opvang voor AMV's verlaten – tenzij zij ziek zijn of naar school gaan, dan mogen zij zes maanden langer blijven. Voormalig alleenstaande minderjarige statushouders in Griekenland ontvangen geen steun, of het nu gaat om huisvesting of financiële hulp, vanaf de dag dat ze op 18-jarige leeftijd volwassen worden. Hoewel er steeds meer aandacht ontstaat voor de kwetsbaarheid van jongvolwassen AMV's, zijn de problemen die zij ondervinden nog steeds fors. Volgens een bron was er in de verslagperiode een verbetering voor de situatie van minderjarigen, maar waren de problemen rondom de overgang naar volwassenheid even groot.³⁸⁵ Sommige shelters blijven bewoners na hun 18^e verjaardag accommoderen, bijvoorbeeld als het om alleenstaande moeders gaat, maar krijgen hiervoor geen financiering en overtreden daarmee bovendien regelgeving.³⁸⁶

Het toegestane verblijf van alleenstaande minderjarigen in de begeleid wonen projecten (*Semi-Autonomous Living apartments*) na het bereiken van de meerderjarigheid werd overigens wel verlengd tot het einde van het schooljaar.³⁸⁷

Sterker verblijfsrecht na afronding drie jaar Grieks onderwijs

In de verslagperiode is een wetswijziging aangenomen die sterkere verblijfsrechten toekent voor een succesvolle afronding van drie jaar onderwijs in Griekenland. Op 1 januari 2024 is de nieuwe gewijzigde migratiewet (L. 5028/2023) ingegaan. Voormalige alleenstaande minderjarigen die de eerste drie klassen van secundair onderwijs op een Griekse school hebben afgerond en niet ouder zijn dan 23 jaar, maken sinds 1 januari 2024 aanspraak op een verblijfsvergunning met een geldigheid van tien jaar. Voorheen moesten ze zes jaar onderwijs hebben gevolgd.³⁸⁸

Bronnen waren sceptisch over het aantal minderjarigen dat aanspraak kon maken op deze verblijfsvergunning. Voormalige alleenstaande minderjarigen voldoen lastig aan de voorwaarde om de eerste drie klassen van secundair onderwijs te voldoen. Zo zouden alleenstaande minderjarigen vaak de afweging moeten maken tussen werk en school. Vanwege een gebrek aan voldoende plek op scholen, lukt het veel (voormalige) alleenstaande minderjarigen niet om zich in te schrijven. Zelfs indien ze slagen zich in te schrijven op de scholen, ervaren ze moeilijkheden bij het leren van de Griekse taal. Wel zou deze nieuwe regelgeving schoolgaande kinderen

³⁸³ Vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024; vertrouwelijke bron d.d. 22 juli 2024.

³⁸⁴ AIDA, [Legal representation of unaccompanied children](#), update van 24 juni 2024, geraadpleegd op 2 juli 2024.

³⁸⁵ vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

³⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

³⁸⁷ European Commission - European Website on Integration, [Governance of migrant integration in Greece](#), januari 2024; METAdrasi, *Activity 18+: Supporting the future of former unaccompanied children*, 13 maart 2024; Picum, *Greece: what the new Migration Code means for undocumented people*, 18 juli 2023; US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 19.

³⁸⁸ European Commission - European Website on Integration, [Governance of migrant integration in Greece](#), januari 2024; METAdrasi, *Activity 18+: Supporting the future of former unaccompanied children*, 13 maart 2024; Picum, *Greece: what the new Migration Code means for undocumented people*, 18 juli 2023; US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 19.

motiveren.³⁸⁹ Om in aanmerking te komen voor de verblijfsvergunning, moet de aanvrager ook een zorgverzekering hebben en mag hij of zij niet langer dan twee opeenvolgende jaren buiten Griekenland woonachtig zijn geweest.³⁹⁰

4.5.1 *Opvang voor jongvolwassenen – ngo’s*

Er zijn kleinschalige initiatieven van ngo’s gericht op jongvolwassen statushouders. Dit zijn echter meestal kortlopende projecten, gezien de afhankelijkheid en onzekerheid van financiering.

METAdrasi heeft sinds 2018 een project genaamd *18+ activity*, gericht op de ondersteuning van AMV’s die meerderjarig worden. Het project biedt deze alleenstaande jongvolwassen statushouders voornamelijk onderdak, maar ook bijvoorbeeld juridische en psychosociale ondersteuning. Daarnaast besteedt het aandacht aan de integratie van deze jongvolwassenen in de arbeidsmarkt en aan de ontwikkeling van hun kwaliteiten. In maart 2024 had METAdrasi aan meer dan 80 voormalige alleenstaande minderjarigen een veilig onderkomen en bescherming geboden in Athene en Kalamata, en in totaal 163 deelnemers hulp geboden. De ngo is echter afhankelijk van donoren, waaronder sinds 2023 ook UNHCR.³⁹¹

Ook de ngo *The Home Project* heeft twee kleinschalige opvanghuizen voor begeleid wonen van jongvolwassenen, waarbij ze proberen hen naar werk te begeleiden en op die manier de opvang te financieren. De toekomstige financiering van deze huizen is echter ongewis.³⁹²

4.5.2 *Opvang voor jongvolwassenen – HELIOS Junior*

Vanuit de wens om ook jongvolwassenen te begeleiden bij een succesvolle integratie is het project HELIOS Junior al een aantal jaar geleden ontworpen, en er wordt reikhalzend naar uitgekeken door ngo’s.³⁹³ Dit project moet met financiering van het ESF+ fonds door IOM worden uitgevoerd, en dezelfde ondersteuning op het vlak van huisvesting en integratie bieden als HELIOS, maar dan toegespitst op jongvolwassenen tussen de 18 en 21 jaar oud. Het verschil met HELIOS is dat IOM het huurcontract zal afsluiten met de verhuurder, in plaats van de jongevolwassen statushouders zelf. Daarnaast zullen er als voorwaarde voor huisvesting gesteld worden de deelname aan Griekse lessen en een persoonlijk integratieplan. Maatschappelijk werkers zullen persoonlijk met de jongvolwassenen samenwerken, en er wordt een uitkering toegekend om in de levenskosten te voorzien. Dit programma biedt maximaal 18 maanden ondersteuning met een totale looptijd van het project van 31 maanden.³⁹⁴ Op het moment van publicatie van dit rapport was financiering van Helios Junior echter alleen informeel bevestigd.³⁹⁵

Het is op moment van publicatie van dit rapport niet bekend of er onder HELIOS Junior een bijzondere voorziening is voor alleenstaande moeders, bijvoorbeeld voor kinderopvang tijdens opleiding of werk.

³⁸⁹ Picum, *Greece: what the new Migration Code means for undocumented people*, 18 juli 2023; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024.

³⁹⁰ Picum, *Greece: what the new Migration Code means for undocumented people*, 18 juli 2023; vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

³⁹¹ METAdrasi, *Integration of Unaccompanied Children in Greece*, 2022; METAdrasi, *Activity 18+: Supporting the future of former unaccompanied children*, 13 maart 2024.

³⁹² vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

³⁹³ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

³⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024; IOM aanbestedingsprocedure [Call for Interest](#), 10 mei 2024.

³⁹⁵ Vertrouwelijke bron d.d. 4 juli 2024; vertrouwelijke bron d.d. 22 juli 2024.

5 Terugkerende statushouders

5.1 Algemene situatie na terugkeer

Over de situatie van statushouders die terugkeren na Griekenland na verblijf in een andere EU-lidstaat (hierna: terugkerende statushouders) zijn geen kwantitatieve gegevens beschikbaar. Volgens bronnen zien terugkerende statushouders zich vaak voor meer problemen gesteld dan statushouders die in Griekenland zijn gebleven.³⁹⁶ Terugkerende statushouders zijn vaak niet in het bezit van een (geldige) ADET, AMKA of AFM en hebben ook geen bankrekening, adresregistratie en onderdak of betaald werk. Zonder geldige identificatiedocumenten hebben statushouders geen toegang tot hun sociale uitkeringen, werk, gezondheidszorg en huisvesting.³⁹⁷ Terugkerende statushouders krijgen dan ook te maken met de hiervoor beschreven bureaucratische uitdagingen en daaruit voortvloeiende problemen bij het vinden van onderdak en inkomen.³⁹⁸

Naast de algemene uitdagingen voor statushouders in Griekenland zien terugkerende statushouders zich gesteld voor bijkomende administratieve en praktische uitdagingen. Met een verlopen ADET moeten zij een verlenging aanvragen, en gedurende de wachttijd kunnen zij op dit moment geen bewijs van rechtmatig verblijf krijgen en daarmee geen werk, toegang tot medische zorg of sociale steun.³⁹⁹ Op het moment van schrijven van dit rapport werkt de Griekse overheid aan de afgifte van een uniform bewijs van rechtmatig verblijf, zie paragraaf [2.1.2.3](#).

Het vinden van onderdak via HELIOS is problematischer voor terugkerende statushouders dan voor statushouders die vanuit de asielopvang instromen in HELIOS. Aanmelding bij het HELIOS-programma moet immers binnen twaalf maanden na verlening van het eerste verblijfsrecht geschieden, vanuit de asielopvanglocatie. Daardoor voldoen de meeste terugkerende statushouders niet meer aan de toelatingseisen van HELIOS.⁴⁰⁰

Verschillende terugkerende statushouders die werden bijgestaan door de ngo RSA werden geconfronteerd met dakloosheid en armoede. Indien terugkerende statushouders wel genoeg financiële middelen hadden om de huur voor enkele maanden te bekostigen, resulteerden de wachttijden op de juiste verblijfsdocumenten, administratieve procedures (zie hoofdstuk [2](#)) en de moeilijkheid om aan werk of een uitkering te komen later alsnog in dakloosheid of in informele huisvesting. Terugkerende statushouders slaagden er vaak niet in een legale woonruimte te vinden, en eindigden daarom vaak in een woning met vele anderen of huurden op een andere manier illegaal een woning, zonder adresregistratie (zie paragraaf [3.3.6](#)).⁴⁰¹

Ten aanzien van sociale uitkeringen waarvoor verblijfsverleden in Griekenland nodig is (paragraaf [3.2](#)) moeten terugkerende statushouders opnieuw beginnen aan de

³⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

³⁹⁷ AIDA, [Country Report Greece 2023](#), p. 272.

³⁹⁸ European Migration Network (EMN), [Secondary movements of beneficiaries of international protection](#), september 2022; AIDA, [Country Report Greece 2023](#), p. 272.

³⁹⁹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 4-5; Amnesty International, *Amnesty International Report 2022/23; The State of the World's Human Rights; Greece 2022*, 27 maart 2023; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁴⁰⁰ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 21-2; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁴⁰¹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 24.

opbouw van een verblijfsverleden. Ten aanzien van de aanvraag van Guaranteed Minimum Income GMI geldt deze eis niet (zie paragraaf [3.2.1](#)).

Evenals voor statushouders die in Griekenland blijven, zijn er voor terugkerende statushouders nauwelijks vormen van (tijdelijke) daklozenhulp beschikbaar (zie paragraaf [3.3.5](#)).

Om toegang te verkrijgen tot de (niet-spoedeisende) gezondheidszorg moesten statushouders in het bezit zijn van het sociale zekerheidsnummer AMKA. Dit nummer wordt op dit moment gedeactiveerd als de ADET is verlopen (zie paragraaf [2.3.1](#)).⁴⁰² Statushouders zonder deze documenten kunnen wel gebruik maken van eerste hulp bij noodgevallen (zie paragraaf [3.7](#)).⁴⁰³

5.2 Ontvangst op Athene-airport

Bij terugkeer van statushouders op de luchthaven van Athene was er voor zover bekend bij bronnen geen speciale ondersteuning voor wat betreft huisvesting of realisatie van hun aanspraken. Er zijn geen specifieke procedures ingericht voor terugkerende statushouders. Terugkerende statushouders krijgen bij aankomst op het vliegveld van Athene volgens ngo's van de politie een informatieblad in het Grieks (σημειώμα) dat zij de Griekse asiendienst moeten benaderen als zij geen verblijfsdocumenten hebben.⁴⁰⁴ Het was voor terugkerende statushouders vaak niet duidelijk bij welk kantoor van de Asiendienst ze zich moesten melden indien ze nieuwe documenten wilden aanvragen, wat zorgde voor meer vertragingen in het verkrijgen van de benodigde documenten.⁴⁰⁵ Ook kunnen terugkerende statushouders een gemeentelijk Migrant Integration Center (Κέντρα Ένταξης Μεταναστών, KEM) benaderen. In Athene verleenden deze centra alleen diensten aan mensen die het Grieks, Engels, Farsi of Urdu machtig zijn.⁴⁰⁶ Bovendien moesten statushouders die zonder reisdocumenten terugkeerden naar Griekenland, eerst documenten verkrijgen om hun handtekening te laten verifiëren bij interactie met de autoriteiten.⁴⁰⁷

5.3 Bestuurlijke procedures op afstand

Het is praktisch gezien niet mogelijk om een ADET, AMKA of AFM vanuit het buitenland aan te vragen zodat deze beschikbaar is bij aankomst. Statushouders hadden bij de aanvraag van documenten ondersteuning nodig, vaak geboden door een advocaat of maatschappelijke werker. De aanvragen waren gecompliceerd en onvoldoende beheersing van de Griekse taal en ongeletterdheid konden in de praktijk voor problemen zorgen.⁴⁰⁸ Statistieken over doorlooptijden voor onderstaande aanvragen zijn niet bekend. Aanvragen kunnen weken tot maanden duren. Onderstaand wordt de (on)mogelijkheid om aanvragen op afstand in te dienen toegelicht. Zie voor een uitgebreide beschrijving van de procedures hoofdstuk 3.

Aanvragen om verlenging van de ADET dienen minimaal dertig dagen voor het verlopen van de huidige ADET in te worden gediend. De wachttijd in verlengingsprocedures loopt op tot enkele maanden, zie paragraaf [2.1.2](#). Een aanvraag om verlenging van een ADET wordt ingediend per e-mail. In het aanvraagformulier wordt gevraagd om een Grieks adres. Het ADET-besluit wordt

⁴⁰² Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 17; UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023, p. 13.

⁴⁰³ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁴⁰⁴ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, p. 4; AIDA, *Country Report Greece 2023*, p. 272; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁴⁰⁵ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 10-11; vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁴⁰⁶ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023, p. 5.

⁴⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁴⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

digitaal uitgereikt. Na het ontvangen van een ADET-besluit krijgt de statushouder op de website van het Ministerie van Migratie en Asiel een datum en tijdstip toebedeeld waarop hij of zij zich fysiek moet melden bij het bevoegde politiebureau om daar zijn vingerafdrukken en pasfoto af te laten nemen. Indien deze afspraak wordt gemist, kan het wederom maanden duren om een nieuwe afspraak in te plannen (zie paragraaf [2.1](#)). Statushouders kunnen deze vingerafdrukken en pasfoto niet af laten nemen in het buitenland. Daardoor is het niet mogelijk om vanuit een andere lidstaat te zorgen dat de verlengde ADET beschikbaar is op het moment van terugkeer.⁴⁰⁹

Volgens een nieuwe regeling wordt een AMKA bij het verlopen van een ADET gedeactiveerd, omdat aangenomen wordt dat diegene Griekenland verlaten heeft en derhalve niet meer onder het Griekse sociale zekerheidsstelsel valt (zie paragraaf [2.3.1](#)). Om een AMKA aan te vragen of om deze te reactiveren moet de statushouder in persoon verschijnen voor een *Citizen Service Center* (KEP), of volgens de wet via een gemachtigde. De gemachtigde moet bij een bezoek aan een KEP ook in het bezit zijn van het identiteitsdocument van de statushouder.⁴¹⁰ Sinds 1 april 2024 moet de statushouder in het bezit zijn van zowel een reisdocument als een ADET, een geregistreerd adres en een arbeidscontract of werkgeversverklaring om de AMKA te (re)activeren.⁴¹¹

Een AFM (zie paragraaf [2.2](#)) wordt hangende de verlengingsaanvraag van een ADET "bevroren" en bij verlenging van de ADET weer geactiveerd. Zonder geldige ADET heeft de statushouder dus ook geen geldige AFM. De toegang tot Taxisnet kan online worden aangevraagd waarbij een Griekse bankrekening, een ADET en een geldig identificatiebewijs (geen ADET) vereist zijn.

5.4 Terugkerende kwetsbare statushouders

Kwetsbare statushouders hebben bij terugkeer naar Griekenland geen andere aanspraken dan kwetsbare statushouders die in Griekenland verblijven.⁴¹² Voor informatie over de positie van kwetsbare statushouders, zie paragraaf [3.8](#).

⁴⁰⁹ RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024, pp. 13-4; vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 4 juni 2024.

⁴¹⁰ AMKA, [Frequently Asked Questions](#), geraadpleegd op 26 juni 2024.

⁴¹¹ Refugee.info, *Health insurance*, 13 mei 2024, geraadpleegd op 19 juni 2024.

⁴¹² vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

6 Toekomstige wetswijzigingen

In de verslagperiode is weinig veranderd ten aanzien van wetgeving die betrekking heeft op statushouders. De laatste Asielwet uit 2022 en de nationale integratiestrategie uit 2021 waren nog steeds van kracht. In december 2023 werd wet 5078 aangenomen, waardoor statushouders onder bepaalde omstandigheden aanspraak konden maken op andere soorten verblijfsvergunningen.⁴¹³ Daarnaast is vanaf 1 april 2024 door de nieuwe AMKA-verordening uit december 2023 de afgifte van een AMKA geconditioneerd aan het bezit van "een geldige verblijfstitel in het land met toegang tot de arbeidsmarkt", zie paragraaf 2.3.1.

Begin 2024 is door de Griekse regering een interdepartementale taskforce integratie opgericht met als doel om nieuwe wetgeving op het gebied van integratie onderling af te stemmen tussen de verschillende ministeries en tot een gezamenlijke brede aanpak te komen. De taskforce is al enkele malen bijeen gekomen.⁴¹⁴ De resultaten van deze intensievere interdepartementale afstemming zullen naar verwachting op termijn zichtbaar worden.⁴¹⁵

Bronnen benoemden enkele toekomstige wetswijzigingen – het kon echter niet worden geverifieerd wat de status was van de toekomstige wetswijzigingen en wanneer deze geïmplementeerd zouden worden:

- Verwachte wetswijziging voor wat betreft het aantal dagen die een statushouder in een opvangfaciliteit mag verblijven na het verkrijgen van een status – dit zou gewijzigd worden van dertig naar zestig dagen.⁴¹⁶
- Veranderingen om de uitgifte van ADETs te versnellen en om de certificaten die statushouders ontvangen zodra hun aanvraag tot een ADET is geregistreerd uniform te maken en specifieke kenmerken toe te voegen, zoals een pasfoto.⁴¹⁷
- Er zouden plannen zijn om de termijn waarbinnen een statushouder zich moet aanmelden voor het HELIOS-programma te verlengen van twaalf naar vierentwintig maanden.⁴¹⁸

⁴¹³ Vertrouwelijke bron, 4 juni 2024.

⁴¹⁴ European Commission, *Task Force on migrant integration launched in Greece*, 28 mei 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 4 juni 2024; vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁴¹⁵ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁴¹⁶ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁴¹⁷ Vertrouwelijke bron, 24 april 2024.

⁴¹⁸ Vertrouwelijke bron, 4 juni 2024.

7 Hulpporganisations

Er zijn tientallen ngo's, gemeentelijke initiatieven en andere private organisations die statushouders in Griekenland bijstaan in het realiseren van aanspraken op het gebied van sociale voorzieningen, huisvesting, gezondheidszorg, toegang tot de arbeidsmarkt en integratie. Daarnaast zijn UNHCR, IOM en UNICEF actief in Griekenland. Het valt buiten de kaders van dit onderzoek om een uitputtend overzicht te bieden van alle organisations en de bereikte resultaten van hun inzet. Hieronder wordt voor elk van de bovengenoemde onderwerpen ter illustratie een aantal organisations beschreven.

Ngo's zijn doorgaans afhankelijk van private fondsen of van uitkering van Europese gelden door de Griekse overheid.⁴¹⁹ Ngo's werden daarnaast vaak gefinancierd voor een kortere periode / maanden. Het is niet bekend wie en hoeveel statushouders buiten het bereik van hulpporganisations blijven.⁴²⁰ Wel zou de vraag hoger zijn dan het aanbod.⁴²¹ Een ngo gaf aan dat enkel één tot twee procent van de statushouders ondersteund werden.⁴²² Ongeletterdheid, gebrek aan Engelse of Griekse taalkennis, een gebrek aan tolken en interculturele mediators en verblijf buiten de stedelijke gebieden bemoeilijken het contact met hulpporganisations, die zich vaak in stedelijke omgeving bevinden.⁴²³

7.1 Gefinancierde rechtsbijstand

Gefinancierde rechtsbijstand door een advocaat wordt in Griekenland toegekend voor de volgende procedures: de bezwaarprocedure tegen afwijzing van een asielverzoek, bezwaar tegen afwijzing van een opvolgende aanvraag, bezwaar tegen toekenning van subsidiaire bescherming in plaats van erkenning als vluchteling, bezwaar tegen intrekking van de asielstatus dan wel het weigeren van verlenging.⁴²⁴ Voor de aanvraag om verlenging van een asielvergunning wordt geen gefinancierde rechtsbijstand verleend. Voor hulp hierbij wenden aanvragers zich volgens een ngo in de praktijk veelal tot ngo's – voor zover deze capaciteit hebben.⁴²⁵

Om iemand te machtigen voor juridische bijstand in bestuursrechtelijke procedures kan betrokkene zijn handtekening laten legaliseren door de gemeente. Hoewel dit wettelijk niet is vereist, komt het volgens een bron geregeld voor dat gemeentelijke *Citizen Service Centers* (KEP) om een geldige verblijfsvergunning vraagt bij de legalisatie van de handtekening. Volgens deze bron is het voor mensen met een verlopen ADET in de praktijk lastig om een advocaat te machtigen.⁴²⁶

7.2 Hulp bij het verkrijgen van sociale voorzieningen

Statushouders konden hulp ontvangen van organisations, zoals *Catholic Relief Services* (CRS), de Greek Council of Refugees of bijvoorbeeld het Migration Integration Centre (KEM) bij het aanvragen van sociale uitkeringen.⁴²⁷

⁴¹⁹ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁴²⁰ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁴²¹ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁴²² Vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁴²³ Vertrouwelijke bron, 23 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2023.

⁴²⁴ Artikelen 92-105 van de wet 4636/2019.

⁴²⁵ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

⁴²⁶ Vertrouwelijke bron, 22 april 2024.

⁴²⁷ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

Daarnaast hebben verschillende ngo's programma's die de hoge mate van voedselonzekeerheid onder migranten, waaronder statushouders, proberen te verminderen. Bijvoorbeeld het *Food For All* - project deelt eenmaal per maand voedselbonnen of voedsel uit aan kwetsbare migranten. Personen die dakloos zijn of dreigen te worden, ontvangen voorrang bij toelating tot dit project. De tweede voorranggrond is gerelateerd aan de status, en de derde voorranggrond betreft een combinatie van andere factoren die een kwetsbare positie aangeven, zoals familiestatus (bijvoorbeeld alleenstaande ouders of zwangere vrouwen) of het behoren tot een specifieke sociale groep (bijvoorbeeld ouderen, alleenstaande minderjarigen of lhbtqi+'s). De meerderheid van de deelnemers van dit project betrof statushouders (34 procent). Het aantal verzoeken tot toelating tot het project ligt veel hoger dan het project aan kan. Van de begunstigden in dit project gaf 59 procent aan slechts één tot drie keer per week toegang te hebben tot voedsel.⁴²⁸

7.3 Hulp bij toegang tot onderwijs

Veel organisaties uit het maatschappelijk middenveld zijn betrokken bij informele onderwijsactiviteiten.⁴²⁹ Een voorbeeld hiervan is de ngo ELIX die het programma *All Children in Education* (ACE) uitvoert. Het programma wordt geïmplementeerd en gefinancierd met hulp van UNICEF en de EU, en heeft tot doel de integratie van vluchtelingenkinderen in het formele onderwijs te vergemakkelijken en schooluitval te voorkomen. Dat gebeurt, onder andere, via lessen in de Griekse taal, de Engelse taal, wiskunde en natuurwetenschap en via psychosociale activiteiten.⁴³⁰ In het schooljaar 2022-2023 werd het ACE-programma aangeboden op 38 locaties en opvangfaciliteiten.⁴³¹ Een ander programma, het *Accelerated Learning Program* (ALP), werd aangeboden door de universiteit van Thessaly, UNICEF en de *Institute of Educational Policy*. Dit programma richt zich op toegang tot secundair onderwijs voor adolescenten met een migratieachtergrond. Hier werden onder meer voorbereidende lessen gegeven in Griekse taal, biologie, geschiedenis, wiskunde en natuurwetenschappen.⁴³²

7.4 Hulp bij het verkrijgen van gezondheidszorg

Er zijn ngo's die medische centra en poliklinieken beheren en verschillende medische diensten bieden aan asielzoekers en vluchtelingen in Griekenland.

Een voorbeeld is Médecins du Monde die medische faciliteiten heeft en zowel primaire gezondheidszorg als psychologische hulp biedt aan kwetsbare groepen, waaronder daklozen en statushouders. De faciliteiten zijn aanwezig in Athene en Thessaloniki.⁴³³

7.5 Hulp bij het verkrijgen van toegang tot de arbeidsmarkt

HELIOS is een belangrijke speler voor statushouders wanneer het aankomt op hun toegang tot de arbeidsmarkt, zie paragraaf 3.4.3.3.

Andere projecten en initiatieven die hulp bieden bij het verkrijgen van toegang tot de arbeidsmarkt zijn:

⁴²⁸ INTERSOS Hellas, *HIAS, en de Greek Council for Refugees, Being Hungry in Europe*, mei 2023, pp. 9, 16.

⁴²⁹ Vertrouwelijke bron, 4 juni 2024.

⁴³⁰ ACCMR, *All Children in Education*, 28 februari 2023, geraadpleegd op 26 juni 2024; vertrouwelijke bron, 4 juni 2024; AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, pp. 214, 275.

⁴³¹ UNICEF, *Country Office Annual Report 2023 - Greece*, p. 3, <https://bit.ly/4baeZiL>.

⁴³² AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, p. 275.

⁴³³ MDM Greece, *Access to Health Care*, geraadpleegd op 26 juni 2024.

- Onder de *EU Recovery and Resilience Plan* (RRF) worden samen met de Griekse overheid beroepsopleidingen aangeboden voor statushouders op het gebied van toerisme, bouw en landbouw.⁴³⁴
- Subsidies vanuit de overheid aan bedrijven om kwetsbare personen aan te nemen, waaronder statushouders.⁴³⁵
- Adama Job Center is opgericht door de Catholic Relief Services (CRS) in samenwerking met de UNHCR, en biedt ondersteuning aan statushouders in de vorm van trainingen, workshops, vacatures, en het linken van werkzoekenden en werkgevers.⁴³⁶
- De Migrant Integration Center (KEM) van de gemeente Athene bood informatie over werkgelegenheid aan statushouders en organiseerde verschillende banenbeurzen. Meer dan 1.500 personen en meer dan 70 bedrijven hebben deelgenomen aan deze banenbeurzen. Het is niet duidelijk hoeveel van deze deelnemers uiteindelijk is geslaagd in het vinden van werk.⁴³⁷
- De Public Employment Service (DYPA) organiseert diverse activiteiten die migranten stimuleert te integreren in de arbeidsmarkt en geeft trainingen en programma's gericht aan werkgevers om het aannemen van migranten te stimuleren.⁴³⁸

7.6 Hulp bij integratie

De website van het Ministerie van Migratie en Asiel geeft een overzicht van organisaties die Griekse lessen en algemeen onderwijs voor volwassen statushouders aanbieden. Zo kunnen statushouders bijvoorbeeld terecht bij HELIOS (zie paragraaf 3.5.2.1), bij een gemeentelijk *Migrant Integration Centre* KEM (zie ook 3.5.2.2), of bij *Lifelong Learning Centers*.⁴³⁹ De ngo Melissa Network richt zich op verschillende activiteiten om integratie van vrouwen en meisjes te verwezenlijken, waaronder het ontwikkelen van taalvaardigheden, psychosociale ondersteuning en belangenbehartiging.⁴⁴⁰

7.7 Hulp bij het verkrijgen van huisvesting

In paragraaf 3.3.3 is reeds ingegaan op de rol van de IOM en de Griekse overheid bij het huisvestingsprogramma voor statushouders, HELIOS. Er zijn geen ngo's die zelf huisvesting bieden aan statushouders. Wel kunnen zij helpen in het zoeken naar en verkrijgen van woonruimte en doorverwijzen naar IOM voor deelname aan HELIOS.

7.8 Hulp bij het verkrijgen van noodvoorzieningen voor daklozen

Statushouders hebben in de praktijk geen toegang tot noodhulp en daklozenopvang van de overheid. Er zijn wel een aantal kleinschalige initiatieven van ngo's die aan daklozen de mogelijkheid bieden om te eten, zich te wassen en hun kleding te

⁴³⁴ AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024, p. 274; vertrouwelijke bron, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, 4 juni 2024.

⁴³⁵ US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 46.

⁴³⁶ Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023, p. 25; Website [Adamajobcenter.crs.org](https://adamajobcenter.crs.org), *Adama Job Center – connects job-seeking refugees in Greece with employers*, geraadpleegd op 16 april 2024, <https://adamajobcenter.crs.org/> vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

⁴³⁷ Vertrouwelijke bron, 25 april 2024.

⁴³⁸ European Commission - European Website on Integration, [Governance of migrant integration in Greece](#), januari 2024.

⁴³⁹ Website Grieks ministerie van Migratie en Asiel, [Education](#), geraadpleegd op 5 juli 2024 en European Commission - European Website on Integration, [Governance of migrant integration in Greece](#), januari 2024; Website [Life Long Learning Athens](#), geraadpleegd op 9 juli 2024.

⁴⁴⁰ Melissa Network, *Activities*, geraadpleegd op 26 juni 2024; vertrouwelijke bron, 23 april 2024.

wassen. Statushouders zijn hier ook welkom. Zie bijvoorbeeld *Caritas of Wort und Tat*.⁴⁴¹

⁴⁴¹ Zie website [Wort und Tat](#), geraadpleegd op 9 juli 2024; [Caritas Athene](#), geraadpleegd op 9 juli 2024;

8 Literatuurlijst

ARTIKELEN

- ACCMR, [All Children in Education](#), 28 februari 2023
- AMKA, [Frequently Asked Questions](#), geraadpleegd op 26 juni 2024;
- Amnesty International, *Amnesty International Report 2022/23*;
- Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022;
- Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022, pp. 22-3;
- Dianeosis, Τι πιστεύουν οι Έλληνες - Μέρος Α: Σύγχρονες προκλήσεις, πλαίσιο αξιών, θεσμοί και ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος, april 2024;
- eKathimerini.com, *Greece set to give migrants three-year permits to tackle labor shortage*, 18 december 2023;
- Equal Legal Aid, *Planned Homelessness: The Ending Of The ESTIA II Programme In Greece*, 26 januari 2023.
- European Commission - European Website on Integration, [Governance of migrant integration in Greece](#), januari 2024.
- European Commission, [January Infringements package: key decisions](#), INF/23/142, 26 januari 2023;
- European Commission, *Law 4368/2016, Article 33 on free access to health care services*, 21 februari 2016;
- European Commission, *Task Force on migrant integration launched in Greece*, 28 mei 2024;
- European Migration Network (EMN), *Secondary movements of beneficiaries of international protection*,
- Farmakopoulou, I., Baltioti, V., *The Contemporary Foster Care Legislative Framework in Greece: A Review of its Assets and Weaknesses*, Technium, Vol. 55/2024, maart 2024,
- Feantsa, [European Typology of Homelessness and Housing Exclusion](#)
- Fenix, *A Child's Best Interests? Rights Violations in the Absence of Presumption of Minority*, oktober 2022, p. 18;
- Fenix, *A Gendered Gaze Report on sexual and genderbased violence in the context of the Greek asylum policy on Lesbos*, februari 2024.
- Fenix, *Age Assessment Procedures on Lesvos: A Dead Letter*, januari 2024, p. 9.
- FRA (European Union Agency for Fundamental Rights), *Promoting Migrant Integration: Strengthening EU Law on Long-Term Residence*, 2023;
- GCR / Intersos, [Being Hungry in Europe](#), mei 2023, p. 8.
- Global Policy, Francesco Pasetti e.a., *Refugees and Beneficiaries of Subsidiary Protection: Measuring and Comparing Integration Policies*, 11 juni 2021, Volume 12. Issue 3, mei 2021.
- Government of Hellenic Republic: National Registry of Administrative Public Services, [Registration in Second-Chance Schools](#), geraadpleegd op 18 juni 2024;
- Greek Council of Refugees, [No paper no life](#), May 2023.
- GREVIO, [Comments submitted by Greece](#) on GREVIO's final report on the implementation
- HELIOS, *Project Regulations Handbook (applicable for Beneficiaries of International Protection)*, januari 2024;
- Hop on Inclusion, *The Personal Assistant Program for people with disabilities is now being expanded throughout Greece*, 22 september 2023;

- Human Rights Watch (HRW), *Greece: Food Cutoff for Refugees*, 16 juni 2023;
- INTERSOS Hellas, *HIAS, en de Greek Council for Refugees, Being Hungry in Europe*, mei 2023, p. 9.
- INTERSOS Hellas, *HIAS, en de Greek Council for Refugees, Being Hungry in Europe*, mei 2023.
- Koubou M., Roussou M., Vlad-Oikonomou S., Kavvadia E. and Lambrou S. (2022), Αναζητώντας μια νέα ζωή, αναζητώντας εργασία: Μία αποτίμηση της εργασιακής κατάστασης των αιτούντων/ αιτουσών & δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα (In search of a new life, in search of work: An assessment of the employment situation of applicants and beneficiaries of international protection in Greece), maart 2022 in Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022.
- Leontitis V., Tsagrioni V., Vosinakis G., Gerodimos R., Dimopoulou D., Karyotis G., Skleparis D., (2020), Συγκριτική Ανάλυση Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων στην Ελλάδα (Comparative Analysis of Migrants' and Refugees' Inclusion in Greece), Dianeosis, januari 2020 in Apostolos Kapsalis, *Mobility and Employment of Refugee Population in the Greek Region*, november 2022;
- MDM Greece, *Access to Health Care*.
- Médecins Sans Frontières (MSF), *In plain sight; The Human Cost of Migration Policies and Violent Practices at Greek Sea Borders*, 2023;
- MedMA, [Unaccompanied and Separated Minors](#).
- Melissa Network, *Activities*, geraadpleegd op 26 juni 2024;
- METAdrasi, *Activity 18+: Supporting the future of former unaccompanied children*, 13 maart 2024.
- METAdrasi, [Integration of Unaccompanied Children in Greece](#), 2022.
- Ministry of Migration & Asylum, [Situation Update](#): UAM in Greece, 1 maart 2024.
- Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023;
- NIEM, *National report on the evaluation mechanism of the integration of beneficiaries of international protection, Greece 2022*, augustus 2022.
- ODI, Anna Bailey-Morley and Christina Lowe, *Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants: Greece country profile*, april 2023;
- ODI, *Social protection responses to forced displacement*, 1 januari 2020.
- ODI, Tramountanis, Angelo, *Addressing the protection gap in Greece*, 21 juli 2021
- Ombudsman, *Καθυστερήσεις πλέον του έτους στη διαδικασία ανανέωσης Α.Δ.Ε.Τ. σε*
- Oxford University, [Law Blog](#), *Overcoming Barriers to Preventing the Human Trafficking of Refugees and Asylum Seekers in Greece*, 15 december 2022.
- Picum, *Greece: what the new Migration Code means for undocumented people*, 18 juli 2023;
- Racist Violence Recording Network (RVRN), *Annual report 2022*, 2024;
- Refugee.info, [Health insurance](#), 13 mei 2024;
- Refugee.info, [Parents' basic guide to Greek schools - Refugee.info Greece](#), 28 maart 2024,.
- RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023;
- RSA, [On the termination of the ESTIA II housing programme for asylum applicants](#), 22 december 2022;
- RSA, [The upgrade of the "Alkyoni" system of the Asylum Service leaves processes and people in the air](#), 31 mei 2023;
- RVRN, *Racist Violence Recording Network expresses serious concern over escalating targeting of refugees and migrants*, 25 augustus 2023.
- Stop the Traffik, [Modern Slavery And Human Trafficking Of Forcibly Displaced Persons In Greece And Türkiye](#), oktober 2023, p. 24;

- Stop the Traffik, [Overcoming Barriers to Preventing the Human Trafficking of Refugees and Asylum Seekers in Greece](#), 4 januari 2023;
- Theano Kallinikaki, [The Lives of Unaccompanied Refugee Minors during their Transit Stay in Greece](#), International Journal of Social Quality, June 2023;
- Tramountanis, A. (2022), *Pathways to Integration and Dis-integration: An Assessment of the Greek Immigration Policy for the Inclusion of Immigrants, Applicants and Beneficiaries of International Protection*. In: Kousis, M., Chatzidaki, A., Kafetsios, K. (eds) Challenging Mobilities in and to the EU during Times of Crises. IMISCOE Research Series. Springer, Cham;
- Tramountanis, A., Linardis, A., Mouriki, A., et al., *Humanitarian assistance and social protection responses to the forcibly displaced in Greece*;
- UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW), *Concluding observations on the combined eighth and ninth periodic reports of Greece*, 19 februari 2024;
- UN Human Rights Council, *Country Visit Report: Greece*, 2 maart 2023;
- UNHCR Data, *Mediterranean Situation – Greece*, geraadpleegd op 15 maart 2024.
- UNHCR, *2022 Inter-Agency Participatory Assessment; Focused on People with Specific Needs in Greece*, 12 oktober 2023;
- UNHCR, *Key Findings: July 2022 – June 2023, Protection Monitoring of Refugees in Greece*, augustus 2023.
- UNICEF, *Country Office Annual Report 2023 - Greece*, p. 3, <https://bit.ly/4baeZiL>.
- UNICEF, *Refugee and Migrant Response on the Mediterranean and Western Balkan Routes*, [Humanitarian Situation Report nr 50](#), 28 februari 2024.

RAPPORTEN

- AIDA, *Country report: Greece*, 24 juni 2024;
- AIDA, [Legal representation of unaccompanied children](#), 24 juni 2024;
- AIDA, [Types of Accommodation Greece](#), 8 juni 2023;
- Amnesty International CH, [The State of the World's Human Rights; Greece 2022](#), 27 maart 2023;
- Amnesty International, *Amnesty International Report 2022/23*;
- ECRI (European Commission against Racism and Intolerance), *Report on Greece*, 22 september 2022;
- ETH, [Home for Good?](#), December 2023;
- European Commission, *2023 Rule of Law Report*, 5 juli 2023;
- Freedom House, *Freedom in the World 2023 - Greece*, 2023;
- Greek Council for Refugees/Save the Children/Terre des hommes, *Must do better: Grading the Greek government's efforts on education for refugee children*, juli 2022;
- GREVIO, Council of Europe – *GREVIO Baseline Evaluation Report Greece*, 14 november 2023;
- GREVIO, Government of Greece, [Comments submitted by Greece on GREVIO's final report on the implementation of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence](#), 14 november 2023;
- Human Rights Watch (HRW), *World Report 2024 - Greece*, 11 januari 2024;
- IOM, *HELIOS Factsheet*, 29 februari 2024;
- Racist Violence Recording Network (RVRN), *Annual report 2022, 2024*;
- RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, maart 2023;
- RSA, *Beneficiaries of international protection in Greece - Access to documents and socio-economic rights*, april 2024;
- Special Secretariat for the Protection of Unaccompanied Minors, [Annual Report 2022](#);
- US Department of State (USDoS), *2023 Country Report on Human Rights Practices: Greece*, 23 april 2024, p. 46;

- US Department of State, *2022 Report on International Religious Freedom Greece*, 15 mei 2023.

WET- EN REGELGEVING

- [Griekse Asielwet](#);
- Wet 4960/2022.
- [Presidentieel Besluit](#) 77/2023 nr. 130 d.d. 27 juni 2023;
- [Joint Ministerial Decision](#) D11/oc.28303/1153/2019 - Official Gazette 2558/B/27-6-2019,
- [National strategy for the protection of unaccompanied minors \(europa.eu\)](#) (Grieks).
- Wet 4960/2022, zie [Νόμος 4960/2022 - ΦΕΚ Α 145/22.07.2022 \(kodiko.gr\)](#) (Grieks)
- Griekse Asielwet als geamendeerd door artikel 4 L.4960/2022.
- Article 23(1) Asylum Code, L 4939/2022, Gov. Gazette A' 111/10.06.2022.
- Articles 1(α) van Wet 4939/2022;
- Artikel 2(1) and (3) ADET Regulation, JMD 513542/2022, Gov. Gazette B' 4763/12.09.2022;
- Artikel 51, Wet 4636/2019;
- Artikelen 92-105 van de wet 4636/2019.
- Gazette B' 4496/29.09.2021
- Law 4415/2016, State gazette 159/A/09 June 2016.
- Point D(1)(i) Annex III Ministry of Migration and Asylum Decision 2089/2021, Gov. Gazette
- Presidential Decree 141/2013, *State Gazette 226A' /21.10.2013*, 21 oktober 2013.

WEBSITES

- Adamajobcenter.crs.org, [Adama Job Center – connects job-seeking refugees in Greece with employers](#);
- AIDA, [Types of Accommodation Greece](#);
- European Commission, *Your social security rights in Greece, 2023*;
- European Council, *2023 Current market rents estimates*;
- Europese Unie, *Griekenland – profiel van een EU-land*;
- gemeente Athene, *Foster care programme for unaccompanied minors*;
- General Secretariat for Vulnerable Persons & Institutional Protection, [National Emergency Response Mechanism](#), geraadpleegd op 25 juni 2024.
- Global Property Guide, [Greece's Residential Property Market Analysis 2024](#), 10 juni 2024;
- Gov.gr, *Apply for the minimum guaranteed income*;
- gov.gr, [Book an online appointment with a Citizens' Service Centre](#);
- Grieks Ministerie van Buitenlandse Zaken, [About Greece](#), geraadpleegd op 24 juni 2024.
- IOM [Greece](#), geraadpleegd op 18 juni 2024.
- IOM, *HELIOS – Project Regulations Handbook*, januari 2024;
- METAdrasi, [Foster care for unaccompanied children](#), geraadpleegd op 25 juni 2024;
- Ministry of Migration & Asylum, [Residence Permits](#);
- Ministry of Migration and Asylum, *Access to medical services, public and banking services*, geraadpleegd op 17 april 2024;
- Ministry of Migration and Asylum, *Education*;
- Ministry of Migration and Asylum, [General Secretariat for Vulnerable Persons & Institutional Protection](#);
- Ministry of Migration and Asylum, *Information Guide for Beneficiaries of International Protection*, november 2023;

- Ministry of Migration and Asylum, [Positive Decision](https://migration.gov.gr/en/gas/diadikasia-asyloy/thetiki-apofasi/)<https://migration.gov.gr/en/gas/diadikasia-asyloy/thetiki-apofasi/>;
- Ministry of Migration and Asylum, [Statistics](#), december 2023.
- Ministry of Migration and Asylum, [The General Secretariat for Lifelong Learning](#);
- OECD, [Better Life Index Greece](#);
- OECD, *The OECD Tax-Benefit Database for Greece*, oktober 2023;
- OECD, *The OECD Tax-Benefit Database for Greece*;
- SDUVINDBurgerzaken, Griekenland, <https://portal.vindburgerzaken.nl/doc/266544/>;
- UNHCR Greece, *Access To Education*;
- UNHCR Greece, [Foster Care](#).

9 Afkortingen

ADET - uniforme verblijfsvergunning (Διαμονής Ενιαίου Τύπου, ADET)
AFM - persoonlijk fiscaal nummer (Αριθμός Φορολογικού Μητρώου)
AIDA - Association of International Development Agencies (ngo)
AMKA - Sociale zekerheidsnummer (Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης)
AMV - Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling
ARSIS - Association for the Social Support of Youth
bescherming (Δελτίο Αιτήσαντος Διεθνούς Προστασίας)
CFSH - Child & Family Support Hubs
DADP - tijdelijk bewijs van rechtmatig verblijf voor aanvragers van internationale
ESTIA - Emergency Support to Integration and Accommodation
GCR - Greek Council for Refugees (ngo)
GMI - Guaranteed Minimum Income
GSVIP - *General Secretariat for Vulnerable Persons and Institutional Protection*
HELIOS - Hellenic Integration Support for Beneficiaries of International Protection
IPA - International Protection Act
KEM - Migrant Integration Centres (Κέντρα Ένταξης Μεταναστών)
KEP - Citizen Service Center (Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών ΚΕΠ of ΚΕΡ)
NGO - Non-governmentele organisatie
OHCHR - Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties
OPEKA - organisatie voor sociale uitkeringen en solidariteit (Οργανισμός Προνοιακών
Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης)
ΡΑΑΥΡΑ - voorlopige sociale zekerheidsnummer (Προσωρινός Αριθμός Ασφάλισης και
Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού)
RSA - Refugee Support Aegean (ngo)
SSBAM - Special Secretariat for the protection of UAMs
UNHCR - Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties